

LANDSORGANISASJONEN I NORGE

PROTOKOLL

Representantskapsmøte

19.—20. mai 1970

PROTOKOLL

over forhandlinger
i representantskapsmøte
19.—20. mai
1970

*Redigert av LO's
presse- og informasjonskontor*

PROTOKOLL

over forhandlinger
i representantskapet

1970-71

1970

Konferanse av F&A

over informasjon

TAFELISTE

LANDSORGANISASJONEN

1970-71

INNHold

	Side
Minnetale	5, 37
Dagsorden	8
Deltakerliste	8
Forretningsorden	11
Beretning for 1969	12
Regnskap for 1969	12
Fastsetting av diettsatser	13
Tapt arbeidsfortjeneste	14
Endring av Pensjonskassens vedtekter	15
Suppleringsvalg til Sekretariatet	18
Tilsetting av sekretær ved distriktskontoret i Bergen	18
Sammenslåing av LO-kontorene i Troms og Finnmark	23
Muntlig beretning for 1970	38
Avslutning	79

TALERLISTE

Andresen, Thorleif 69, 76.
 Askeland, Per 21.
 Aspengren, Tor 5, 18, 20, 24, 36, 37.
 38, 76, 79.
 Bjordal, Håkon 21.
 Brunborg, Håkon 21, 73.
 Bøe, Johan M. 68.
 Bårdsen, Bjarne 19.
 Enger, Sverre 14, 21, 66.
 Falao, Wernalf 19.
 Flå, Kåre 25, 31.
 Foshaug, Ole 31.
 Frotjold, Alf 27, 34.
 Grava, Jacob 30.
 Hannestad, Fritz W 72.
 Hansen, Arne Jonny 55.
 Hansen, Kåre 32, 67, 79.
 Haugness, Lage 22, 31.
 Holthe, Ingolf 58.
 Højdahl, Odd 48.
 Isaksen, Odd 26, 33.
 Jacobsen, Ingeborg 76.
 Karling, Olaf 22.
 Karlsen, Sigurd 33.
 Kjelsrud, Klaus 22, 64.
 Kristiansen, Willard 20, 78.
 Laberg, Arne 28, 35.
 Li, Arne 45, 75, 78.
 Moen, Reidar 65.
 Mortensen, Kurt 29.
 Mugaas, N.R. 56.
 Nasset, Bjørn 20, 60.
 Nilsen, Finn 19, 70.
 Nilssen, Rolf 27.
 Ottesen, Alf 79.
 Pedersen, Harry 62.
 Petersen, Age 29.
 Sandahl, Olaf 71.
 Skau, Leif 53.
 Solend, Rasmus 19.
 Strand, Einar 12, 15.
 Thoresen, Rolf 28.
 Totland, Otto 20, 50, 73.
 Utsi, Per A. 26, 35.
 Ødegaard, Håkon A. 74, 78.
 Ørbæk, Else 20.

LANDSORGANISASJONEN I NORGE

Landsorganisasjonens representantskap holdt møte 19. og 20. mai 1970 i Folkets Hus, Stavanger. Møtet ble åpnet *tirsdag 19. mai kl. 11.15* av Landsorganisasjonens formann, *Tor Aspengren*, som ønsket gjester og representanter velkommen. Varaordfører *Wallem Iversen* ønsket velkommen til Stavanger. Varaordføreren minte om at dette var annen gang i LO's historie at Representantskapet møttes utenfor Oslo. Han presenterte kort Stavanger by: En kommune med ca. 80 000 innbyggere, den fjerde største by i landet og med et sterkt ønske om å bevare sitt spesielle miljø og lynne. Som Rogaland fylkes hovedstad er byen et betydelig servicesenter, men det utgjør også et pressområde. Byen har ca. 15 000 fagorganiserte, Rogaland fylke ca. 35 000. LO møter således her en stor prosent av sine medlemmer på hjemmebane, sa varaordføreren. Stavanger kommune har 2500 ansatte — de fleste fagorganiserte, byen har full beskjeftigelse i alle fag og organisasjonsbevisstheten er stor.

Varaordføreren sluttet slik: Jeg ønsker LO's representantskap velkommen, og jeg vil gjerne minne om at fra dette hus har byen vært styrt i mange år.

Tor Aspengren takket for velkomsthilsenen og fortsatte: — Jeg vil gjerne minne om at vi i dette møtet har med oss representanter også fra et nytt forbund i Landsorganisasjonen. Jeg ønsker Sufflørforbundets representanter spesielt velkommen.

LO's formann holdt deretter følgende minnetale:

Vi skal først minnes noen av våre kamerater som er gått bort siden forrige representantskapsmøte.

Sekretær *Ralph Christiansen* ved LO's distriktskontor i Bergen, døde plutselig 29. november i fjor, bare 49 år gammel. Ved sin død hadde *Ralph Christiansen* vært i LO's tjeneste i 16 år. Han kom tidlig med i aktivt faglig arbeid og var klubbformann ved Marineholmen i Bergen da han i 1953 ble ansatt som TWI-instruktør. I 1960 opprettet LO distriktskontor i Molde, og *Ralph Christiansen* ble distriktssekretær der. I 1966 tok han over ledelsen av distriktskontoret vårt i Bergen.

Ralph Christiansen var en overmåte aktiv og interessert medarbeider, som gjorde seg gjeldende både i det faglige- og politiske arbeid. Hans tidlige bortgang gjorde et sterkt inntrykk på oss som hadde den glede å samarbeide med ham i så mange år.

Sekretær *Ivar Viken* i Arbeidernes Opplysningsforbund døde 25. november i fjor, nær 63 år gammel. Ivar Viken var pressemann og organisasjonsmann. Etter den andre verdenskrigen vil han være mest kjent for sin store innsats i opplysningsvirksomheten. Han var en tid Opplysningsforbundets distriktssekretær i Trondheim, og ble førstesekretær ved forbundets hovedkontor i 1957. Sine evner til skriftlig framstilling fikk han god bruk for i opplysningsvirksomheten. Han var forfatter av flere brevkurs og redigerte bl. a. en ny utgave av «Tillitsmannen». Han var stadig på farten som foreleser, og var i mange år medlem av styret i Folkets Brevskole. Fagbevegelsen har hatt stor nytte av Ivar Vikens innsats i Opplysningsforbundet.

Redaktør *Alfred Skar* døde julaften i fjor, nær 74 år gammel. Alfred Skar kom tidlig med i arbeiderbevegelsen, og det var journalistikken som skulle bli hans hovedyrke. I mellomkrigstida var han medarbeider og redaktør i flere arbeideraviser inntil han i 1939 ble medarbeider i Arbeidernes Pressekontor. Under okkupasjonen deltok han i det illegale arbeid, bl. a. med Fri Fagbevegelse som han en tid var ansvarlig for. Etter krigen kom han tilbake til Arbeidernes Pressekontor, men ble allerede i 1946 tilsatt som leder av LO's Presse- og Informasjonskontor og redaktør av Fri Fagbevegelse. I over 15 år hadde han denne stillingen. Han gikk av med pensjon ved utgangen av 1961, men også etter at han sluttet viste han sterk interesse for fagbevegelsens virksomhet og fortsatte som medarbeider i Fri Fagbevegelse. Like før sin død hadde han fullført boka om Norsk Kommuneforbund, som i år har 50-års jubileum. Skar var også aktiv på det politiske området, og var bl. a. i en del år med i styret for AOF-foreningen for Oslo. Skar var også forfatter av flere bøker med motiv fra arbeids- og fangstlivet i vår nordligste landsdel. Videre skrev han det fjerde bindet av det store verket om fagorganisasjonen i Norge. Det er det bindet som handler om fagbevegelsen i okkupasjonsårene. Skar var hva vi med et moderne uttrykk vil kalle «et engasjert menneske», og han gikk helt og fullt inn for de oppgavene han påtok seg.

Tidligere formann i Norsk Papirindustriarbeiderforbund, *Kaare Pehrson*, døde 29. mars i år, 67 år gammel. Kaare Pehrson var fra Moss, der han var aktiv både i den faglige og politiske arbeiderbevegelse før han ble tillitsmann i sitt fagforbund. Han hadde ved sin død vært organisert i vel 50 år, og i 30 av disse årene var han fastlønnt tillitsmann. Han ble valgt til hovedkasserer i forbundet i 1937 og ble formann i 1951. Fra 1951 og til han sluttet som formann i 1967 var han dels varamann, dels fast medlem av Sekretariatet.

Han hadde også andre tillitsverv som fagbevegelsen hadde gitt ham. Han var med i styret for Norsk Arbeiderpresse A/S og i styret for Arbeiderpressens Samvirke. Han var medlem av Kontrollkomiteén i Landsbanken, medlem av Bransjerådet for Treforedlingsindustrien og varamann til representantskapet i Norges Bank og Norges Eksportråd. Saklighet og sikker vurdering preget Kaare Pehrsons arbeid som tillitsmann og dette merket vi også på hans virke i Sekretariatet.

Den 8. mai d. å. døde tidligere formann i Østfold faglige distriktsorganisasjon, *Oscar Lauritzen*. Han ble 77 år gammel. Da vi i sin tid gjorde forsøk med faglige distriktsorganisasjoner, ble Oscar Lauritzen sekretær i Østfold fra 1. juli 1936. Han rykket etter hvert opp til fastlønnet formann, og da vi siden gikk tilbake til ordningen med lokale samorganisasjoner fortsatte Lauritzen som vår distriktssekretær. Han gikk av med pensjon i 1958.

Lauritzen var fra Askim der han tidlig kom med i det faglige arbeid. Videre var han aktiv innenfor Østfold lag av Norsk Folkehjelp, og han var også en tid sekretær i Norsk Pensjonistforbund. Vi takker ham for trofast og pålitelig innsats.

Også utenfor vårt eget land har vi mistet noen kamerater som vi gjerne vil minnes ved denne anledning. Vår gode venn, tidligere formann i dansk LO, *Eiler Jensen*, døde like før jul i fjor, 74 år gammel. Han hadde vært formann i LO i 25 år og fratrådte på Kongressen i 1967. Han hadde også vært medlem av Folketinget i Danmark og vært medlem av ledelsen av kooperasjonen og Arbeidernes Opplysningsforbund. Vi vil minnes Eiler Jensen fra det nordiske- og internasjonale samarbeid som opptok ham meget sterkt. I mange år var han skandinavisk fagbevegelses representant i styret for FFI.

Tidligere generalsekretær i FFI, *J. H. Oldenbroek*, døde 7. mars i år, 73 år gammel. Han kom tidlig med i det internasjonale faglige arbeid, først gjennom Transportarbeiderinternasjonalen, hvis generalsekretær han var i mange år. Siden var han generalsekretær i FFI fra organisasjonen ble stiftet i 1949 til i 1960. Han nedla et stort arbeid for å bygge opp FFI, og hadde under dette arbeid bl. a. et godt samarbeid med fagbevegelsen i de nordiske land.

Sekretær *Jean Möri* i den sveitsiske landsorganisasjonen, døde 30. april i år. Vi vil også minnes ham fra det internasjonale samarbeid. Han hadde ved sin død lenge vært formann i arbeidergruppen i styret for den internasjonale arbeidsorganisasjonen og på de årlige arbeidskonferansene i Genève. Vi hadde den glede å ha Möri som gjest i fjor da ILO ble tildelt Nobels fredspris.

I forrige uke kom meldingen om at formannen i det amerikanske bilarbeiderforbundet, *Walter Reuther*, var omkommet ved en flyulykke. Helt siden før krigen hadde Reuther vært aktiv innen den amerikanske fagbevegelsen. Han deltok også i det internasjonale arbeid og hadde mange gode venner og forbindelser innenfor norsk arbeiderbevegelse.

Vi minnes disse kameratene for deres helhjertede innsats i norsk og internasjonal fagbevegelse og lover å føre deres verk videre.

Vi lyser fred over deres minne.

Formannen refererte følgende forslag til dagsorden som ble godkjent uten merknader:

1. Åpning.
2. Beretning for 1969.
3. Regnskap for 1969.
4. Fastsetting av diettsetter og satser for tappt arbeidsfortjeneste.
5. Endring av pensjonskassens vedtekter.
6. Sammenslåing av LO-kontorene i Troms og Finnmark.
7. Tilsetting av sekretær ved distriktskontoret i Bergen.
8. Muntlig beretning for 1970.
9. Suppleringsvalg til Sekretariatet.
10. Avslutning.

LO's nestformann, *Odd Høydahl*, foretok navneoppbrot. Følgende var til stede:

Arbeidernes Presseforbund: Tore Nilsen, Oslo.

Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer: Arvid Engen, Oslo.

Norsk Arbeidsmandsforbund: Ole Flesvig, Oslo, Kurt Mortensen, Kirkenes, Gustav Merkesdal, Øvre Surnadal, Ola Sande, Hauketo.

Norges Befallag: Albert Uglem, Oslo.

Bekleddningsarbeiderforbundet: Bjarne Bårdsen, Oslo, Henry Wold, Oslo, Ingeborg Jacobsen, Drammen, Anfinn Brudvik, Hop.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund: Rasmus Solend, Oslo, Olav Lerø, Oslo, Odd Isaksen, Tromsø, Oskar Skogly, Lillehammer, Klaus Hofstad, Trondheim, Hjalmar Jensen, Stange st., Sigurd Engen, Trondheim.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund: Erik G. Kristoffersen, Oslo, Nils H. Johannessen, Oslo, Johs. Størksen, Oslo.

Norsk Fengselstjenestemannsforbund: Reidar Albertsen, Sofiemyr.

Norsk Grafisk Forbund: Harry Pedersen, Oslo, Johan M. Bøe, Oslo, Arild Kalvik, Oslo.

Norsk Gullsmedarbeiderforbund: Kåre Dalberg, Oslo.

Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund: Kåre Hansen, Oslo, Reidar Moen, Oslo, Petter Hansen, Stavanger, Ruth Svendsen, Porsgrunn, Bergljot Nyhus, Oslo, Kjell Johansen, Fredrikstad.

Norsk Hotell- og Restaurant-Arbeider-Forbund: Arne Løken, Oslo, Alf Frotjold, Oslo.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund: Per Bruun, Moss, Sverre Eriksen, Tønsberg, Einar L. Nilsen, Bergen, Wilh. Wold, Trondheim, Gunnar Aagesen, Trolla, Willard Kristiansen, Oslo, Henny Jensen, Hyggen.

Norsk Jernbaneforbund: Arne Olsen, Ski, Odd Wessel Larsen, Oslo, Håkon Brunborg, Bergen, Kåre Stuevold, Hommelvik, Enok B. Skramstad, Elverum.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund: Arne Johnny Hansen, Porsgrunn, Håkon Bjordal, Høyanger, Sverre Enger, Oslo, Håkon A. Ødegaard, Oslo, Sverre Hansen, Jevnaker, Georg Gram Olsen, Sandefjord.

Norsk Kommuneforbund: Margot Klemetsen, Oslo, Alf Ottesen, Oslo, Alf Helgesen, Bergen, Sigurd Karlsen, Trondheim, Arthur Molde, Stavanger, Karl Bjerkeli, Hønefoss, Arne Andersen, Skjervøy.

Lensmannsbetjentenes Landslag: Olav Klepp, Oslo.

Norsk Lokomotivmannsforbund: O. Anfinnsen, Oslo.

Norsk Losforbund: Kåre Toft, Trondheim.

Luftforsvarets Befallsforbund: Karl M. Olsen, Oslo.

Norsk Murerforbund: Lorange Kristiansen, Oslo.

Norsk Musikerforbund: Sigurd Lønseth, Oslo.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund: Johan B. Magnusen, Oslo, Hans Andersen, Skien, Olaf Sandahl, Fyllingsdalen, Arne Porsmyr, Lisleby.

For kjøttindustriarbeiderne: Arne Moe, Oslo.

Norsk Papirindustriarbeiderforbund: Rolf Hauge, Oslo, Finn Salamonsen, Greåker, Olav A. Skogen, Notodden.

Norsk Politiforbund: Odd Eide, Oslo.

Postfolkenes Fellesforbund: Aage Tømmereek, Oslo, Ragnar Ødven, Oslo.

Norsk Sjømannsforbund: Kåre Kristoffersen, Oslo, Leif Østlie, Oslo, Kaare Kjæraas, Sandefjord, Wernalf Falao, Bergen, Odd Helland, Trondheim, Kjell Haugerud Andersen, Stavanger, Birger Moss, Harstad.

Norsk Skinn- og Lærarbeiderforbund: Wiktor Remme, Oslo.

Norsk Skog- og Landarbeiderforbund: Svein Morgenlien, Oslo, Knut Nakken, Oslo.

Telefolkenes Fellesforbund: Harald Fondevik, Oslo, Bjørn Nesset, Oslo.

Norsk Tjenestemannslag: Gerd Raaer, Oslo, Hj. Andersen, Oslo, Ivar Thorbjørnsen, Greåker, Arne Laberg, Bjerkvik, Ruth Ryste, Brevik.

Norsk Tolltjenestemannsforbund: Ivar Nilsen, Oslo.
 Norsk Transportarbeiderforbund: Ole Foshaug, Bakkehaug, Asbjørn Høiås, Trondheim, Arnold Mikkelsen, Laksevåg, Arne Hermansen, Haukteto.
 Norsk Treindustriarbeiderforbund: Olaf Axelsen, Oslo.
 Norges Urmaker Svenneforbund: Olav J. Olsen, Bergen.
 Norsk Sufflorforbund: Vera Jenkins, Oslo.

Fylkenes representanter:

Akershus fylke: Leif Stensrud, Vollebekk.
 Aust-Agder fylke: Tellef Rislå, Herefoss, Eivind Rognlien.
 Bergen fylke: Martin Tveiten, Bergen.
 Buskerud fylke: Trygve Lillebuen, Kongsberg.
 Finnmark fylke: Kåre Flå, Vardø.
 Hedmark fylke: Henry Løvang, Slettås.
 Hordaland fylke: Kristoffer Ravnøy, Kleppstø.
 Møre og Romsdal fylke: Gunnar Gundersen, Kr.sund N.
 Nordland fylke: Rolf Thoresen, Narvik.
 Oppland fylke: Magne Mælumshagen, Lillehammer.
 Oslo fylke: Gunnar Alf Larsen, Oslo.
 Rogaland fylke: Birger Hansen, Sandnes.
 Sogn og Fjordane fylke: Per Askeland, Stårheim.
 Telemark fylke: Anker Herlofsen, Skien.
 Troms fylke: Henry Riise, Tromsø.
 Nord-Trøndelag fylke: Asmund Gjerv, Follafooss.
 Sør-Trøndelag fylke: Ingolf Holthe, Trondheim.
 Vest-Agder fylke: Mauritz Thorkildsen, Mandal.
 Vestfold fylke: Richard Thon, Tønsberg.
 Østfold fylke: Leo Johannesen, Gressvik.

Fra Sekretariatet: Tor Aspengren, Odd Højdahl, Einar Strand, Thorleif Andresen, Finn Nilsen, Lage Haugness, Otto Totland, Per Andersen, Olaf Karling, Klaus Kjelsrud, Egil Halvorsen, Åge Petersen

Varamenn til Sekretariatet: Leif Haraldseth, Tor Halvorsen, Fritz W. Hannestad, Øystein Larsen, Eivind Strømmen, Else Ørbæk, Arne Li, Thorvald Karlsen, Erik Eriksen, Leif Skau.

Fra revisjonsutvalget: Harry Jørgensen, Marie Lindquist, Jens Torp.

Fra distriktskontorene:

LO's distriktskontor i Bergen: Finn Lien.
 LO's distriktskontor i Bodø: Hans Nordahl Jensen, Odd M. Bakkejord.
 LO's distriktskontor i Drammen: Jacob Grava.

LO's distriktskontor i Gjøvik: Ole Knapp.
 LO's distriktskontor i Hamar: Aage Søgård.
 LO's distriktskontor i Kirkenes: Per A. Utsi.
 LO's distriktskontor i Kristiansand: Aage Bjorvand.
 LO's distriktskontor i Molde: Yngve Haagensen.
 LO's distriktskontor i Porsgrunn: Harald E. Olsen.
 LO's distriktskontor i Sarpsborg: Thorleif Hansen.
 LO's distriktskontor i Stavanger: Per Aase.
 LO's distriktskontor i Tromsø: Rolf Nilssen.
 LO's distriktskontor i Trondheim: Rikhard Haugen, Thorbjørn Hagen.
 LO's administrasjon: Egil Ahlsen, Thv. Stoltenberg, Liv Buck, Kåre Halden, Knut Ribu, Ingemund Haugen, Kjell Lien, Paul Engstad, Jon Rikvold, Richard Trælves.
 Samarbeidskomiteen DNA—LO: Reiulf Steen, Ronald Bye.
 Statstjenestemannskartellet: N. R. Mugaas.
 LO's kvinnenemnd: Lillian Bekkevad.
 Fylkesutvalget for samorganisasjonene i Akershus: Tryggve Aakervik, Oslo, Mary Hagen, P. Mentsen, Jon Myhren.

Følgende forslag til forretningsorden ble likeledes vedtatt uten merknader:

1. Møtets forhandlinger er ikke offentlige. Meddelelser til pressen skjer kun ved LO's presse- og informasjonskontor.
2. Ingen har rett til å få ordet mer enn 2 ganger i samme sak. Unntatt fra innledningsforedrag begrenses taletiden til 10 minutter første og 5 minutter annen gang. Til forretningsordenen gis ordet bare 1 gang og høyst 1 minutt for hver sak. For øvrig kan det stilles forslag til ytterligere tidsbegrensning og strek med de inntegnede talere.
3. Forslag innleveres skriftlig og undertegnet med vedkommendes navn. Intet nytt forslag kan tas opp etter at det er besluttet satt strek med de inntegnede talere. Forslag som ingen forbindelse har med de på dagsordenen oppsatte saker, kan ikke behandles.
4. Alle vedtak skjer med alminnelig flertall. I tvilstilfelle eller når 10 representanter forlanger det, foregår avstemningen ved navneopprop.
5. I protokollen innføres bare forslagene og avstemningene samt de fattede beslutninger. Protokollen oppleses ved hvert møtes begynnelse, og for siste møte ved dets avslutning.

Arbeidstiden for representantskapsmøtet ble fastsatt slik: Tirsdag 19. mai fra kl. 11 til kl. 13 og fra kl. 14 til kl. 17. Onsdag 20. mai fra kl. 9 til 12.30. Resten av dagen ble disponert for befaringer.

Odd Højdahl ble valgt til å lede representantskapsmøtet.

Sekretær Einar Strand orienterte om hotelopphold og reiseregninger og sekretær Paul Engstad om teaterforestilling ved Rogaland Teater og neste dags befaringer.

Beretning for 1969.

LO's beretning for 1969 ble forelagt og enstemmig gitt foreløpig godkjenning uten merknader.

Regnskap for 1969.

Hovedkasserer Einar Strand forela LO's regnskap for 1969. Strand gjorde oppmerksom på at representantene kunne beholde de utdelte og nummererte eksemplarer av regnskapet som representantene vil være personlig ansvarlig for.

Etter å ha referert de enkelte poster i regnskapet, kommenterte hovedkasserer regnskapet slik:

Driftsregnskapet for 1969 gir uttrykk for økte administrasjonsutgifter som følge av en veldig økning i møtevirksomheten, økt faglig opplysningsvirksomhet, en stadig økning i konsultasjonsvirksomheten overfor våre avdelingskontorer, presse- og informasjonsavdelingene. Denne posten representerer en merutgift i forhold til 1968 på om lag 800 000 kroner. Kongressutgiftene preger regnskapet, likedan bevilgningskontoen som også omfatter valgkamputgiftene, og det refererte kurstap. Alt dette preger regnskapet slik at de inntekter LO hadde mer i 1969 enn i 1968, oppveies ganske nøyaktig. Etter de vedtektsbestemte avsetninger, har vi ikke så stor økning i inntektene som økningen av utgiftene.

Egentlig var det i administrasjonen budsjettert med en større kontingentinngang enn det som vi nå presenterer. Det forekommer dessverre en kontingentsvikt i forhold til 1968 på nær 5000 kontingentbetalende medlemmer — altså hadde LO nær 5000 færre betalende medlemmer i 1969 enn i 1968. Mange vil undre seg over dette forhold at samtidig med at medlemstallet øker, viser regnskapet færre kontingentbetalende medlemmer. Det er foretatt undersøkelse både på kassakontoret og på økonomisk kontor, og det viser seg at over halvparten av forbundene har hatt færre kontingentbetalende medlemmer enn de hadde i 1964. Vi er blitt enige om at vi skal ta dette opp med de enkelte forbund det gjelder, men en av forklaringene er det store underskudd i tilleggssykeordningen. Dette slår ut på kontingentinngangen fordi at når man er fraværende fra sitt arbeid og får sykelønn, så blir det i de fleste forbund ikke krevd kontingent av de som har lønn under sykdom. Denne bestemmelsen slår sterkt ut når det er stort sykefravær.

Til de øvrige inntektsposter er bare å bemerke at renteinntektene samlet er henimot 400 000 kroner større enn i 1968. Tidligere representantskapsmøter har gitt uttrykk for at LO bør forvalte midlene på en annen måte for å oppnå større renteavkastning. For ordens skyld kan nevnes at dette har vært drøftet i LO's administrasjon og sekretariatet, og man er nå i gang med iverksettelsen av tiltak med sikte på imøtekommelse av disse ønsker. Men la det også være klart at LO har en del virksomheter som må støttes med rimelige lånebetingelser, for eksempel Arbeiderpressen, Folkets Hus fond, Landsbanken og andre. En hardhendt rentepolitikk overfor foretak som LO bærer hovedansvaret for, vil kunne resultere i langt større tap for organisasjonen enn hva renteinngangen kan bety. Imidlertid er dette under behandling slik at LO's midler skal kunne plasseres i samsvar med hva vedtektene forutsetter, og jeg viser til vedtektenes § 12.

Siden kontingenten sist ble regulert 1. januar 1969 har LO holdt kongress, og jeg minner om hva som der ble uttalt. De någjeldende vedtekter hjemler adgang for Sekretariatet til å iverksette regulering av kontingenten. I § 17 står det: Når Statistisk Sentralbyrås lønnsstatistikk — gjennomsnittstallet for industrien — viser endring opp eller ned på minst 10 prosent (første gang) i forhold til gjennomsnittstallet pr. 30. september 1968, skal det være hjemmel for Sekretariatet til regulering. Jeg formoder at Sekretariatet blir nødt til å ta standpunkt til dette allerede nå i høst, og at som følge av den stigning av lønnsindeksen som allerede har skjedd, og den stigning som vil skje i forbindelse med det inntektsoppgjør som vi nå avslutter, vil Sekretariatet sannsynligvis måtte ta standpunkt til en kontingentregulering til høsten, slik at dette får virkning fra 1. januar 1971.

Revisjonsinnberetningen ble referert av revisjonssjef Ingemund Haugen.

Ingen forlangte ordet til regnskapet og revisjonsinnberetningen. Regnskapet ble deretter enstemmig foreløpig godkjent.

Fastsetting av diettsatser.

Møtelederen refererte følgende forslag til nye satser for diett og tapt arbeidsfortjeneste:

Diettsatser:

a) Diett pr. dag	kr. 65,00
Natttillegg under reiser	» 50,00
Diett pr. døgn	» 115,00
(Døgnet regnes fra det klokkeslett reisen tar til.)	
«I tilfeller hvor man ikke selv har vært herre over det, og det kan legitimeres at utlegg til overnatting har oversteget nattillegget, kan det medgatte refunderes.»	

Når det på forhånd er bestemt at oppholdet er helt gratis, skal det betales halv dagdiett.

- b) For påbegynt dogn uten overnatting i forbindelse med reiser utbetales diett således:
Under 4 timer	kr.	0,00
Mellom 4 og 8 timer	»	45,00
Over 8 timer	»	65,00
- For reiser i forbindelse med overnatting, men av kortere varighet enn 24 timer, regnes ett døgns diett.
- c) Ved utbetaling av diett for innenbys møter gjelder følgende regler:
Dagdiett	»	65,00
- (Betales for deltakelse i kongresser, representantskapsmøter, landsmøter, landsstyremøter og internasjonale møter.)
- Den samme sats gjelder også for forhandlinger, møter og møter ellers som pågår hele dagen og ut over kontortidens slutt.
- d) Middagspenger
»	30,00
- (Betales ved møter av kortere varighet så vel som kveldsmøter hvor det er nødvendig å spise ute.)

Tapt arbeidsfortjeneste.

For møter og forhandlinger og ved reiser betales tapt arbeidsfortjeneste med kr. 120,00 pr. dag eller skift. Heri er inkludert feriepengene.

Komitégodtgjørelse:

Møtegodtgjørelse kr. 35,00 betales for deltakelse i komitéer nedsatt av Landsorganisasjonens kongresser, representantskap eller sekretariat når det må forutsettes at komitéens arbeid er særlig omfattende eller av permanent karakter, eksempelvis for kongressperioden. Sekretariatet avgjør i hvert enkelt tilfelle hvilken komité som skal ha møtegodtgjørelse.

Sverre Enger, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, foreslo natttillegget forhøyd til kr. 65,00 og vederlag for tapt arbeidsfortjeneste forhøyd til kr. 130,00 pr. dag.

Hovedkasserer Einar Strand opplyste at forhøyelse av diettsatsene var drøftet meget grundig og at man var blitt stående ved som riktig

å beholde natttillegget på kr. 50,00 og heller godtgjøre etter regning i det tilfelle hvor dette ikke strekker til. Hovedkassereren gjorde oppmerksom på at fagforbundene står fritt i fastsettelsen av diettsatser for sin egen del. Godtgjørelsen for arbeidstap er foreslått forhøyd i samsvar med hva nøyte beregninger viser av inntektsøkning ved de pågående tarifforhandlinger.

Ingemund Haugen gjorde rede for det beskatningsmessige forhold i forbindelse med diettgodtgjørelse og advarte mot forhøyelse av natttillegget.

Ved votering ble Sekretariatets forslag om natttillegg på kr. 50,00 vedtatt mot 4 stemmer som ble avgitt for Engers forslag. Sekretariatets forslag om kr. 120,00 pr. dag som godtgjørelse for tapt arbeidsfortjeneste ble vedtatt mot 14 stemmer som ble avgitt for Engers forslag.

Hele forslaget til retningslinjer for utbetaling av diett og tapt arbeidsfortjeneste ble deretter enstemmig vedtatt og gitt virkning fra og med dette representantskapsmøte.

Endring av pensjonskassens vedtekter.

Hovedkasserer Einar Strand forela Sekretariatets innstilling om endringer i vedtektene for Fagorganisasjonens pensjonskasse:

Vedtektenes nåværende ordlyd, og ordlyden etter de foreslåtte endringer:

§ 3.

Administrasjon.

Pensjonskassens styre består av LO's sekretariat samt to representanter med varamenn for de funksjonærer som er medlemmer av kassen, valgt av og blant disse, men bosatt i Oslo. Valget foretas ved skriftlig avstemning umiddelbart etter valget av de øvrige styremedlemmer og gjelder for kongressperioden. Fagorganisasjonens funksjonærgruppe i Oslo foretar innstilling på representantene med varamenn. Innstillingen sendes pensjonskassens styre, som

sender den videre til avstemning blant kassens medlemmer.

LO's formann er styrets formann.

§ 13.

Samordning av pensjoner og trygder.

Pensjon for medlem eller medlems enke settes ned med det beløp hvormed vedkommende — fra folketrygden eller annen pensjons- eller trygdeordning — oppebærer pensjon som overstiger alderstrygdens grunnpensjon pr. 31. desember 1963.

Grunnpensjonen var da kr. 3348,00 pr. år for enslig og kr. 5028,00 pr. år for pensjonist med ektefelletillegg.

Unntatt fra samordningsbestemmelser i foregående avsnitt er følgende ytelser:

1. Folketrygdens attføringspenger til uføre og hjelpestønad/utdannelsesstønad til enker.
2. Egen pensjonsforsikring hvor premien i sin helhet er betalt privat uten tilskudd fra arbeidsgiver.
3. Enkepensjon (enkemannspensjon) som alders- eller uførepensjonist i pensjonskassen oppebærer fra annen pensjonsordning hvor ektefellen har vært medlem.

Overgangsbestemmelser.

Medlem eller tidligere medlems enke som pr. 1. januar 1967 hadde løpende pensjon fra pensjonskassen og som ikke har tjent opp tilleggspensjon i folketrygden har pensjonsrettigheter etter vedtektenes av 1964.

§ 15.

Innvilgede pensjoner reguleres opp eller ned i samsvar med reguleringen av lønnen for:

1. Den stilling vedkommende til-litsmann eller funksjonær som er ansatt på særskilt avtale hadde da han gikk over på pensjon.
- For organisasjoner som praktiserer alderstillegg etter tje-

nestetid skal pensjonene likevel ikke reguleres høyere enn tilsvarende den tjenestetid pensjonisten hadde.

2. De funksjonærer som går inn under kollektivavtalen for funksjonærene.
Reguleringen foretas i overensstemmelse med de generelle tariffmessige lønnsendringer i henhold til den gruppeplasing vedkommende hadde ved overgang til pensjon.
Personlige lønnstillegg til etterfølgere i stillingen influerer ikke på pensjonene.
3. Reguleringen foretas slik at pensjonen blir 60 prosent av det nye innskuddsgrunnlag for hver enkelt.

Vedtektenes ordlyd slik den vil bli etter de foreslåtte endringer. Endringene er markert ved kursivering.

§ 3.

Administrasjon.

Pensjonskassens styre består av LO's sekretariat samt to representanter med varamenn for de funksjonærer som er medlemmer av kassen, valgt av og blant disse, men bosatt i Oslo-området. Valget foretas ved skriftlig avstemning umiddelbart etter valget av de øvrige styremedlemmer og gjelder for kongressperioden. Fagorganisasjonens funksjonærgruppe i Oslo foretar innstilling på representantene med varamenn. Innstillingen sendes pensjonskassens styre, som

sender denne videre til avstemning blant kassens medlemmer.

LO's formann er styrets formann.

§ 13.

Samordning av pensjoner og trygder.

Pensjon for medlem eller medlems enke/enkemann settes ned med det beløp hvormed vedkommende oppebærer annen pensjon eller trygd som overstiger alderstrygdens grunnpensjon pr. 31. desember 1963.

Grunnpensjonen var da kr. 3348,00 pr. år for enslig og kr. 5028,00 pr. år for pensjonist med ektefelletillegg. *Samordning skal ikke foretas i videre omfang enn at pensjonisten beholder minst det beløp 1 G (Folketrygd — grunnpensjon) representerer av sin pensjon i Den norske Fagorganisasjons pensjonskasse.*

Redusert pensjon settes ned med en forholdsmessig del av det beløp som full pensjon settes ned med.

Unntatt fra samordningsbestemmelser i foregående avsnitt er følgende ytelser:

1. Folketrygdens attføringspenger til uføre og hjelpestønad/utdannelsesstønad til enker.

2. Egen pensjonsforsikring hvor premien i sin helhet er betalt privat uten tilskudd fra arbeidsgiver.

3. *Enkepensjon — enkemannspensjon — som den pensjonsberettigede oppebærer.*

Overgangsbestemmelser.

Medlem eller tidligere medlems enke som pr. 1. januar 1967 hadde løpende pensjon fra pensjonskassen og som ikke har tjent opp tilleggspensjon i folketrygden har pensjonsrettigheter etter vedtektenes av 1964.

§ 15.

Innvilgede pensjoner reguleres opp eller ned i samsvar med reguleringen av lønnen for:

Den stilling vedkommende til-litsmann eller funksjonær som er ansatt på særskilt avtale eller regulativ hadde da han gikk over på pensjon.

For organisasjoner som praktiserer alderstillegg etter tjenestetid skal pensjonene likevel ikke reguleres høyere enn tilsvarende den tjenestetid pensjonisten hadde.

2. Utgår.

3. Utgår.

Strand minnet om forslag fra funksjonærgruppen av tilsatte innenfor fagforbundene, LO og andre organisasjoner som står tilsluttet Pensjonskassen om å få endret Pensjonskassens vedtekter, og redegjorde for arbeidet med forslaget til endringer.

Strand konkluderte med å si at forslaget har vært forelagt LO's juridiske kontor og en aktuar som mener at de foreslåtte bestemmelser

er i samsvar med det som var den forberedende komité's forutsetninger da framlegg til endringer av vedtektene ble forelagt Representantskapet i forbindelse med endringene pr. 1. januar 1967.

Ingen forlangte ordet. Forslaget til endringer av Pensjonskassens vedtekter ble deretter enstemmig vedtatt.

Suppleringsvalg til Sekretariatet.

Tor Aspengren gjorde rede for at landsmøtet i Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund har imøtekommet Per Andersens ønske om å få trekke seg tilbake som forbundets formann, noe som også gjør suppleringsvalg til Sekretariatet naturlig. Sekretariatet innstiller derfor på opprykk av varamenn og at den nye formannen i Jern- og Metall, Leif Skau, går inn som varamann.

LO's formann ga videre uttrykk for Sekretariatets takk til Per Andersen for den betydning han har hatt for fagbevegelsen, han takket spesielt for Per Andersens innsats i Sekretariatet og ønsket ham lykke til i hans videre arbeid. Forsamlingen sluttet seg til med applaus.

Leif Skau ble deretter enstemmig valgt til varamann for Sekretariatet. Representantskapet tok så en times pause til kl. 14.00.

ETTERMIDDAGSMØTET TIRSDAG 19. MAI

Representantskapsmøtet ble satt igjen kl. 14.00

Sekretær Thorleif Andresen leste protokollen for formiddagsmøtet. Protokollen ble godkjent uten merknader.

Sekretær Paul Engstad orienterte om morgendagens befaringer.

Tilsetting av sekretær ved distriktskontoret i Bergen.

Fra Sekretariatet forelå følgende innstilling:

Tilsetting av 2. sekretær ved LO's distriktskontor i Bergen.

«Lederen av distriktskontoret i Bergen, Ralph Christiansen, døde før jul 1969.

Etter vedtak i Sekretariatet rykket Finn Lien opp som leder av kontoret, og stillingen som 2. sekretær ble lyst ledig. Det meldte seg 23 søkere, og Sekretariatet vedtok i møte 4. mai 1970 å tilsette Olav Lerø i stillingen. Lerø er 47 år gammel, og for tiden nestformann i Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund.

Innstilling:

1. Sekretariatets vedtak om at Finn Lien rykker opp som 1. sekretær godkjennes.
2. Sekretariatets vedtak om tilsetting av Olav Lerø som 2. sekretær godkjennes.»

Bjarne Bårdsen, Bekledningsarbeiderforbundet: Jeg har intet imot Sekretariatets forslag om at Olav Lerø ansettes som annensekretær i Bergen, men jeg har fått opplysninger om at det var 23 søkere til stillingen, de fleste habile, videre at Lerø kommer fra samme forbund som Finn Lien som er rykket opp som førstesekretær. Ja, de to er visstnok også fra samme fagforening. Det ville vært naturlig om man tok i betraktning de mange industrigrener dette kontoret skal betjene. Bekledningsarbeiderforbundet har i dette distriktet ca. 10 000 medlemmer, eller om lag halvparten av forbundets medlemstall, og en habil søker kommer fra dette forbund, nemlig Alf Bøe, som i en årrekke har vært fastlønnet formann i Bekledningsarbeiderforbundets avdeling i Bergen.

Ut fra betydningen av en fordeling som nevnt, tillater jeg meg å foreslå at Alf Bøe blir tilsatt i stillingen.

Finn Nilsen, Sekretariatet: I Sekretariatet foreslo jeg Alf Bøe, men da forslaget bare fikk min stemme, gikk jeg over til flertallet. Nye og bedre opplysninger gjør at jeg her må støtte Bårdsens forslag. Jeg betviler ikke Lerøs kvalifikasjoner, men innvendingene om at han kommer fra samme fagområde som førstesekretæren, er meget viktige. Betydningsfullt er det også å få en sekretær som kjenner industrimiljøet i Bergens-området. Det gjør Alf Bøe. Bergen har store lavtlønnsgrupper. Alf Bøe er også godt innført i disse problemer. Han er dessuten en ung mann som allerede har vist at han er en meget dyktig fagforeningsmann. Jeg vil gi min tilslutning til Bårdsens forslag.

Wernalf Falao, Norsk Sjømannsforbund: Jeg er kjent med at det i Sekretariatet har vært mange andre dissenser enn de som er nevnt her. Blant de 23 søkerne er også Bernt Midtbø fra Sjømannsforbundet. Også han var det forslag på i Sekretariatet. Han kjenner distriktet. Han er ung. Og jeg tror det er riktig å satse på ungdom i slike stillinger. Jeg foreslår Midtbø tilsatt i stillingen som annensekretær i Bergen.

Rasmus Solend, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund: Det er ikke korrekt at Finn Lien og Olav Lerø er fra samme fag. Lien kommer fra glassmesterfaget, Lerø fra trevareindustrien.

Else Ørbæk, Sekretariatet: Jeg hadde forfall da denne saken ble behandlet i Sekretariatet, derfor finner jeg å måtte ta ordet nå. Blant de mange kvalifiserte søkerne er også landsstyremedlem i Norsk Tele Tjeneste Forbund, Gunvor Smoland.

Else Ørbæk hadde funnet Gunvor Smolands data utilstrekkelig referert i Sekretariatet og resymerte derfor disse. Videre understreket hun betydningen av å få en sekretær fra en offentlig etat og tok opp forslag på Gunvor Smoland.

Willard Kristiansen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund: Etter vedtektene er det Representantskapet som skal tilsette distriktssekretærer og fastsette lønn for disse. Som medlem av Representantskapet er jeg fra Sekretariatet skaffet kjennskap til en av søkerne, gjennom dette ordsiftet ytterligere tre. Dette synes jeg er lite tilfredsstillende for så vidt som det er 23 søkere til stillingen. Jeg vil oppfordre Sekretariatet om å gå tilbake til den ordningen vi hadde tidligere og som gikk ut på at søkerne og deres data ble tilstillet Representantskapets medlemmer på forhånd, eller lagt ut på representantenes bord.

Otto Totland, Sekretariatet: Jeg skal — nær sagt for en gangs skyld — få anbefale Sekretariatets innstilling. Også for Sekretariatet kan det ved tilsetninger være vanskelig å vite at man bedømmer riktig de enkelte søkers vita, men når dette er nitidig vurdert av et spesielt utvalg, som i dette tilfelle har funnet fram til nestformannen i Bygningsindustriarbeiderforbundet, Lerø, så vil jeg slutte meg til det. For øvrig er det min mening at vi bør forsøke å unngå de mange interessepregede innlegg. Det kan jo også virke mystisk dette at man har så mange dyktige folk som man gjerne vil plassere et annet sted. Jeg anbefaler Sekretariatets innstilling.

Bjørn Nasset, Telefolkenes Fellesforbund: Jeg vil meget sterkt slutte meg til anbefalingen av Gunvor Smoland. Det forekommer meg merkelig at Sekretariatet kan ha behandlet denne saken uten å kjenne til hvilke tillitsverv denne søkeren har innehatt og innehar. Det vil være en fordel å få en kvinne tilsatt i stillingen. Jeg tviler på om noen av de øvrige søkere er bedre kvalifisert enn henne.

Vi ville kunne behandle denne saken med større sikkerhet hvis Sekretariatet nå trekker den tilbake og legger den fram for Representantskapet med ny innstilling i morgen. Jeg stiller forslag om det.

Tor Aspengren, Sekretariatet: Jeg synes ikke det er riktig å antyde at Sekretariatet har behandlet denne saken lettvint. Vi skal så gjerne overveie hva Willard Kristiansen ba om. Men jeg vil gjerne opplyse at

Sekretariatet nedsatte en komité som skulle gjennomdrøfte og vurdere søkerne kvalifikasjoner. Hvis noen sitter her med det inntrykk at komitéen forela bare ett navn for Sekretariatet, så tar man feil. Gunvor Smoland var for eksempel framme i bildet både da administrasjonen og da Sekretariatet behandlet saken. Det samme var tilfelle med Alf Bøe. Etter Sekretariatets oppfatning er denne saken så grundig behandlet som overhodet mulig, men hvis Representantskapet vil kjenne seg tryggere ved en annen behandlingsmåte, skal vi gjerne se nærmere på det. Å utsette saken til i morgen, kan neppe ha noe for seg. Jeg anbefaler Sekretariatets innstilling.

Per Askeland, Sogn og Fjordane fylke: Jeg skulle ønske at representantene fra det distrikt det her skal tilsettes sekretær for, får anledning til å komme sammen i særskilt møte og deretter forelegge Representantskapet hva dette møtet måtte komme fram til.

Sverre Enger, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund: Jeg er enig i hva Aspengren sa om saksbehandlingen. Utsettelse bør ikke finne sted. Sekretariatets innstilling bør her legges vekt på. Man kunne for øvrig tenke seg andre vedtekter som tilsa at slike saker skulle avgjøres i Sekretariatet. Jeg er fornøyd med innstillingen og anbefaler den.

Håkon Brunborg, Norsk Jernbaneforbund: Jeg har en følelse av at distriktet ikke har hatt anledning til å gi sin mening i denne saken til kjenne. For øvrig er jeg enig med Willard Kristiansen i at Representantskapets medlemmer bør få opplysninger om søkere til stillinger som Representantskapet skal foreta tilsetninger i. I den foreliggende sak her jeg om å få referert samtlige søkers navn.

Håkon Bjordal, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund: Det er vanlig ved ansettelser at de som skal ansette får utlevert søkerne navn og personalia. Så langt burde man være kommet her også, ellers blir det bare sandpåstrøing av det Sekretariatet har gjort. Dette virker uheldig og vi bør se å komme bort fra det. Om vi her får referert søkerne navn, må man likevel ta standpunkt bare på slump — og det er saken for viktig til.

Skal det tas hensyn til organisasjonene i Bergen, Hordaland og Sogn og Fjordane, så er der den kjemiske industri den største, og det ville vel være bare naturlig at en mann fra denne gruppen ble tilsatt som sekretær ved LO's distriktskontor, men vi vet jo ikke engang om det er noen søker derfra. Jeg er stemt for at vi får tid på oss til i morgen for å studere saken.

Klaus Kjelsrud, Sekretariatet: Jeg har vært med i det utvalget som var utpekt av Sekretariatet til å gjennomgå de 23 søknadene. Utvalget diskuterte flere av søkerne inngående, det var på ingen måte lettvin' behandling. Avgjørende for utvalget var å finne fram til den som *utvalget* mente ville fylle stillingen best. Etter lange diskusjoner samlet vi oss om Lerø fra Bygningsindustriarbeiderforbundet. Vi visste at Finn Lien var medlem av samme forbund, men det syntes vi ikke var avgjørende — *det* måtte være de beste kvalifikasjoner. I så måte la vi vekt på den stilling Lerø har i sitt forbund, hans arbeid der, at han er nestformann i et av LO's største forbund og at det skal vektige grunner til for å sette en slik søker utenfor. Dette var utvalget enig om, det samme lot LO's administrasjon til å være, og i Sekretariatet var det visstnok bare én stemme imot. Jeg anbefaler at Representantskapet tilsetter Lerø i stillingen.

Lage Haugness, Sekretariatet: Det er her kommet til uttrykk at innstillingen har foregått på slump. Det vil jeg avgjort protestere mot. Utvalg, administrasjon og sekretariat har også i denne saken vurdert saken til bunns. Her kan vi bare ta standpunkt ut fra de forutsetninger vi har og de opplysninger vi har om søkerne. Her er brukt uttrykk som «evnen til å se tingene ut fra fellesskapet». Skulle ikke samtlige søkere kunne ha i hvert fall vilje til det samme? LO kan ikke se slike spørsmål ut fra spesielle konstallasjoner. Vi vet også at distriktssekretærer i LO skal kunne plasseres og omplasseres alt etter behovet. Også ut fra dette er Lerø innstilt, altså ut fra LO's interesser. Jeg anbefaler innstillingen.

Olaf Karling, Sekretariatet: Jeg var den eneste i Sekretariatet som ikke stemte for den foreliggende innstilling, jeg stemte på Bernt Midtbø, og det burde ha kommet fram. For øvrig er jeg enig i at slike saker for framtiden bør behandles som foreslått av Willard Kristiansen.

Innstillingen ble deretter tatt opp til votering.

Pkt. 1 i innstillingen ble enstemmig bifalt.

I forbindelse med pkt. 2 ble ved votering forslaget om at søkerens navn måtte bli referert, avvist med stort flertall. Dirigenten gjorde merksam på at det ikke forelå skriftlig forslag om utsettelse av sakens behandling til neste dag og at det forelå fire forslag til votering. Han foreslo prøvevotering over Sekretariatets innstilling og at de øvrige forslag skulle anses bortfalt hvis innstillingen fikk flertall ved prøvevoteringen. Prøvevoteringen viste stort flertall for Sekretariatets innstilling. Forslag om skriftlig votering ble avvist av møtet. Ved den endelige votering ble pkt. 2 i innstillingen fra Sekretariatet vedtatt mot 9 stemmer.

SAMMENSLÅING AV LO-KONTORENE I TROMS OG FINNMARK

Fra Sekretariatet forelå følgende:

Distriktssekretærordningen i Tromsø og Kirkenes.

«Fra Landsorganisasjonens distriktskontor i Tromsø er det tidligere rettet henvendelse om å styrke dette kontor, blant annet på grunn av at dette kontor fikk underlagt Vest-Finnmark som sitt arbeidsområde. Dette er på nytt kommet til uttrykk ved en ny henvendelse, datert 6. november 1969, hvor det blant annet ble pekt på at de fastlønnte forbundstillitsmenn i Troms og Finnmark mener at den absolutt beste ordningen er at LO satser på ett distriktskontor for fylkene Troms og Finnmark, og at dette ligger i Tromsø og blir bemannet med minst to mann. Det ble i den forbindelse pekt på at det nå for tiden ikke er noen kommunikasjonsproblemer fordi den gode flyforbindelse man nå har mellom Tromsø, Indre Finnmark, kyststrøkene og Øst-Finnmark, vil kunne gi den nødvendige service fra et sentralt kontor beliggende i Tromsø. Dessuten pekes det spesielt på det forhold at man i Tromsø har flere distriktssekretærer fra ulike forbundsområder, og at det allerede er opprettet et meget godt samarbeid mellom LO's distriktskontor og de enkelte distriktskontorer.

LO's administrasjon har drøftet spørsmålet om hvorvidt ordningen med et eget distriktskontor for området Øst-Finnmark er tilfredsstillende, og det har i den forbindelse på ny vært tatt opp spørsmålet om igjen å la ett distriktskontor betjene både Øst-Finnmark og Vest-Finnmark.

Et utvalg bestående av Thorleif Andresen, Kjell Lien og Einar Strand har drøftet saken, og en har også hatt konferanse blant annet med LO's distriktssekretær i Tromsø.

Etter å ha drøftet de forskjellige alternativer, har utvalget kommet til den konklusjon at det for framtida bør være ett distriktskontor som dekker Troms og Finnmark fylke, og at dette legges i Tromsø og blir bemannet med to distriktssekretærer. Det forutsettes at det samarbeid som allerede er i gang mellom LO's distriktskontor og forbundenes distriktskontorer fortsetter og eventuelt utvides, slik at det på beste måte kan bli en arbeidsfordeling når de enkelte distriktssekretærer legger opp sin reiserute i de enkelte områder. Spørsmålet om å holde åpent et servicekontor, f. eks. i Kirkenes for en tid framover i den hensikt at dette kontor skal kunne nyttes av samtlige distriktssekretærer, også forbundssekretærene, kan være en løsning i en overgangstid, og hvis det virker bra, kan det komme på tale å la et slikt servicekontor fortsette.

Saken ble behandlet i Sekretariatets møte 6. april d. å., hvor det ble gjort følgende vedtak:

LO's representantskap 19. og 20. mai 1970 innbys til å vedta at LO's distriktskontor i Finnmark inngår i ett distriktskontor for fylkene Troms og Finnmark med sete i Tromsø. Det forutsettes at kontoret blir bemannet med to distriktssekretærer. Ordningen gjøres gjeldende fra det tidspunkt Sekretariatet bestemmer.»

LO's formann, *Tor Aspengren*, innledet med å si: Vi har diskutert distriktskontorene i Troms og Finnmark helt siden 1953 med oppblussing igjen både i 1962 og 1966. Den siste henvendelsen i den forbindelse er et brev fra vårt distriktskontor i Tromsø der det ble gitt uttrykk for at noe måtte gjøres.

Den siste distriktsoppdelingen var slik at Tromsø-kontoret fikk seg tillagt Vest-Finnmark. Kirkenes ble hovedsete for Øst-Finnmark. Tromsø ønsket en sekretær til og LO's administrasjon måtte vurdere grunnlaget for dette. Det ble nedsatt et utvalg til å arbeide med saken. Utvalgets innstilling foreligger for dette møtet. Det mener at vår sekretær i Kirkenes bør flyttes til LO-kontoret i Tromsø, som dermed får to sekretærer. Dette er gjort ut fra flere forutsetninger, blant annet også dette at man sammen med forbundskontorene i Tromsø vil få et verdifullt faglig miljø der. At kommunikasjonene også er blitt betydelig bedre, er også et moment.

Utvalget ser det slik at man burde få et fagbevegelsens servicekontor i Kirkenes til bruk for både forbundene og LO. Det har vært en rekke kontakter mellom LO sentralt og distriktene Troms og Finnmark, og fra Kirkenes er det hevdet at det vil være galt å nedlegge LO-kontoret der. Med den utvikling som der finner sted, mener Kirkenes selv at det vil være en fordel å beholde LO-kontoret.

Også Tromsø er klar over og innstilt på at arbeidsmengden ved kontoret der vil øke. Sammenslutning med Finnmark ble der ansett som den eneste løsningen. I møte som jeg deltok i der oppe 13. mai, ble det fra Kirkenes' side nevnt at når det gjelder fylkesvise organer som fagbevegelsen ville være representert i, ville man ikke ha de samme muligheter med sekretæren plassert i Tromsø.

I Sekretariatet har man lagt vekt på muligheten for å få effektivisert arbeidet. Aspengren refererte innstillingen derfra (som er gjengitt foran) og føyde til: Om Representantskapet fattet et slikt vedtak, er det Sekretariatets forutsetning at tidspunktet for gjennomføringen blir nøye diskutert med distriktenes representanter. Jeg legger også vekt på at Kirkenes får sitt servicekontor. Når normaliseringen øst-vest er et faktum, vil Kirkenes være et naturlig sted for god kontakt over riksgrensen mellom faglige representanter.

Jeg foreslår at Representantskapet gir den fullmakt som foreslås i innstillingen slik at ordningen kan settes i gang når man finner grunnlag for det.

Kåre Flå, Finnmark fylke: Det var med dyp beklagelse jeg så av dagsordenen at det var forslag oppe om å legge ned Finnmark-kontoret. Vi fra Finnmark kjenner avstandene der. Kommunikasjonene er dessverre ikke blitt så mye bedre for oss som bor ute ved kysten. En reise fra f. eks. Hammerfest til Vardø kan ta en uke fordi været gjør det umulig for hurtigruta å anløpe. Når man snakker om gode kommunikasjoner i Finnmark, må man ta i betraktning alle de steder som ikke har flyplass og ikke tilknytning til flyruta. I Vardø er vi avhengig av hurtigruta, i sommerhalvåret har vi tilknytning til helårsveien Varangerbotn-Kirkenes.

I flere år har man diskutert flytting av Kirkenes-kontoret til Tromsø, men vi har ikke vært innbudt til å diskutere sakens realiteter. Derfor har vi heller ikke regnet med at den skulle komme. Når den likevel er kommet, vet vi at den vil vekke sterk reaksjon hos de fagorganiserte i Finnmark mot at vi skal være helt uten LO-kontor.

Da saken om distriktsinndelingen første gang ble reist, fant vi ingen ulempe i at en del av Vest-Finnmark skulle betjenes fra Tromsø, men hvis vi var blitt stilt overfor at hele Finnmark skulle betjenes fra Tromsø, ville vi selvsagt allerede den gang reagert kraftig.

En slik sak betyr vel ikke så mye for LO totalt, medlemmene i Finnmark er heller få i den store sammenheng. Men selv om vi er få, mener vi oss berettiget til å bli betjent av det apparat LO rår over.

Til Aspengrens ord om «miljø i Tromsø» vil jeg bemerke at vi også i Finnmark har fagforeningsmiljø, kanskje bedre enn hva man har i Tromsø. Dette er likevel ikke det viktigste, men at også vi når vi har en sak vi vil ha fremmet for LO, har noen å henvende oss til. Dette er ingen kritikk mot LO's sekretær i Tromsø, det er kommunikasjonene jeg tenker på.

I innstillingen står bl. a. at saken har vært drøftet med LO-sekretæren i Tromsø, men ingenting om at det samme har skjedd overfor LO-sekretæren i Finnmark. Det finner jeg betenkelig.

Til hva Aspengren nevnte om kontakten øst-vest, kan jeg opplyse at vi har ganske nær kontakt med Murmansk-området på fagforeningsbasis. Men det er ikke først og fremst derfor vi ønsker opprettholdt LO-kontoret i Kirkenes, det er for at medlemmene våre skal kunne få den beste service. Det ville være bedre om man tilsatte to sekretærer ved Kirkenes-kontoret og lot det betjene hele Finnmark.

Jeg fremsetter følgende forslag: Saken utsettes. Administrasjonen får i oppdrag å innhente uttalelser fra grunnorganisasjonene i de berørte distrikter før saken forelegges Representantskapet.

Per A. Utsi, LO's distriktskontor i Kirkenes: Det er en beklagelig sak Representantskapet her har fått seg forelagt — beklagelig fordi den så åpenbart kolliderer med det som er slagordet for dette møtet: Demokrati i hverdagen. Med det mener jeg at man i denne saken ikke har fulgt de vanlige spilleregler for saksbehandling. Det er allerede nevnt av Kåre Flå og redegjort for av LO-formannen.

Det som imidlertid står fast er at innstillingen fra Sekretariatet er avfattet den 6. april i år, det var tre uker før Kirkenes-kontoret kjente til saken. Så fant det sted et hyggelig diskusjonsmøte i Tromsø den 13. mai. Det eneste som har skjedd med Sekretariatets innstilling siden, er at datoen er endret. Ingenting annet. Jeg føler at jeg har hele Finnmark bak meg når jeg sier at jeg er skuffet over det. Før 13. mai kjente jeg ikke stemningen i Vest-Finnmark, der det fra Tromsøhold blir hevdet skal være ønske om å legge ned Kirkeneskontoret. I senere samtaler har folk fra Vest-Finnmark tilbakevist dette. Derimot har de vest-finnmarkinger jeg har vært i kontakt med, ønsket å få hele Finnmark som et faglig distrikt igjen.

Vår tids harde sentralisering skjer ofte over hodet på de som den først og fremst angår. Dette er hva vi gjennom aksjonen Demokrati i hverdagen skal motvirke. Vi ønsker lokale organer som kan overta oppgaver for de sentrale slike. I dette tilfelle går man den motsatte vei.

Gjør vi Troms og Finnmark til et faglig distrikt, har vi skapt et LO-distrikt som i utstrekning vil tilsvare bortimot avstanden Oslo-Brønnøysund. Jeg vil be Representantskapet tenke seg vel om før det gir sin tilslutning til hva Sekretariatet her innbyr til. Jeg har en følelse av at Sekretariatet i en travel forhandlingssituasjon her er kommet i skade for å begå en arbeidsulykke. Jeg anbefaler utsettelsesforslaget og rår til at man ber de berørte fagorganiserte om å uttale seg om saken.

At bare få steder i Finnmark har fått kommunikasjonsmessige forbedringer, må det også tas hensyn til.

Odd Isaksen, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund: Fra 1936 til i dag har Vest-Finnmark tilhørt Troms distrikt. Det organisasjonsområde de to foregående talere har vært opptatt av, begrenser seg til Øst-Finnmark. 1. og 2. juni 1962 fattet LO's Representantskap vedtak om utvidelse av Tromsøkontoret til også å omfatte Vest-Finnmark. Det var en forsøksordning. I debatten ble det gitt klart uttrykk for det. Likedan at man skulle komme tilbake til saken når erfaringer var innvunnet. Noe overraskelsesmoment rommer den altså ikke.

Et vesentlig argument for omorganisering nå er at mange forbund har etablert egne distriktskontorer for Nord-Norge i tiden etter 1950. Det gjelder Kommuneforbundet, Handel og Kontor, NNN, Bygning, Jern- og Metall og Arbeidsmandsforbundet. Dette gjør bl. a. at arbeidsområdet for en LO-sekretær i Øst-Finnmark må være noe endret. Tar vi ikke hensyn til den slags, må vi være mer konservative enn vi vedstår oss. Sekretariatets innstilling betyr her et vesentlig framskritt.

Til hva som er sagt om kommunikasjonene kan tilføyes at vi siden 1962 har opplevd å få innviet tre nye flyplasser på en og samme dag. I flytrafikkmessig forstand kan Finnmark sammenliknes med Alaska. Denne utviklingen må vi ta hensyn til og ikke la det bestående være det eneste saliggjørende.

Det må også bety noe dette at fire av LO's største forbund nå har sine distriktssekretærer i Tromsø ved siden av LO's distriktskontor og AOF-kontoret. Siden LO fikk sitt kontor i Tromsø har det vært betjent av sju sekretærer. Så mye skifting i løpet av 12 år, må ha en årsak. Sekretærene har vært dyktige nok, men de har savnet et miljø hvor deres spesielle oppgaver og problemer kunne diskuteres med kolleger. Sekretariatets innstilling byr på den beste løsning i denne saken og jeg anbefaler Representantskapet å vedta den.

Rolf Nilssen, LO's distriktskontor i Tromsø: Siden Representantskapets vedtak av 1962 om prøveordning ved distriktskontoret i Tromsø, har spørsmålet om styrking av kontoret vært tatt opp med LO's administrasjon. Jacob Grava tok det opp allerede i 1963 og i 1964. I 1967 og 1969 ble også spørsmålet tatt opp. Man har aldri anvist den ordningen som nå er foreslått, det man har bedt om er at distriktsordningen i den nordlige landsdelen måtte bli drøftet. Nå må en løsning finnes. Troms og Vest-Finnmark er for stort distrikt å betjene for én sekretær selv om fire fagforbund også har sine distriktssekretærer i Tromsø. I Troms og Tromsø innvarsles også nå sterk ekspansjon. Noe av det samme ventes i Vest-Finnmark. Både Kirkenes-kontoret og Tromsø-kontoret har krav på en bedre ordning enn den man har nå.

Alf Frotjold, Norsk Hotell- og Restaurant-Arbeider-Forbund: Hotell- og Restaurant har mange medlemmer og mange interesser i Nord-Norge og det er LO-kontorene som ivaretar dem. De har nedlagt et ufattelig stort arbeid. Det er derfor trist når det nå er spørsmål om nedleggelse av et kontor til fordel for mer sentralisert virksomhet. La Finnmark få beholde sitt LO-kontor i Kirkenes og la oss styrke Tromsø-kontoret med en annen-sekretær. De trenger det. Jeg foreslår følgende: Den

nåværende ordning med distriktskontorer i Troms og Finnmark opprettholdes. I tillegg til nåværende sekretær i Tromsø, ansettes en annen sekretær. Jeg håper hele Representantskapet vil være med på dette.

Arne Laberg, Norsk Tjenestemannslag: Isaksens motiv går vel ut på at det skal bli lettere for de store forbund som har sekretærer i Nord-Norge å utføre sitt arbeid der. Jeg vil samtidig arrestere hans påstand om liten kontinuitet og det uheldige i det. Både Ronald Bye og Per Utsi har fått sin skoleing der. Ut fra det gode kjennskap jeg har til våre tre nordligste fylker, har jeg store betenkeligheter ved det forslag som her er lagt fram. Jeg vil også kritisere: Først får man et brev med beskjed om at kontoret i Kirkenes er foreslått nedlagt, så får man her høre en betenkning der det opplyses at grunnorganisasjonene i Øst-Finnmark ikke har fått anledning til å uttale seg, heller ikke grunnorganisasjonene i Troms. Hva mener vi egentlig med demokrati? Mener vi at LO's representantskap på et møte i Stavanger skal handle så absolutt over hodene på våre medlemmer i Troms og Finnmark?

Jeg er enig i Aspengrens betraktninger over hvilken utpost Syd-Varanger er. I tidligere tider ble norske interesser hevdet der ved en festning og en kirke. Vi bør gjøre det med et LO-kontor.

Jeg vil for øvrig gi LO-kontorene i Nord-Norge en honnør for deres innsats og effektivitet i arbeidet — også i siste valgkamp. Det var faktisk bare noen få hundre stemmer der som manglet på at vi kunne ha snudd den parlamentariske situasjon i landet. Ytterligere innsats gjøres ikke ved å nedbygge et LO-kontor, men ved å styrke kontoret i Tromsø og la kontoret i Kirkenes få beholde sin status.

Rolf Thoresen, Nordland fylke: Er vi her i ferd med å gjøre hva som så ofte ble pekt på under debatten om Program 69, nemlig at avgjørelsene blir tatt over hodet på medlemmene? Aspengren nevnte at det har vært tatt kontakt med partene det her gjelder, men uttalelsene her tyder på at det kan være grunnlag for det inntrykk man har hatt tidligere. Her har vært snakk om effektivisering. Men det er vel meningen at effektiviseringen også skal komme det enkelte medlem til gode. Effektivisering betyr vel ikke bare å forskyve den masse man har. Flytting av Kirkenes-kontoret til Tromsø er neppe å effektivisere. Men en styrking av Tromsø-kontoret bør gjøres. Det bør ikke skje på bekostning av Finnmark-kontoret. Vi bør ha det minimumskrav at det i hvert fylke finnes et LO-kontor.

Her er antydning strid mellom de nordligste fylkene. Det vil neppe bli tilfelle. Her er bare en som har støttet Sekretariatets forslag. Det er vel og bra at mange forbund har fått egne Nord-Norge-kontorer, men hvem skal de andre forbunds medlemmer der nord henvende seg til? Personlig

er jeg formann i Narvik og Ankenes faglige samorganisasjon og merker foreningenes og medlemmenes behov for kontakt. I relasjon til hva som sies om behovet for informasjon og kontakt, er jeg forundret over Sekretariatets forslag. I den forbindelse har det vært liten kontakt og mangelfull informasjon, etter hva jeg har forstått.

Kurt Mortensen, Norsk Arbeidsmandsforbund: De bedre flyforbindelsene i Nord-Norge har ikke medført at de lokale kommunikasjoner i kyststrøkene er blitt bedre — og det er her LO-sekretærene har sitt arbeidsfelt. Fortsatt tar det lengre tid å reise noen mil langs kysten enn flyturen Kirkenes—Oslo.

La meg ellers korrigere at Arbeidsmandsforbundet har Nord-Norge-sekretær i Tromsø. Han er sekretær utelukkende for forbundets avdelinger i Troms og kan ikke benyttes av foreningene i Finnmark. Arbeidsmandsforbundet har sin Nord-Norge-sekretær i Bodø og vi kan i det vesentlige bare ha brev- og telefonforbindelse med ham.

Administrasjonen og Sekretariatet har gått noe klosset fram i denne saken, det bør man være varsom med. Fortsatt vet de fleste av våre medlemmer der nord ingenting om denne saken, og Representantskapets medlemmer bør ha krav på å bli forhåndsorientert før sakene skal realitetsbehandles. Også de distriktskontorene det her gjelder burde vært forhåndsorientert. Hvordan ville vi og avisene våre ha reagert hvis en privat bedrift hadde oppført seg på samme måte? For mitt eget forbunds del kan jeg fortelle at Arbeidsmandsforbundets avdelinger i Sør-Varanger har daglig kontakt med — og får daglig hjelp av distriktskontoret i Kirkenes. En nedleggelse av dette vil bety en kolossal svekkelse av fagbevegelsen i Øst-Finnmark.

I sitt brev til Sekretariatet peker LO-sekretær Per Utsi på utvidelsene ved A/S Syd-Varanger som på 2—3 år har økt arbeidsstokken fra 700 til 1100. Også ellers er det utvikling i distriktet. Og denne ekspansjonen fortsetter og vil stille oss overfor store arbeidsoppgaver.

Det er nødvendig at LO nøye følger utviklingen og innretter sine tiltak deretter. Men det bør skje i samråd med medlemmene. I denne saken er vi ikke blitt hørt. Derfor støtter og anbefaler jeg utsettelsesforslaget og håper at parolen om demokrati i hverdagen først og fremst må gjelde i fagbevegelsen.

Age Petersen, Sekretariatet: Debatten her kan gi inntrykk av at det dreier seg om en hastesak som representantene ikke er gitt noen muligheter til å vurdere. Men saken har vært diskutert i mange år og er knapt ukjent for noen i Nord-Norge.

Om kommunikasjonene er å si at problemene i den forbindelse ikke er større om man er bosatt i Tromsø eller i Kirkenes. Man er på samme tungvinte måte avhengig av hurtigruten begge veier.

Det som her er sagt om miljøet, må til en viss grad være misforstått. Det er det kontormessige miljø som her er av betydning, at LO-sekretærer og forbundssekretærer kan drøfte felles oppgaver og fremfor alt samkjøre disse. Det betyr at man kan øke effektiviteten ganske betydelig.

Det er ikke sant at arbeiderne i Kirkenes vil tape på at LO-kontoret flyttes derfra og til Tromsø. Det er det motsatte som er tilfelle, og det er på den bakgrunn jeg går inn for Sekretariatets innstilling. Allerede da man i 1962 vedtok å beholde kontoret i Kirkenes, fant jeg det galt vurdert. Legger man opp til en følelsesmessig debatt om at medlemmene ikke er rådspurt og at de vil tape på det, så kan man lage store bølger. Men de samme bølgene vil man kunne skape om det gjaldt flytting av kontoret til et annet sted i Finnmark. Kontoret bør ligge der hvor det kan gjøre mest effektivt arbeid, og det vil det gjøre i Tromsø. Det har skjedd så mye i Nord-Norge de siste årene kommunikasjonsmessig, at det finnes ikke lenger noen saklig grunn til å ha LO-kontoret i Kirkenes. Vi har samarbeidet med kontorene både i Kirkenes, Tromsø og Bodø i mange år og har erfaringer for hva vi snakker om. Jeg anbefaler Sekretariatets innstilling.

Jacob Grava, LO's distriktskontor i Drammen: Jeg har arbeidet som LO-sekretær både i Kirkenes og Tromsø og jeg var den siste som arbeidet ved LO-kontoret for Finnmark før distriktet ble delt. La meg også bekjenne at jeg skrev et notat til LO's administrasjon den gangen da delingen var et faktum og mente at man burde overveie en sammenslåing. Ronald Bye overtok etter meg i Kirkenes da jeg flyttet til Tromsø og vi hadde godt samarbeid. Men jeg tror jeg skal kunne si at i og med at Finnmark fylke var delt faglig, betydde dette også en deling som man ikke kunne komme over politisk, fordi våre medlemmer i Vest-Finnmark kjente samhörighet med resten av fylket. Det har fått meg til å stille følgende spørsmål: Hvorfor har man ikke med utgangspunkt i vedtaket i 1962, stilt seg spørsmålet om det ikke ville være riktigere å la Finnmark være ett fylke faglig sett og med ett distriktskontor? Jeg vil gjerne ha dette med i vurderingen fordi jeg tror at man ikke løser problemene ved å legge det hele til Tromsø. Jeg har også arbeidet der etter at flytrafikken ble utbygd, Jeg vil ikke med mitt kjennskap til distriktene, tilrå at man uten videre slår sammen Troms-Finnmark, men heller stille spørsmålet: Er det riktig å dele Finnmark fylke? Jeg tror Finnmark vil være bedre tjent med å være samlet under ett distriktskontor enn knyttet til et utvidet kontor i Tromsø.

Kåre Flå, Finnmark fylke: Jeg er enig med Isaksen i at man bør analysere det som skjer i Finnmark, men i motsetning til ham, mener jeg at forholdene for de fagorganiserte vil bli betraktelig dårligere hvis LO-kontoret legges ned. Et LO-kontor på Kirkenes gjør arbeidet for tillitsmennene mye lettere.

Jeg er glad for det Jacob Grava sa. Vi hadde meget godt samarbeid i den tiden han var i Kirkenes, det samme var tilfelle med Ronald Bye.

Jeg håper Representantskapets medlemmer i denne saken stiller seg solidarisk med oss som arbeider der oppe, og vedtar det utsettelsesforslaget vi har fremmet.

Ole Foshaug, Norsk Transportarbeiderforbund: Jeg er fra Troms og tilhører et forbund som ikke har Nord-Norge-sekretær. For oss fortøner situasjonen seg slik at hvis Finnmark-kontoret blir lagt ned, så vil våre muligheter for bistand fra LO-sekretæren i Troms bli enda mer beskåret. Jeg støtter utsettelsesforslaget. Grunnorganisasjonene bør få uttale seg.

Lage Haugness, Sekretariatet: Jeg var med på møtet i Tromsø den 13. mai. Der ble ikke situasjonen avklart, men det hadde vi vel heller ikke regnet med på daværende tidspunkt.

Dette er ingen ny sak og det er mulig den fra LO's side er klønete behandlet, men sakens kjerne er nødvendigheten av å styrke Tromsø-kontoret. De alternativer som her er nevnt representerer økonomiske spørsmål.

Det er bare naturlig at følelser er med i vurderingene her. Hvem vil ikke gjerne ha LO-kontor? Og vi har også erfaring for hvordan tiltak må gjennomgå innbyrdes strid. Man kan erindre striden i Trøndelag og på Møre. Men skal vi som faglig organisasjon la oss konservere til de grader at vi ikke kan røre ved noen følelser i slike forhold? Det vi må være besjelet av er å skape en levende organisasjon som er effektiv og slagkraftig. Da må stedsvalg ikke være så avgjørende.

Her er det i realiteten ikke snakk om å nedlegge, men å sammenslutte. Og det er spørsmål om partipolitiske interesser og AOF's interesser. Vi har vurdert også dette, men løsningen her må skje på en annen måte. Respons for ønsket om støtte til dette tror jeg man vil få i Sekretariatet.

Etter møtet i Tromsø den 13. mai hvor man hadde med folk fra Finnmark som måtte kunne sies å ha et visst geografisk, kommunikasjonsmessig og arbeidsteknisk kjennskap til distriktet, er det for mitt vedkommende klart, i dagens situasjon, at man bør slå disse kontorene sammen.

Og som Aspengren understreket: Her står man ikke overfor et spørsmål som skal løses i dag eller i morgen. Her tar vi selvsagt organisasjonsmessige og menneskelige hensyn i det vi gjør. Det er et mønster vi snak-

ker om, og la oss ikke da utsette saken, for i innstillingen fra Sekretariatet ligger den mulighet at man kan disponere alt etter som mulighetene og forutsetningene er til stede.

Kåre Hansen, Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund: Jeg er oppvokst i Kirkenes og i 13 år var jeg Nord-Norge-sekretær for Handel og Kontor med kontor i Tromsø. Min erfaring tilsier at det er riktig det som Sekretariatet har lagt opp til. Men jeg er enig i kritikken over at man ikke har diskutert denne saken med kontoret i Kirkenes og de organisasjonsinstanser som berøres — hvis dette er riktig.

Poenget i kommunikasjonsspørsmålet er at man nå kan reise fra Tromsø til Kirkenes på under 3 timer. Det er kortere reisetid enn hva man bruker fra Kirkenes til Vardø med hurtigruta. Reisemulighetene langs kysten har neppe særlig betydning i vurderingen av denne saken. Det som hovedsaklig gjør at jeg tror man etter Sekretariatets forslag foretar seg noe riktig, er selve arbeidsfordelingen og arbeidsområdene for de to kontorene.

De dominante fagforeninger i Kirkenes er Arbeidsmandsforbundets avdelinger. Jeg tror det er i beskjedne grad at LO's sekretær har noe å gjøre med disse to store fagforeningene. Arbeidsmandsforbundet har sin egen sekretær for Nord-Norge, stasjonert i Bodø. Utover de forbund som har egne sekretærer for Nord-Norge, er det bare beskjedne områder geografisk og medlemsmessig som den mann LO har plassert i Kirkenes i dag må ta seg av.

Tromsø-kontoret dekker Finnmark til og med Honningsvåg. I dette området ligger også betydelige fiskeindustribedrifter. Min erfaring er at det er ganske store ulemper forbundet med å være alene på et distriktskontor. I det øyeblikk man drar ut på reise, har ikke kontoret den bemanning det burde ha og henvendelser kan vanligvis ikke besvares av kontordamen. Slik vil det også være ved LO-kontoret i Kirkenes. Ved å operere sammen i Tromsø, vil man nesten alltid ha en tillitsmann til stede som kan svare på henvendelser og gi råd i den utstrekning det er ønsket.

Om demokrati i hverdagen må jeg si at jeg som ansatt tillitsmann aldri har vært noen stor eksponent for demokratiet. Tillitsmennene har jo ikke nevneverdig bestemmende innflytelse. De skal være utøvende elementer for de organer som har anledning til å treffe beslutninger. Og jeg vil si at mer enn å være demokratiets forkjemper, hadde jeg inntrykk av at jeg var pampenes forsvarer som ansatt tillitsmann. Så jeg tror ikke man forrykker noe særlig ved demokratiet ved å flytte dette kontoret fra Kirkenes til Tromsø. I det øyeblikk man kan reise fra Tromsø til Kirkenes på under tre timer og derfra med båt langs kysten av Øst-Finnmark, kan jeg ikke skjønne at dette med kommunika-

sjoner er noen særlig sterk begrunnelse for å opprettholde kontoret i Kirkenes.

Men det jeg er mest betenkt over er Frotjolds forslag. Vær oppmerksom på at LO ikke er den eneste organisasjon som har problemer med plasseringen av kontor i denne landsdelen eller bemanning av det. Våre distriktssekretærer må dekke alt nord for Saltfjellet. Det er selvfølgelig et alt for stort område. På den annen side må man ha et visst medlemsmessig grunnlag for et distriktskontor, og det som gjenstår for LO's sekretær i Øst-Finnmark, når man tar hensyn til hvor mange tariffområder som har egne folk plassert i Tromsø, er meget beskjedent. Jeg synes ikke man med rimelighet kan si at man skal ha en mann der oppe fordi man har hatt det før, uten å vurdere hva som skjer både på det kommunikasjonsmessige og andre områder. Det blir en uforholdsmessig stor belastning å opprettholde et kontor i Kirkenes og en alt for dårlig utnyttelse av den arbeidskraft som er til stede ved det kontoret. Hvis man skal gjøre det slik som Frotjold foreslår, hvorfor da ikke gjøre det slik også ellers? Andre steder kan kanskje også ha krav på sin mann. Nei, noe samsvar mellom medlemstall og bemanning må det selvfølgelig være. Man begår ikke urett ved å flytte kontoret, men jeg tror ikke man skal gjøre som en her sa, peke ut én mann for Finnmark. De bør dele arbeidsmengden og skifte om, utnytte de muligheter som koordineringen gir, og jeg tror medlemmene både i Øst-Finnmark, Vest-Finnmark og Troms vil få den fulle glede av det kontoret man bygger ut i Tromsø.

— — —
Dirigenten foreslo her satt strek. Forslaget ble enstemmig vedtatt.

Sigurd Karlsen, Norsk Kommuneforbund: Jeg skal ikke ta standpunkt til om Kirkenes-kontoret skal opprettholdes eller overflyttes til Tromsø, det har jeg ikke forutsetninger for. Men hvis det er riktig som det her er gitt uttrykk for, at Finnmark ikke har fått slippe til i denne saken, da synes jeg at det minste Representantskapet kan gjøre, er å stemme for forslaget fra Flå slik at grunnorganisasjonene kan få si sin mening i en så vidt viktig sak. Til hva siste taler framholdt om at LO-sekretæren i Finnmark er avlastet mye fordi man har fått forbundskontorer i Tromsø, er å si at forholdene ikke er annerledes der enn andre steder hvor man til dels opererer med to LO-sekretærer i tillegg til forbundenes distriktssekretærer. Jeg anbefaler forslaget fra Flå.

Odd Isaksen, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund: La meg til Kurt Mortensen si at jeg ikke ga uttrykk for at Arbeidsmandsforbundet har kontor i Tromsø, jeg sa kontor i Nord-Norge. Hele Representantskapet

vil kjenne til at Arbeidsmandsforbundet og Jern- og Metall har sine Nord-Norge-kontorer i Bodø.

På tross av den sterke tilknytning jeg har til Øst-Finnmark, kan jeg ikke la følelsene til de grader få tyngde at det blir sett bort fra det saklige. Det bør alltid være motforestillinger i saker hvis de skal behandles forsvarlig.

Bygning er vel det eneste fagforbund som har hatt eget distriktskontor for Finnmark fylke. Det ble opprettet i 1946 på bakgrunn av det store gjenreisingsarbeidet som da foresto. Da jeg avløste Odin Rønbeck i 1952 i Hammerfest og satt i 4—5 år alene, erfarte jeg hvor vanskelig det kunne være når man ikke hadde noen å diskutere så vel organisasjonsspørsmål som tariffspørsmål med. La meg få understreke verdien av å ha et faglig miljø.

Hvis alternativet til sammenslutning er ett kontor for hele Finnmark, kan det ikke bli snakk om å legge dette til Kirkenes, som ligger bare noen få kilometer fra landets aller nord-østligste grense. Organisasjonsmessig og praktisk vil det være forkastelig å legge kontoret til en ende av fylket.

Det er ikke faglig amputasjon av Finnmark det her er spørsmål om, men en koordinering som vil være gunstig, sett fra den samlede fagbevegelses side.

Enkelte talere har uttrykt seg som om man fra Vest-Finnmarks side er så misfornøyd med den ordning som Representantskapet innførte i 1962, og hvoretter Vest-Finnmark ble tillagt Tromsø-kontoret. Med mine 230 reisedøgn i året har jeg ennå til gode å registrere misnøye i Vest-Finnmark over denne ordningen. Det skulle tyde på at misnøyen begrenser seg til Øst-Finnmark. Disse reaksjonene i Øst-Finnmark kan være forståelige, men vi må for hele fagbevegelsens del, ikke ha lov til å vurdere denne saken ut fra følelser, men bare ut fra praktiske organisasjonsmessige hensyn. Ut fra dette vil Sekretariatets innstilling være den riktige løsning. Og det er en *løsning* vi trenger nå. I stedet for å utsette saken, bør Representantskapet vedta en løsning, og så får vi bøye oss for det som blir vedtatt.

Alf Frotjold, Norsk Hotell- og Restaurant-Arbeider-Forbund: Kåre Hansen syntes at bare 3 timers flyreise Tromsø—Kirkenes er et godt argument for å flytte Kirkenes-kontoret til Tromsø. Fra Bergen til Oslo bruker flyet 29 minutter, og jeg skulle gjerne høre bergensernes reaksjon hvis dette ble anført som argument for at LO-kontoret i Bergen bør flyttes til Oslo.

Vel, dette var en digresjon. Det er Åge Petersens og Lage Haugness' innlegg som har fått meg til å forlange ordet for annen gang. Jeg har sjelden hørt så mye «ull og tåke» om et spørsmål som det de presterte.

Realiteten i denne saken er at det er nødvendig å få en LO-sekretær til i Tromsø. Det er nødvendig på grunn av saksmengden og ikke minst Tromsøs store utvikling i de senere år. Hvem skal være salderingspost? Jo, Finnmark. Dette var bakgrunnen for mitt forslag om at det ansettes en sekretær til på LO's vanlige budsjett og lar Finnmark få beholde den de har. Jeg opprettholder mitt forslag om dette.

Arne Laberg, Norsk Tjenestemannslag: Jeg har reist på kryss og tvers i Finnmark, men kjenner fremdeles ikke fylket — i hvert fall ikke så godt som Åge Petersen åpenbart gjør.

For forbundssekretærene i Nord-Norge vil det være en åpenbar fordel å få samlet LO-kontorene for Troms og Finnmark i Tromsø, men hva med alle de forbund som ikke har Nord-Norge-kontor og hvis medlemmer har LO-kontoret som eneste hjelper?

Det er snakket pent om bedre kommunikasjoner, men har noen tenkt på hva det koster å reise med fly — f. eks. fra Tromsø til Kirkenes? Så vidt jeg vet, 400 kroner. Er det ikke bedre å bruke pengene til å styrke LO-kontoret i Troms?

For øvrig vil jeg be forsamlingen merke seg Jacob Gravas klare betenkning.

Per A. Utsi, LO's distriktskontor i Kirkenes: Kåre Hansen lot oss forstå at vi ved Kirkenes-kontoret stort sett sitter og tvinner fingre. Det er ikke tilfelle. Beretningen som vi har vedtatt tidligere i dag, skulle bekrefte det. Det er naturlig at forbundssekretærene, som etter hva det sies, langt på vei overflødiggjør Kirkenes-kontoret, i stor utstrekning kommer til å avhjelpe Tromsø-kontoret for rene forbundsoppdrag. Det viser jo også den oppgaven som LO-kontoret i Tromsø har gitt i beretningen, og hvor det står at man der i fjor hadde 24 tvistesaker til behandling på 16 800 medlemmer, mens Kirkenes-kontoret hadde 29 tvistesaker på bare 4000 fagorganiserte. Forklaringen på dette er at Tromsø-kontoret i første rekke avlastes for slike oppgaver fordi man der har forbundenes distriktskontorer.

Og fortsatt har vi den situasjon i Finnmark at vi er i ferd med å bygge opp en fagorganisasjon. Vi starter stadig vekk nye fagforeninger på helt nye steder. Vi har ikke et industrielt miljø slik man har det lenger sør i landet. Det gjør at man oftere får tvistesaker og man får mer arbeid i relasjon til medlemstallet.

Etter LO's handlingsprogram skal distriktskontorene gjøres til servicekontorer. Ved sentralisering i sterkere grad må denne service ytes pr. telefon. Det kan like gjerne skje ved fjernvalgsamtale med Oslo som med Tromsø. Også i så måte sparker forslaget fra Sekretariatet bein under Handlingsprogrammet.

Ole Foshaug, Norsk Transportarbeiderforbund: Kåre Hansen framholdt at bare en liten del av de fagorganiserte i Finnmark nyter godt av LO-kontorets tjenester. Men forholdet er at mens bare 4 forbund har distriktssekretærer i Nord-Norge, er det 26 av LO's 38 forbund som har avdelinger i Finnmark. Da skjønner jeg lite av Kåre Hansens uttrykk «liten del skadelidende medlemmer». Lage Haugness sammenliknet med Trøndelag og Møre. Finnmark har på langt nær så utbygde kommunikasjoner som disse fylkene.

Jeg går inn for utsettelsesforslaget, subsidiært støtter jeg Frotjolds forslag.

Tor Aspengren, Sekretariatet: Det har vært snakket følelser fra alle kanter i denne saken. Noen har også tatt utgangspunkt i slagordet Demokrati i hverdagen og gitt uttrykk for at representantene fra stedet ikke har fått uttale seg. Dette spørsmålet har vel vært diskutert så inngående og så lenge, at jeg ikke synes det er riktig å bruke den uttrykksmåten i hvert fall.

Men når dette er sagt, vil jeg også føye til at da vi var i Tromsø 13. mai så ble det lagt fram for oss fem resolusjoner fra sju samorganisasjoner i et vidt distrikt i Øst-Finnmark.

Jeg skal ikke her komme inn på hvordan man bør behandle en slik sak. Og jeg håper jeg ikke blir misforstått når det gjelder vedtaket i denne saken. Man får gjøre hva man vil i dette Representantskapet. Men jeg synes det er noe uforsvarlig å kaste fram at her er det bare å pøse på med en mann til i Tromsø. Det ville jo vært veldig enkelt for Sekretariatet, men vi har et noe større ansvar enn som så. Vi er nødt til å analysere stillingen. Og det er det vi har gjort. Her er hevdet at man bevisst skal ha gått inn for å gjøre forholdene dårligere for medlemmene. Det er naturligvis det motsatte som er tilfelle.

Så vil jeg gjerne få gi uttrykk for et synspunkt til når man har brukt uttrykket demokrati. I enkelte saker, kamerater, er man nødt til å ta standpunkt. Her ble noe flåsete nevnt Oslo-Bergen. Men uansett hvor man måtte drøfte en sak — enten det gjelder nedleggelse av et kontor eller sammensmelting med et annet, så vil grunnorganisasjonene på stedet si: Nei, vi vil ikke ha noen annen ordning.

Får man et utsettelsesforslag her og dette skal ut til grunnorganisasjonene, kan man vente at Troms og Vest-Finnmark tar ett standpunkt, Øst-Finnmark et annet. Det er det som kommer til å skje. Vi kjenner fra før at hver gang man skulle ha gjennomført en deling eller omlegging, så har det vært vanskeligheter. Det vil det alltid bli, uansett hva en gjør.

Det ble sagt her: Tror man ikke man har nok å gjøre og hva er det man er misfornøyd med? Det er ikke dette som er vårt hovedutgangs-

punkt, men å få det best mulige ut av en situasjon. Og *det* tror jeg ikke det er mulig å få ut av to snevre distriktsinteresser. Jeg er ikke et øyeblikk i tvil om at da må tredjemann komme inn i bildet og se det hele utenfra.

Jeg sa det innledningsvis, og jeg gjentar det: Om dette forslag til vedtak har fått den formen det har, så er det ikke tatt sikte på at det skal gjennomføres «over natta». Vi vil vurdere denne saken på nytt, og vi vil ikke gjøre noen ting som setter sinnene i kok. Vi vil prøve å handle varsomt og forsiktig i denne saken. Men jeg vil i hvert fall be dere om at dere her og nå følger innstillingen, og så får vi siden se hva vi skal gjøre med hele saken.

Saken ble dermed tatt opp til votering.

Til votering forelå tre forslag: 1. Innstillingen fra Sekretariatet. 2. Forslag fra Kåre Flå om at saken utsettes, administrasjonen får i oppdrag å innhente uttalelser fra grunnorganisasjonene i de berørte distrikter før saken forelegges Representantskapet. 3. Forslag fra Alf Frotjold om at den nåværende ordning med distriktskontorer i Troms og Finnmark opprettholdes. I tillegg til nåværende sekretær i Troms, ansettes en annen-sekretær.

Ved voteringen ble utsettelsesforslaget vedtatt.

Etter at sekretær Paul Engstad hadde orientert om avreisen fra hotellene, og om befaringen neste dag, ble dagens møte hevet.

REPRESENTANTSKAPETS MØTE ONSDAG 20. MAI 1970

Minnetale over Halvard M. Lange.

Representantskapsmøtet ble satt igjen onsdag 20. mai kl. 09.00. I morgentimene hadde meldingen om at tidligere utenriksminister Halvard M. Lange var død også nådd Stavanger, og LO's formann, *Tor Aspengren*, innledet dagens møte med følgende minnetale:

Før vi begynner dagens møte vil vi minnes Halvard Lange som er gått bort, 67 år gammel. Halvard Lange var en av de som kjempet i første linje innenfor arbeiderbevegelsen, kanskje i første rekke innenfor den politiske arbeiderbevegelse. Men før den 2. verdenskrig var Halvard Lange for så vidt i Landsorganisasjonens tjeneste, idet han var den første bestyrer av Sørmarka Folkehøgskole, som den da het.

Halvard Lange har satt spor etter seg i internasjonal politikk, han satte også spor etter seg i den tid han arbeidet innenfor den faglige arbeiderbevegelse ved blant annet å ta sin doktoravhandling på arbeiderbevegelsens historie.

Vi takker ham for det han var og vi lyser fred over hans minne.

Minnetalen ble påhørt stående og etterfulgt av ett minutts stillhet.

Sekretær Thorleif Andresen leste protokollen fra gårdsdagens ettermiddagsmøte. Ingen hadde merknader. Protokollen ble enstemmig godkjent.

Muntlig beretning for 1970.

LO's formann, *Tor Aspengren*, som ga Representantskapet en muntlig beretning om LO's arbeid i 1970, innledet med å si at slike muntlige beretninger for Representantskapet ikke har vært vanlig de senere år, men utviklingen hittil i år har artet seg slik at jeg gjerne vil resymere den for Representantskapet, sa Aspengren, og fortsatte:

Aktiviteten innenfor Landsorganisasjonen har steget betraktelig i den senere tid. Vi er delaktig i tre aksjoner ute i distriktene, nemlig vår egen selvstendige aksjon som gjelder organisasjonsformene, den andre er Demokrati i hverdagen som vi gjennomfører sammen med Det norske Arbeiderparti, og den tredje er Naturvernaksjonen, hvor vi samarbeider med Forsikringsselskapene Samvirke, Landsbanken, Norsk Folke Ferie og AOF.

Aksjonen for organisasjonsformene er det veldig viktig for oss å få gjennomført og klargjort i løpet av 1970 eller begynnelsen av 1971. Demokrati i hverdagen er et av de store og viktige spørsmålene, et spørsmål som man både fra partiets og fagbevegelsens side på et tidlig tidspunkt var klar over måtte kjøres i forgrunnen. Aksjonen har ikke sin bakgrunn først og fremst i den senere oppståtte situasjon, men at demokrati i hverdagen — eller demokrati på gulvet, som vi også kaller det — er en viktig og avgjørende faktor i hele vårt arbeid.

Naturvernaksjonen er også en fellesaksjon av stor betydning. Hele vårt naturvernmiljø i videste forstand er noe av det viktigste for oss.

Mange har sagt at vi kanskje har for stor aktivitet og at våre medlemmer ute i bedriftene og i distriktene har fått for mye å arbeide med. Denne betraktningen skal vi gjerne være oppmerksomme på, for som regel er det vel slik at våre folk engasjerer seg både faglig og politisk. Og da skal man helst være forsiktig med å kaste for mye stoff ut slik at det kan gå ut over skikkelig behandling av de problemer man vil ha belyst. Derfor tror jeg det vil være riktig av oss å foreta en viss prioritering og legge enklere emner ut til gjennomdiskutering.

I forbindelse med vårt Handlingsprogram nedsatte vi i 1969 en rekke komitéer. I 1970 har vi utvidet vår administrasjon. Vi har både delt og utvidet vårt presse- og informasjonskontor og vi setter store for-

ventninger til vårt nye pressekontor. Vi har fått tre nye medarbeidere på dette området med Knut Ribbu som sjefredaktør, og vi skal nå utvide FF både i format og ved at bladet skal komme ut oftere. Vi har satt oss som mål at FF skal komme ut hver 14. dag — når man ser bort fra høytider og andre helgedager. Bladet skal trykkes i tabloidformat.

Dette er etter vår oppfatning en av de viktigste tingene innenfor vårt arbeidsområde i 1970. Vi har alltid vært klar over at informasjon har stor betydning. Når vi da vet at FF har gjort sitt på dette felt — og gått ut til avdelingsstyrene i om lag 30 000 eksemplarer, vil vi nå forsøke å fordoble dette opplaget slik at FF også kan sendes ut til arbeidsplassene. Betydningen og verdien av dette vil vi følge nøye og eventuelt senere gå til en større utvidelse.

Vi hadde alle sammen som mål å finne fram til én avis for hele fagbevegelsen. Men det er optimistisk å tro at man skal greie det på kort tid. I forbindelse med organisasjonskomitéen ble det også nedsatt en komité som skulle utrede spørsmålet om fagbladene, og det er vel riktig som denne komitéen konkluderer med, at først bør man se hvilke resultater man kommer fram til i arbeidet med organisasjonsstrukturen i fagbevegelsen, og så legge opp til et informasjonsorgan som passer til den struktur man kommer fram til.

Vi har også utvidet og styrket vårt økonomiske kontor med en ny mann. Det at vi nå ikke har en regjering som er utgått fra arbeiderbevegelsen, betyr endrede forhold for vårt arbeid. Vi får ikke lenger det stofftilfang vi før fikk på enkel måte. I stor utstrekning må vi sjøl utarbeide oversikter og bearbeide økonomisk materiale. Av den grunn har det vært nødvendig å styrke vårt økonomiske kontor.

Også to andre viktige forhold har jeg i tankene når det gjelder vår økonomi, nemlig at fagbevegelsen i Norden har gått inn for Nordøk, og dette at man bør se EEC i relasjon til EFTA. Nordøk er ikke bare et organisasjonsspørsmål, det representerer også i alle høyeste grad et økonomisk spørsmål. I den forbindelse har det vært behov for utredninger på det økonomiske området. I spørsmålet EFTA-EEC vet vi at det har vært kontakt mellom disse to grupperingene, og det er ikke minst de økonomiske betraktningene som har hatt interesse for EFTA-landene, deriblant de nordiske land, og ikke minst vårt eget land. Å se det hele i sammenheng har kolossalt stor betydning.

Jeg skal ikke her komme inn på noen analyse av hva som heretter kommer til å skje i EEC-spørsmålet, men tar jeg ikke mye feil, vil det der komme til å skje noe i løpet av sommeren og ettersommeren. Det ventes en avklaring i forbindelse med det engelske parlamentsvalg.

Til Nordøk-spørsmålet kan man si at når det gjelder våre økonomiske beregninger og analyser, så får disse hvile en tid fordi saken befinner seg i det uvisse så lenge den finske presidenten ikke finner å kunne

anbefale en undertegnelse av traktaten. Jeg bruker så sterkt uttrykk fordi det vel er dette som er det riktige forholdet. Finlands president har jo nærmest vetorett når det gjelder utenrikspolitiske saker som kan få utenrikspolitiske følger, og det var hans inngrep i denne saken som medførte at den sittende regjering ikke kunne undertegne en Nordøktavtale. Hva som vil skje med en ny regjering er vanskelig å si, men inntil videre vil denne saken bli liggende på is.

Vi har også ansatt en internasjonal sekretær, en stilling som har stått åpen fra tidligere, og når vi har gjort det så er det ikke minst på bakgrunn av det jeg her allerede har sagt. Den internasjonale situasjon er så innfløkt at vi har vært nødt til å knytte til oss eksperter som til en hver tid kan følge nøye med på det internasjonale området.

I forbindelse med at amerikanerne gikk ut av vår egen faglige internasjonale har det vært ført forhandlinger på internasjonalt plan for å få dem tilbake igjen, og med de negative resultater dette hittil har hatt, så er det riktig at vi på alle bauger og kanter følger med på det internasjonale området slik at LO og forbundene kan være informert om hva som skjer.

Jeg har i denne forbindelse lyst til å si at det internasjonale faglige arbeid er blitt like innfløkt som det internasjonale politiske arbeid. Og spesielt det europeiske. I forbindelse med Willy Brandts arbeid for Øst-Vest-kontakt, er det også skjedd det samme på det faglige plan som på det politiske i dette forsøk på en isløsning — om jeg må kalle det så. Hva dette vil føre til på det politiske og faglige område, er det ennå for tidlig å si noe om. Men når det gjelder de internasjonale og europeiske forhold innenfor fagbevegelsen, er vi nødt til å se på disse spørsmålene ganske alvorlig. Når man her snakker om multinasjonale konserner, er det avgjørende at fagbevegelsen internasjonalt er effektiv. Slik vi har det i dag med minst tre faglige internasjonaler, er det klart at forholdene må tas opp til en alvorlig vurdering. Når vi vet at USA, England, Frankrike og Italia allerede er ønsket velkommen til «drift» i de øst-europeiske land, ser man hvordan de økonomiske linjer skjærer tvers over landegrensene. Og da er det etter min oppfatning påkrevd at fagbevegelsen nøye vurderer hvorledes dette skal kunne finne sted.

Jeg har også lyst til i denne forbindelse å si et par ord om det nordiske samarbeidet. Jeg tenker ikke da på det tradisjonelle nordiske samarbeidet — det er godt, men jeg tenker mer på de rapporter vi har fått fra våre folk som var i Sovjet-Unionen i forbindelse med Lenin-jubileet. Der ga den finske landsorganisasjonens formann uttrykk for at man skulle prøve å finne en kontakt slik at man kunne få et europeisk møte for hele fagbevegelsen. I forrige uke hadde vi besøk av nestformannen i den finske landsorganisasjonen. Han reiste rundt i de nordiske land for å hilse på i landsorganisasjonene. Og vi var mer eller mindre klar

over at en misjon ut over dette «å hilse på» oss, hadde han, og han la da også fram en del synspunkter på faglig plan. For det første ga han uttrykk for at han hadde drøftet med svensker og dansker spørsmålet om en europeisk sikkerhetskonferanse på det faglige plan. Svenskene og danskene hadde gitt uttrykk for at de på nåværende tidspunkt ikke kunne gi noe konkret svar.

Jeg for mitt vedkommende måtte understreke det som svenskene og danskene hadde sagt, at jeg syntes det var riktig når det først var en finne som var ute og reiste, å si noe mer, nemlig at når stormaktene snakker om en europeisk sikkerhetskonferanse en gang i 1971, så må det være riktig at stormaktene i sine delegasjoner stiller krav om at det skal være faglige representanter til stede. Jeg tror at man i den forbindelse vil kunne vinne noe erfaring for hvilke synspunkter og synsmåter som senere kan gjøres gjeldende. I diskusjonen meddelte vår finske gjest at han ville ta dette med seg tilbake til Finland. Hva som videre vil skje, vet vi ikke. Men i det internasjonale arbeid er dette, etter min oppfatning, i dag viktigere enn noen gang tidligere. Skal vi i det hele tatt ha noen kontroll over det som skjer over landegrensene, så er vi nødt for å ha folk innen vår egen midte som daglig kan følge med i denne utviklingen, og dernest må vi på en eller annen måte prøve å finne fram til former som gjør samarbeid mulig. Noen sammenslutning mellom kommunistisk og sosialdemokratisk hold er vel vanskelig å tenke seg, men hvis vi i det hele tatt mener å kunne følge de økonomiske strømninger jeg her har pekt på, så er det nødvendig at man ser på dette spørsmål langt mer alvorlig enn tidligere.

Jeg vil så gjerne si litt om det som har skjedd i forbindelse med tariffrevisjonen i 1970 og der gå tilbake så langt som til Representantskapets møte 17. og 18. november. De aller fleste i denne sal var til stede i dette møtet. Noen saker må trekkes fram som bakgrunn for den diskusjonen vi nødvendigvis må få i denne saken. Sekretariatet forela dette møtet en innstilling som gikk ut på at vi skulle gå inn for et samordnet oppgjør, ikke en samordning bare innenfor LO, men en samordning også utenfor. Og vi stilte to betingelser: At de som staten skulle forhandle med, måtte samordnes på samme måte og gis den samme økonomiske ramme som den partene i det private næringsliv kom fram til. Med andre ord, vi skulle ha en utvidet samordning i relasjon til begrepet fra tidligere. Vi ga også uttrykk for at det var det svenske mønsteret som lå til grunn for vårt opplegg.

Den andre betingelsen var at halvparten av det som ble gitt til jordbruket, skulle tas av statsbudsjettet slik at det kunne få direkte prisdempende virkning.

I den forbindelse ble det ført en del forhandlinger med myndighetene, og etter at vi hadde fått et nytt brev som klargjorde hele situasjonen,

ble det vedtatt i Sekretariatet at vi godtok det som ble lagt fram fra myndighetenes side, nemlig 100 millioner kroner pr. år i tariffperioden. Det skulle tas over statsbudsjettet og virke direkte prisdempende. Det vi da hadde å bygge på, var riktignok de tre siste oppgjørene med jordbruket, men i administrasjonen og Sekretariatet la vi vekt på hva jordbruket hadde fått det siste året, nemlig 363 millioner kroner. Man regnet med en stigning i år til om lag 400 millioner kroner.

Vi hadde flere møter i kontaktutvalget også når det gjaldt andre saker, som jeg ikke skal komme inn på her. Jeg bare nevner prissituasjonen, lesetiden for lærerne og den generelle arbeidstidsforkortelse. Jeg skal ikke gå mer inn på disse tingene i denne omgangen, men jeg vil peke på at man i Sekretariatet la fram en innstilling for Representantskapet om en ramme på 8—10 prosent.

I sekretariatsmøtet den 24. januar, hvor de endelige krav ble vedtatt, var vi enige om alt det Representantskapet hadde vært enige om, bortsett fra at vi skulle ta arbeidstidsforkortelsen ut av våre beregninger. Vi la til at vi ville gjøre et forsøk for de helkontinuerlige skiftarbeiderne som hadde turnusordninger og som sto i arbeid på høytider, og at vi ville forsøke å få til en forbedret ferieordning for disse. Med andre ord: Vårt krav var lagt opp til om lag 11 prosent. Og som vi sa i alle møter i forbindelse med tariffoppgjøret: Vi la opp til et realistisk krav som det ikke var nevneverdig prutningsmonn på. Vi prøvde å være så realistiske som mulig. I det lange løp vil det være det beste — og klokt tror jeg det har vært i forbindelse med dette tariffoppgjøret. Men i forbindelse med både vårt representantskapsvedtak og i forbindelse med det endelige vedtak i Sekretariatet, oppsto det små uroligheter omkring i landet. De gikk ut på at man ikke ville respektere Representantskapets vedtak, man ville ikke bøye seg for et samordnet oppgjør. Jeg tenker her ikke minst på det som skjedde i Odda, hvor man tok klart og utvetydig standpunkt til å sende ut til en del avdelinger henvendelse hvor det ble bedt om at man skulle gå i mot det hele. Man hadde også i Odda på daværende tidspunkt søkt å lage et møte som i god tid var varslet både til kringkasting og andre meddelelsesmedia for å få til en spesiell situasjon i Odda.

Når jeg nevner dette, er det fordi jeg tror det er riktig at vi forsøker å analysere situasjonen og finne ut hvor vi står. Situasjonen i Odda hadde, etter min mening, to årsaker: At man innenfor denne bransje stort sett opererer med særavtaler som er bundet i hele tariffperioden, og som kan sies opp i forbindelse med tariffrevisjonen, men hvis man ikke her blir enige, er det de alminnelige tariff tillegg som skal gjøres gjeldende og så gjelder avtalen i nye to år.

Det er klart at i et moderne samfunn med så vidt rask utvikling, er det ikke mulig å kunne låse fast spesielle lønnsbetingelser for to år.

Og dette ga seg da utslag i et visst dårlig lønnsforhold. I slike situasjoner er det enkelt for spesielle grupperinger å fiske i rørt vann. Og det var det som skjedde i Odda.

Når jeg sier det på denne måten, er det fordi vårt forbund, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, prøvde å få ført forhandlingene i Odda over på et annet plan slik at man fikk driv i det. Det var man ikke interessert i i Odda av bestemte grunner. Da vi fikk Arbeidsretten plassert i Odda, og det var spørsmål om et forlik, ville ikke tillitsmennene holde møte for å forsøke å få forliket brakt i havn.

Det er klart det ligger noe mer autoritært i en arbeidsrett som sådan, og til slutt var man nødt til å ta et møte. Da ble det vedtatt med mer enn 300 stemmer (30 i mot) at man skulle oppta forhandlinger. I det øyeblikk forhandlingene ble opptatt og ført videre, var det ikke lenger de stridigheter i Odda som man hadde hatt. Jeg ber dere alle være oppmerksomme på slike situasjoner.

Jeg kan ikke unngå også å trekke fram situasjonen som oppsto ved Norgas. Den var den samme som i Odda. Særavtalen var der den samme, og fra bedriftens side var det liten vilje til å imøtekomme lønnsforhandlinger — fordi den selvfølgelig hadde juridisk grunn til det. Også der var Kjemisk Forbund flere ganger inne i bildet uten å få gehør for protokolloppsetninger, og uten å få gehør for at sakene skulle føres videre slik organisasjonsinstansene bestemmer det. Med andre ord: Heller ikke her var man interessert i å få løst saken som sådan, men ville slå politisk mynt på den.

Det å fiske i rørt vann i forbindelse med et dårlig lønnsnivå er alltid veldig enkelt. Men også i disse sakene ble det endelig en løsning til alles fordel.

Under forhandlingene som begynte i februar var det naturlig for oss å ta fatt på den saken som hadde størst prioritet. Om arbeidstiden for de helkontinuerlige skiftarbeiderne var det klart og utvetydig sagt fra Representantskapets side at den saken måtte løses før noen annen. Dernest ble det sagt i Representantskapet at vi i størst mulig utstrekning måtte forsøke å finne fram til et pengeoppgjør. Med andre ord, at man ikke måtte spre kravene over for store felter, og holde åpning for at det skulle kunne tas noe av det generelle tillegget. Stort sett har det vel skjedd slik at man på de fleste overenskomstområder har tatt lite til andre ting og latt mest mulig gå til generelt tillegg.

Vi fikk meklingsmannen inn i bildet, og det var i forbindelse med de økonomiske problemene man møtte de største vansker. Men den 6. april kom vi da i hvert fall fram til et enstemmig anbefalt forslag som grunnlag for de forbundsvise forhandlinger.

Detaljene her vil være kjent for Representantskapet. Forhandlingene forløp normalt. Etter hvert kom så staten og kommunene inn i bildet.

Staten har fått sitt oppgjør, anbefalt mot 3 stemmer, mens det for kommunene fortsatt er vansker i forbindelse med en ren prinsippsak. Det må vel komme til å skje mye rart hvis man ikke skal komme fram også på denne sektor. Saken må kunne løses gjennom vanlige kanaler.

Forhandlingene med det private næringsliv gikk slik man nærmest hadde forutsett. På ett område kom vi ikke fram, nemlig for den grafiske sektor. Det er da også dette spørsmålet jeg her vil komme nærmere inn på, fordi det etter min oppfatning er et så vidt viktig spørsmål at vi alle bør delta aktivt for å bringe denne saken fram til et fornuftig resultat.

I disse forhandlinger deltok i første rekke Thorleif Andresen, og etter at han ble opptatt med andre gjøremål, Odd Højdaahl. Vi var alle klar over at vi for Grafisk ville få vansker med tekniske spørsmål. Det sa man også tydelig fra i Representantskapet da Grafisk' representanter ga uttrykk for at man i denne forbindelse måtte få hjelp — Grafisk var nemlig ikke enig i en samordning av oppgjøret.

Og det sa vi selvsagt ja til på samme måte som når andre forbund har bedt om det samme.

Da bruddet kom, var det naturlig — i forbindelse med anbefalingen av hele vårt tariffkompleks — og etter å ha fått inngående redegjørelse av Andresen og Højdaahl, at Sekretariatet fikk klar beskjed om hva som forelå. Jeg vil gjerne få understreke et par ting som etter min oppfatning er meget viktige: Da vi den 17. og 18. november snakket om samordning, kunne det vel ikke herske tvil om at denne samordningen var ment i videste forstand. Som jeg sa i min redegjørelse i avisene: I hvert fall kunne det ikke være noen tvil om den saken 6. april.

Og når man da gikk til forhandlingsbordet, visste alle hva det innebar, og de som da måtte være av en annen oppfatning, ville ha kunnet gjøre dette kjent allerede 7. april. Jeg tror denne situasjonen sto så klinkende klart for alle at jeg skal ikke oppholde meg lenger med det.

Det som kom fram under disse vanskelige forhandlingene, var at man på enkelte områder rent teknisk sett hadde store vansker. Men etter hvert som forhandlingene sluttførtes, kom man fram til enighet på alle vesentlige punkter, bortsett fra dette å heve minstelønnssatsene slik at man skulle få parallellitet mellom minstelønnsoverenskomstene innenfor kartonasjeindustrien og de øvrige overenskomster for Grafisk.

Ut fra de redegjørelser som ble gitt i Sekretariatet ble det hele anbefalt. Situasjonen var at alle andre forbund var kommet fram med anbefalte forslag. Denne aktuelle dagen hadde Sekretariatet to møter for å analysere situasjonen og få bekreftet hva som var sagt av forhandlerne slik at ingen skulle være i tvil om det. I ettermiddagsmøtet den dagen ble også nestformannen i Grafisk innkalt fordi formannen var i annet viktig oppdrag.

Jeg har ved et par anledninger senere også kommet inn på denne situasjonen fordi jeg syntes den var meget beklagelig, og der gitt uttrykk for at jeg håper Grafisk vil forsøke å se helheten i det man her har for seg og dermed gå til en eller annen form for anbefaling. Men jeg må si jeg ble veldig overrasket da landsstyret hadde sitt møte og kom med de uttalelser jeg allerede har pekt på. Jeg ber om ikke å bli misforstått på dette punkt — det skulle bare mangle at man ikke har lov til å være uenig med Sekretariatet, men det jeg er skuffet over er når det sies at man ikke vil respektere fattede vedtak, men gå til aksjoner.

Jeg tror ikke det er mer enn én måte å se dette spørsmålet på. Da jeg svarte på dette, fikk jeg tilsvare som står å lese i dagens aviser, hvor det fremgår at jeg har brakt en rekke uriktigheter. Men det pekes ikke med et eneste ord på *hva* som skulle ha vært uriktig. I tilsvaret står bl. a.: Vi er innstilt på å bruke alle midler som står til vår rådighet for at man skal komme til nye forhandlinger.

Altså alle muligheter skal brukes. Jeg vil få lov til å si at hvis vi skal være en enhetlig fagorganisasjon, så må vi, enten vi er enige eller ikke, prøve å bøye oss for det flertall som fatter vedtak. Jeg tror det vil bli helt uholdbart i fagbevegelsen hvis vi ikke respekterer hverandres meninger på bedre måte enn «at så lenge det passer meg, er det bra, når det ikke passer meg, bryter jeg ut». I hvert fall tror jeg det er en alminnelig oppfatning i vår administrasjon at hvis vi skal bygge videre på et system hvor anarkiet skal råde, da har vi ikke lenger noen plass i ledelsens rekker.

Jeg vil si det så vidt sterkt fordi man her har prøvd å komme fram på en saklig og skikkelig måte. Og jeg vil til slutning her anbefale Representantskapet å anmode Norsk Grafisk Forbund om på nytt å se på denne saken. Vi i Sekretariatet er villig til, når som helst, å være med på å drøfte enhver ny situasjon som har sin rot i et lovlig vedtak i vårt representantskap.

Debatten etter Aspengrens foredrag.

Representantskapsmøtet fortsatte med debatt der første taler var Arne Li, Norsk Grafisk Forbund:

Det er ingen hyggelig situasjon vi er kommet opp i — sett fra Grafisk Forbund's og fra LO's side.

Jeg vil også ta mitt utgangspunkt i Representantskapets beslutning om samordnet oppgjør. Men la meg minne om at Grafisk Forbund alltid har gått inn for forbundsvise oppgjør. Vi var også denne gangen nødt til å bøye oss for flertallets vedtak om samordnet oppgjør, men vi ba om, og fikk tilsagn om at vi kunne «kjøre» med disse tekniske forholdene. LO-formannen ga oss i møtet ubetinget tilsagn om det.

Forholdet er jo at det utelukkende er ved tariffrevisjoner vi kan få rettet opp skjevheter i overenskomsten. Etter vår mening greide vi ikke, verken i 1966, 1968 og heller ikke nå i 1970, å få rettet opp skjevhetene som bygger på tekniske forhold i overenskomsten.

Aspengren sa i forbindelse med Odda-situasjonen, at lønnsforholdene innen Kjemisk var slik at de låste fast økonomien i en tariffperiode. Da får jeg si at selve overenskomstforholdene er slik at når man ikke får løst sakene ved en tariffrevisjon, blir de tekniske problemene låst fast for en toårsperiode.

Jeg spør om det er uriktig når vi da hevder: Vi føler oss faktisk klemt opp til veggen fordi vi ikke får anledning til å sette inn det vi mener vi har av ressurser for å få løst disse tekniske betjeningsforhold som er av vital betydning for oss. Vi har ingen muligheter hvis vi som nå i 1970 blir fanget inn av flertallet og bestemmelsen om kopling. Så enkelt må jeg fremstille det. Medlemmene våre spør: Når skal vi få anledning til å sette inn makt bak disse for oss så vitale spørsmål?

Det er to ting som har markert seg i forbindelse med oppgjøret, deltidsspørsmålet og kartonasjen og minstelønnssatsene. Det er her kanskje få som forstår vår motvilje mot innføring av deltid for dette spesielle fagområde. Jeg minner bare om at Norsk Arbeidsgiverforening i forbindelse med forhandlingene på topplanet, og slik direktør Selvig presenterte det, ville ha «innført retningslinjer for deltid i alle overenskomster». Han tilsto at det var hans mening å få bort bestemmelsen i § 7 i Typografoverenskomsten. Heldigvis — og det takker jeg for — avviste et enstemmig forhandlingsutvalg fra LO dette kravet. Og det ble her vist til forbundsvise forhandlinger. Det var nesten det samme hva vi snakket om av andre tekniske forhold, så lå deltidsspørsmålet slik direktør Selvig hadde brakt det fram, i bakgrunnen.

Jeg skal ikke her i detalj gå inn på hvorfor vi ikke kunne gå med på innføring av deltid, det er mange nyanser i den forbindelse, men jeg vil sitere følgende fra det tilsvar avisene i dag bringer til Aspengren: I forbindelse med dette inneholder ikke Riksmeklingsmannens forslag noe annet enn hva partene på et tidspunkt under forhandlingene var enige om. Dette som dreier seg om deltidsspørsmålet, er ikke korrekt fordi det som Riksmeklingsmannen nå har bestemt, tatt inn i § 7, er en protokolltilførsel til denne paragraf som sier at «denne bestemmelse er ikke til hinder for innførelse av korttidsarbeid». Han har brukt noe av vår formulering, det er riktig, men vi har vist forhandlingsvilje også i det spørsmålet. Og vi la inn et brev hvor vi tok hensyn til arbeidsgivernes påstand om den arbeidskraftmangel som skulle gjøre det nødvendig å innføre deltidarbeid. Vi innrømmer at det er arbeidskraftmangel i Oslo, men vi har hundre foreninger utenfor Oslo og i mange av disse foreningene er det *ikke* arbeidskraftmangel. Vi ga

uttrykk for at vi gjerne skulle gå med på at det ble funnet en løsning for deltidsspørsmålet i de bedrifter i Oslo som kan dokumentere at de har arbeidskraftmangel og at de under den og den forutsetningen kunne avertere etter folk. Men vi ville ha det som et brev, og vi ville ha mulighet for å kunne nedlegge veto hvis ikke vi var enig i at arbeidskraftsspørsmålet var så viktig at det burde innføres deltid. Derfor kan det leses i avisen som om det var enighet om dette spørsmålet. Det har det altså ikke vært. Det er i bestemmelsene tatt inn noe av det vi sa, men vår forutsetning er ikke kommet med.

Det kan skyldes klosset formulering fra avisens side, men det står i slutten her at «i dette sekretariatsmøte deltok også Grafisk Forbunds nestformann», og dette er dessverre blitt lest slik at han var enig i vedtaket. Det var selvsagt ikke det som var meningen.

I forbindelse med kartonasjen og minstelønnssatsene vil jeg minne om at det i mange år har vært et bevisst opplegg fra de store kartonasjefabrikkene for å få overført ansatte fra bokbinder-organisasjonen og andre grafiske fag over til industriavtale. Vi er klar over hvorfor. Vi har hatt og har enda bedre skiftbestemmelser og andre forhold som er bedre, enn innenfor industrien. Dette har åpenbart forarget arbeidsgiverne i mange år. Og de gjorde det slik i 1968 at de la fram et konkret forslag om at nå skulle alt i kartonasje ut av den overenskomsten de fremdeles omfattes av. Men forslaget innebar reduksjon av lønns- og arbeidsforhold på i alt 29 punkter. Forslaget ble selvsagt droppet den gangen. I år var arbeidsgiverne det her gjelder, noe smartere. De la fram et forslag om at bare en viss del av kartonasjen (bølgepapp — som er den største) skulle få egen avtale.

Vi anser dette å få beholde kartonasjearbeiderne innenfor det overenskomstområde hvor de nå er, som meget viktig, fordi vi ikke kan medvirke til at de skal over i andre organisasjoner eller andre avtaler som kan medføre en reduksjon av deres lønns- og arbeidsforhold.

Og selvsagt var det problemer i forbindelse med fastsettelse av minstelønnssatsene. Det er riktig som Aspengren sier, at det var der det strandet.

Jeg vil også her gjerne si at vi hadde veldig god hjelp og full støtte fra Thorleif Andresen og Odd Højdahl under forhandlingene og meklingen. Vi har ingen ting å beklage oss over hjelpen vi fikk fra LO under forhandlingene. Men som Aspengren sier, var det grunnlag for å vurdere landsstyrets behandling og uttalelse i forbindelse med oppgjøret. Det som hendte under møtet i foreningen her i Stavanger i går, var lokalt preget og i og for seg utenfor det bildet vi her har for oss.

Vi er klar over alvoret, vi er klar over hvilke konsekvenser det vil medføre for Norsk Grafisk Forbund og hvilken belastning det kan bli for Landsorganisasjonen hvis det blir utløst noen form for aksjon eller

demonstrasjoner på arbeidsplassene i forbindelse med oppgjøret. Men i forbundsledelsen er vi også klar over at det allerede er en amper og farlig stemning på bedriftene. Jeg tror at vår største vanskelighet blir å få dempet denne stemningen og ikke minst beholde kontrollen over det som kommer til å hende. Deri ligger også noe av årsaken til at den uttalelsen som her har vært nevnt, fikk en så vidt skarp form som den har. Den har i hvert fall inntil nå virket dempende på våre medlemmer. Vi er ikke interessert i ville streiker eller en ny «Norgas-historie» og vi skal forsøke å unngå det så langt vi overhodet har mulighet for det. Men våre medlemmer er inne i en farlig stemning uten at det fra forbundets side er oppmuntret til det.

Jeg tror det er nødvendig for LO å ta opp igjen til bred drøftelse dette med oppgjørsformene. Og jeg vil be om at «koplingskomiteén» som Kongressen satte ned, nå kommer i gang med sitt arbeid med koplingsbestemmelsene i Arbeidstvistloven.

Odd Højdahl, Sekretariatet: Jeg syntes det var riktig av meg å ta ordet umiddelbart etter Arne Li's redegjørelse fordi jeg — som han nevnte — var med i sluttfasen av meklingen i Grafisk. Først vil jeg gjerne si at det er ubehagelig å stå på et representantskapsmøte og forsøke å klargjøre hva som har skjedd under sluttfasen under en mekling som holdt på i flere døgn. Innenfor et slikt tidsrom har hele forhandlingsutvalget benyttet argumenter og inntatt høyst forskjellige standpunkter etter hvert som saken skred fram. Derfor kan det være enkelt å trekke fram hva man sa på et eller annet tidspunkt under meklingen og presentere det som uttrykk for hva man egentlig mente. Men la meg forsøke å redegjøre for hvordan jeg oppfattet situasjonen akkurat da bruddet kom. Da sto det på to ting. Det ene var den tekniske side. Jeg er klar over at Grafisk' opprinnelige krav var meget omfattende, men på det tidspunkt jeg kom inn i bildet, sto det på to krav, et fra arbeidsgiveren og et fra Grafisk.

Når det gjelder deltid, så motsatte Grafisk seg at det ble innført adgang til deltidsarbeid. Men det man i sluttfasen kunne akseptere fra Grafisk' side, det var at bedriftene kunne ha anledning til å ansette deltidsarbeidere når ikke annen arbeidskraft kunne skaffes. La meg sitere den bestemmelsen som er kommet inn i meklingsforslaget som en protokolltilførsel til en paragraf om ansettelse og oppsigelse: Bestemmelsen i første ledd er ikke til hinder for at bedriftene, når heltidsansatt arbeidskraft ikke kan skaffes, kan ansette arbeidstakere på kortere arbeidstid enn bedriftens ordinære ukentlige arbeidstid. Det er forutsetningen at bedriften på forhånd har søkt plassene besatt med heltidsansatte ved skriftlig henvendelse til Arbeidskontoret og ved annonsering. Før ansettelse foretas, skal saken forelegges for Norsk Grafisk Forbund.

Forbundet plikter innen to dager etter at det har mottatt forespørsel å si fra dersom det mener at ansettelsen ville være i strid med ovennevnte bestemmelse. I så fall skal saken innen fire dager etter at svar er gitt, avgjøres av Riksmeklingsmannen eller den han bemyndiger som oppmann.

Jeg vil gjerne si at vi fra LO, som kjenner andre overenskomster innenfor vårt område, vet ikke noe område hvor man har en slik myndighet fra forbundets side til å kontrollere arbeidskraftsituasjonen som i de grafiske fag. Bortsett fra de fristene som her var nevnt, henholdsvis to og fire dager, så hadde — hvis man hadde fått imøtekommet forbundets krav — Grafisk vært villig til å sluke innholdet i dette. Men jeg vil gjerne understreke, slik at det ikke skal være noen som helst misforståelse, at forbundet sa det var villig til å gi dette som et brev til Arbeidsgiverforeningen. Riksmeklingsmannen har satt det inn som en protokolltilførsel. Men realiteten i det som står her var Grafisk' forhandlingsutvalg villig til å sluke.

Når det så gjelder forbundets krav, så er det noe mer komplisert når det gjelder den tekniske side. Der har man noe som heter teletypeoperatører, fortrinnsvis damer, som lager hullkortbånd på en forholdsvis enkel maskin. Det er denne del av arbeidsoperasjonen Grafisk frykter, naturlig nok. Det er klart at dette arbeidet endrer fagets karakter på samme måte som den tekniske utvikling har endret alle fags tekniske karakter.

Det springende punkt var da at Grafisk hadde et krav om at når en maskinsetter går over til å betjene denne teletypeperforatoren, så skal han beholde sin lønn som maskinsetter, mens den tarifferte, eller aktuelle, lønn for teletypeoperatører ligger lavere. Grafisk ville så ha kontroll med at de kunne sette inn sine folk i disse jobbene. Forbundet fikk LO's støtte på dette punkt.

Arbeidsgiverparten kunne være med på at faglærte som *beordres* over til denne tjenesten, fikk beholde sin lønn som maskinsetter. Men for fagarbeidere som *frivillig* søkte over til disse maskinene, skulle overenskomst-lønnen for dette arbeid gjelde. Det var dette Grafisk ikke kunne gå med på.

Dette er det tekniske problem som det her har vært snakket om.

For kartonasjen var situasjonen den at de hadde en gjennomsnittslønn som berettiget til et lavtlønnstillegg på 6 øre — altså intervallet 100—114,9.

Forbundet mente at de hadde penger nok til å få hevet minstelønns-satsene opp til 500 kroner som er det samme som for de øvrige overenskomster innen Grafisk. Arbeidsgiverne sa at det på langt nær var penger nok til å heve minstelønssatsene til dette nivå. Og så ble det da en strid om hvor mye det kostet å heve minstelønssatsene. Den problem-

stillingen antar jeg alle forbund kjenner fra tilpasningsforhandlingene.

Fra LO's side forsøkte vi å presse arbeidsgiverne så langt vi kunne. Så begynte regnemestrene. Og det kan diskuteres om vår argumentasjon rakk fram. Riksmeklingsmannen lot seg heller ikke overbevise. Derfor ble satsen 470 kroner.

Om LO's støtte er å si at jeg forsøkte «å legge meg på» forbundets argumentasjon og presse den så langt som det overhodet var mulig, men så sa altså både arbeidsgiverne og meklingsmannen stopp. Hva skulle så være neste skritt for LO? Jo, det kunne være at Sekretariatet sa at vi setter hele oppgjøret inn på at disse spørsmålene løses. Og da sa jeg fra i Grafisk' forhandlingsutvalg at jeg ikke trodde forbundsformennene for de andre områdene som nå var fremme ved sine tilpasningsforhandlinger, ville ta alle sine medlemmer ut i konflikt for å løse disse to spørsmålene for Grafisk. Dette var det alternativ som sto igjen i de siste timene under meklingen.

Etter min vurdering er det for den tekniske side spesielle forhold i Grafisk som det er i alle andre yrker. Men etter at man ikke kunne presse dette lenger enn det var gjort, synes jeg at grafisk har fått tilfredsstillende formulering, alle forhold tatt i betraktning. Og jeg synes heller ikke det er mulig for LO å gå inn for at folk som frivillig går over til et annet yrke, *ikke* skal følge dette nye yrkes lønn, og at det vil være umulig for Sekretariatet å ta en konflikt på disse spørsmålene. Derfor er forhandlingsutvalget og landsstyret i Grafisk kjent med at Sekretariatet har vurdert problemene på den måten, altså at man ikke kunne ta en konflikt, men måtte bøye seg på disse to punktene fordi det stort sett er i samsvar med de ordninger som gjelder for alle de andre forbundene.

Otto Totland, Sekretariatet: Hvis man skal foreta en vurdering av årets tariffresultat, tror jeg konklusjonen må bli at det er et av de beste tariffoppgjør etter krigen. Noen har gått så langt at de sier det er det beste.

La meg så bare kort nevne de vesentligste faktorer i oppgjøret: For det første har vi fått et generelt lønnstillegg på 80 øre. Kravet var 85. Noen vil kanskje si at dette kravet var for lavt. Jeg tror i hvert fall at 80 øre pr. time er et meget godt resultat. Det lavtlønnstillegget som ble oppnådd, er også, så vidt jeg kan huske, det høyeste etter krigen. Ja, jeg tror det er så godt at det reiser problemer i forbindelse med produksjonskonkurransen med utlandet i visse lavtlønnsfag.

Lønnsglidningsgarantien er ny av i år, men stort sett må også den betraktes som tilfredsstillende. Indeksreguleringsbestemmelsen er også ny i og med at man her får et nytt dyrtidstillegg våren 1971 uansett hvor mye eller lite prisene stiger. Dette tror jeg i hvert fall har den fordel

at man fra myndighetenes side slipper å manipulere med prisene. Det synes nemlig å ha vært en tendens til å skjele til prisene når man nærmet seg den røde strek. Det er det ingen adgang til ved indeksbestemmelsen i den nye avtale, for enten det blir 4 eller 8 poengs stigning, skal man ha i forhold til 4 eller 8 poeng med 7½ øre i tillegg pr. poeng.

De forbundsvise forhandlinger er jeg derimot ikke så tilfreds med. Jeg har sett enkelte forbundsformenn har sammenliknet disse med «frie forhandlinger», det kan ikke jeg understreke. Tvert i mot. De tilpasningsforhandlinger vårt forbund har hatt, har vi ikke vært særlig fornøyd med. I likhet med de andre forbund tok vi sikte på å nå fram til mye høyere lønnssetter for de lavest lønte. De satsene man nå har er uaktuelle. De er så lave at man bruker dem faktisk ikke. Og man vil ta sikte på i de fleste forbund å få disse hevet. Vi fikk hevet disse satsene svært lite. Vi kom altså ikke videre fram verken i lønsspørsmålet eller andre spørsmål som vi ønsket å drøfte under tilpasningsforhandlingene. Norsk Arbeidsgiverforening var ganske steil. Jeg tror at de forbundsvise forhandlinger må føres på en annen måte i fremtiden.

For øvrig er det mitt ønske at vi nå tar oss tid til å gjennomdiskutere oppgjørsformene ganske inngående. Ventelig kommer debatten her i dag til å vise at vi må ta oss tid til det. Ikke slik at man kommer et halvår før tariffrevisjonen og begynner denne debatten, men på et mye tidligere tidspunkt, og da diskuterer enten fra administrasjonens side eller fra Sekretariatet, eller fra et utvalg. Og jeg tillater meg å stille følgende forslag i den anledning: Representantskapet ber om at Sekretariatet, eventuelt ved nedsettelse av et eget utvalg, vurderer erfaringene fra årets tariffrevisjon med sikte på å finne fram til hensiktsmessige oppgjørsformer i framtiden. Forslag om oppgjørsformen avgis så tidlig at det kan drøftes av forbundene og lokale organisasjonsinstanser før Representantskapet tar standpunkt til revisjonen 1972.

Det foreligger nå forslag om et utviklings- og opplysningsfond der funksjonærene er unntatt, rett og slett skviset ut.

Allerede i forbindelse med revisjonen av Hovedavtalen i 1966 ble dette spørsmålet reist, og ved tariffrevisjonen i 1968 ble kravet igjen reist. NAF erklærte seg enig i at man skulle forsøke i perioden fra 1968 til 1970 å finne fram til et utviklings- og opplysningsfond som skulle gjelde samtlige. Men i 1968-avtalen ble det tatt med et punkt G som heter: Utvalget skal herunder bl. a. utrede følgende spørsmål: «De spesielle problemer som måtte oppstå i forbindelse med funksjonærenes organisasjonsforhold.»

Et utvalg ble nedsatt med fire representanter fra LO og fire fra NAF. Ingen funksjonærer er med i dette utvalget på tross av det siterte punkt G.

Dette ble inngående drøftet under forhandlingene og meklingen, ikke bare i de store forhandlingene, men i utvalgsmøter, i engere utvalg og hva det måtte være. Som representant for funksjonærene forsøkte jeg å få til at også funksjonærene skulle få være med om dette utviklings- og opplysningsfondet, men uten resultat. NAF hadde to hovedargumenter i mot. Det ene er at organisasjonsforholdene for funksjonærene skal være dårligere enn for de andre lønnstakergrupper. Det andre argumentet er at skal de funksjonærene som står tilsluttet LO være med, må også de funksjonærorganisasjoner som står utenfor LO komme med.

Til det første vil jeg gjerne si at jeg ikke kjenner til organisasjonsprosenten i vårt forbund i forhold til andres, men jeg tror det er riktig at Handel og Kontor har lavere organisasjonsprosent enn de fleste andre forbund, dessverre. Til det andre argumentet er å si at selvfølgelig vil de funksjonærorganisasjoner som står utenfor LO, legge seg på hjul og forsøke å komme med. Det er ikke noe nytt at forbund utenfor LO gjerne vil ha de samme resultater som LO. Jeg trodde likevel ikke at dette kunne brukes som argument i dette tilfelle.

På et punkt under forhandlingene så det ut til at også funksjonærene skulle komme med i utviklings- og opplysningsfondet, men bare en dag senere under forhandlingene var stemningen en helt annen. Siden har Norsk Arbeidsgiverforening inntatt det standpunkt at funksjonærene ikke skal være med.

Saken ble diskutert ganske inngående i LO's forhandlingsutvalg, og nest-siste dag, altså 4. april, måtte vi ta stilling til hva vi skulle gjøre med denne saken. Et prinsippforslag ble inngående diskutert, nemlig om vi skulle droppe denne saken eller ikke. Der ble resultatet at forhandlingsutvalget mot min stemme stemte for at vi måtte forlate denne linjen. Vi kunne nok få være med hvis vi fikk en annen ordning enn de øvrige forbund, nemlig slik at vi oppga navnene på samtlige funksjonærer som er medlemmer i Handel og Kontor. Men jeg tror verken vårt forbund eller andre forbund vil gå med på en ordning hvor de skal lage navnelister til NAF over hvem som er organisert. Det er ennå mange NAF-bedrifter som er så organisasjonsfiendtlige at dette ville gå ut over de som er medlemmer av organisasjonen. Av den grunn fant i hvert fall ikke vi det tilrådelig at slike navnelister ble laget.

Det kom flere forslag fra NAF, og det siste som forelå kl. 2 natt til 6. april — direktør Selvig hadde selv laget det — lød slik: Spørsmålet om å bringe funksjonærene inn under avtalen om utviklings- og opplysningsfondet tas opp til direkte drøftelser mellom partene før de forbundsvis forhandlinger tar til.

Nå er de forbundsvis forhandlinger for lengst avsluttet. Forhandlinger om dette har overhodet ikke vært drøftet. Det er ikke rart at

Handel og Kontors forbundsstyre har reagert når det foreligger et forslag fra Selvigs side som ikke følges opp. Det er brudd på avtalen.

Det er på det rene at vårt forbund må bøye seg for de vedtak som gjøres av de forskjellige organisasjonsinstanser. Når man snakker om samordnede oppgjør, er vel situasjonen at mange oppfattet at samordnede oppgjør muliggjør bedre resultater enn om hvert forbund forhandler for seg. Dette skulle være fordelene ved samordnede oppgjør. I denne situasjonen er det slik at Handel og Kontor har måttet ta alle ulempene. Vi er holdt utenfor samordningen på et punkt som vi finner meget vesentlig.

Fra LO's side kan det sies at «dere kan få være med og dele pengene likevel». Men det er ikke sakens kjerne. Saken er at vi gjerne vil være med å betale premie på samme vilkår som de andre fagorganiserte.

Jeg synes det var riktig å gi denne orientering. Og jeg vil konkludere med å sette fram følgende forslag:

Representantskapet beklager at funksjonærene ikke er kommet med i Opplysnings- og utviklingsfondet og ber Sekretariatet foranledige at funksjonærene blir med i fondet på lik linje med andre arbeidstakere snarest og senest innen denne tariffperiodens utløp i 1972.

Leif Skau, Sekretariatet: På grunn av sin spesielle form for behandling av forslaget og avstemningen, er Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund det forbund som først har sin avstemning klar, og med dirigentens tillatelse, har jeg lyst til å gi Representantskapet en kort orientering om resultatet av avstemningen innen Jern og Metall. Noen tall mangler vi, men de vil ikke endre bildet. Vi har fått om lag 31 400 ja-stemmer og litt over 18 000 nei-stemmer. Noen stemmer er blanke og noen forkastet slik at vi er oppe i nærmere 49 900 avgitte stemmer, hvilket vil si at det er avgitt 63 eller 64 prosent ja-stemmer.

Jeg regner med at avstemningen når den er ferdig, vil vise at vi har et frammøte denne gangen som vil ligge på 65—70 prosent. Det er en del lavere enn hva vi har hatt tidligere. Man kan vurdere hva årsaken kan være til det noe mindre frammøte enn tidligere, men det er det ikke mulig å si noe om foreløpig. For meg kan det rent umiddelbart se slik ut at en del av de som — hvis jeg kan bruke det uttrykket — tradisjonelt stemmer imot et forslag, denne gangen har latt være å stemme. De ville ikke gå direkte imot dette forslaget. Så er da også avstemningsresultatet et godt resultat til Jern og Metall å være.

Så et par ord om tilpasningsforhandlingene. Jeg er ventelig en av dem som Totland henviste til av forbundsformenn som hadde uttalt seg om fordelene ved tilpasningsforhandlingene. Det jeg ga uttrykk for i et intervju om dette var at forhandlingsformen ga oss anledning til å forhandle som for et forbundsvis oppgjør. Men vi ble denne gang lagt

under et press som gjorde at vi ikke sto så helt fritt likevel. Og det skjedde på den måten at når resultatet av fellesforhandlingene ble presentert gjennom TV, radio og aviser, altså hamret fast at man skulle ha 80 øre pr. time i tillegg, så regnet medlemmene med at de skulle ha 80 øre i tillegg. Da var det vanskelig å begynne å angripe disse 80 ørene i særlig grad for å bruke av dem til å endre på overenskomstens bestemmelser. Her fikk vi en reaksjon i vårt forbundsstyre samme dag som resultatet forelå. Det ble sagt at selv om vi har et vedtak i vårt avtaleting om at vi kan bruke inntil 20 prosent av det generelle tillegget til å forsterke overenskomsten, så må dere for all del ikke ta for mye av de 80 ørene. Dette måtte nødvendigvis virke noe inn på våre forhandlinger og vi tok bare 6 øre. 20 prosent ville ha utgjort 16 øre.

Spørsmålet om lavtlønnstillegget var noe av det vanskeligste under forhandlingene, og her kom man, innenfor rammen av det mulige, fram til et tilfredsstillende resultat. Jeg må vel kunne si på Jern og Metalls vegne at vi fikk mer penger på lavtlønnsområdet enn vi egentlig hadde regnet med. Jeg vil også gjerne vise til at vi brukte ikke disse 6 ørene til noe egentlig lavtlønnstillegg. Vi har fått en bestemmelse i vår overenskomst som betyr at vi har satt en nedre terskel på 85 prosent, og vi brukte noe av disse pengene i den forbindelse. Denne nedre terskel er 85 prosent av gjennomsnittslønnen for hele landets jern- og metallindustri. Ingen skal ligge lavere enn 85 prosent under gjennomsnittet. Vi hadde selve prinsippet innført tidligere og fikk det forbedret denne gangen. Vi tror at vi her har fått en mer effektiv hjelp til de lavtlønte fordi det her er en bestemmelse som virker i hele tariffperioden og da regulerende. Det er ikke bare et «øre-tall» som virker en gang.

Totlands forslag om oppgjørsformen har jeg intet imot. I Jern og Metall er vi tradisjonelt opptatt av dette med forbundsvis oppgjør. Vi gikk inn for forbundsvis oppgjør i 1968, og vi var vel, stort sett, det eneste forbund som da gjennomførte det. Vi gikk inn for et samordnet oppgjør i 1970 fordi vi mente at forholdene da lå til rette for det. Jeg har ikke noen tro på at vi gjennom et utvalg kan få «spikret fast» en oppgjørsform for framtida. Men jeg tror det er riktig at man på bakgrunn av både 1968 og 1970-oppgjøret, tar en vurdering av oppgjørsformene. Jeg tror ikke at man bare skal se på oppgjørsformene alene, men også overenskomstprinsippene og overenskomstsystemene. Uroen vi har hatt på en del bedrifter, kan tyde på at vi er inne i en periode hvor det er behov for overenskomster som ikke binder for strengt at alt skal avgjøres ved tariffoppgjørene. Det kan være behov for at medlemmene også i løpet av tariffperioden får arbeide med sine lønns- og arbeidsvilkår. Jeg tror at akkurat her har vi å gjøre med en vesentlig oppgave for fagbevegelsen, forsøke å få inn en aktivitet og forsøke å løse spørsmålene og problemene mens de er små, og ikke vente til det

er oppmagasinert problemer som slår ut i en eller annen form som gjør løsning vanskelig.

Jeg skal ikke befatte meg nærmere med de problemer som Grafisk nå står overfor, men jeg synes uttalelsene i denne forbindelse har gått en smule over streken i forhold til vedtakene som er fattet av LO's ansvarlige organer. Jeg viser bl. a. til at det reises kritikk mot LO over at man nå igjen har benyttet kopplingsbestemmelsen på samme måte som i 1968. Jeg synes situasjonen i 1968 og situasjonen i 1970 var høyst forskjellig. I 1968 vedtok Representantskapet at man skulle ha forbundsvis oppgjør, mens man fikk en form for fellesoppgjør for noen og andre koplet inn. Jeg skjønner godt de forbundene som i 1968 reagerte skarpt mot dette da de selv mente å skulle gjennomføre et forbundsvis oppgjør, men ble koplet inn i fellesoppgjøret. I 1970 derimot, forelå det klart vedtak i Representantskapet og de øvrige ansvarlige organene om at man skulle ha et samordnet oppgjør, og da måtte man fra starten av være klar over at det måtte bli en fellesavstemning og samordnet oppgjør.

Højdahls innlegg ga Representantskapet en klar innføring i den spesielle situasjon Grafisk er kommet opp i ved dette oppgjøret. Jeg skal ikke komme nærmere inn på det, men med bakgrunn både i det avstemningsresultatet vi har, den positive mottakelse som vårt tariffoppgjør har fått og de tilpasningsforhandlingene som er ført fra forbundenes side, vil jeg gjerne så sterkt jeg kan, henstille til Grafisk Forbund at de tar hele situasjonen opp til ny vurdering slik at man unngår uheldige utslag av et for øvrig godt tariffoppgjør i 1970.

Arne Johnny Hansen, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund: Totlands første forslag om nedsettelse av et utvalg til å vurdere erfaringene fra tariffoppgjøret, vil jeg støtte så godt jeg kan og takke for at han derved tok opp et gammelt forslag fra Herøya Arbeiderforening som er støttet av Kjemisk Industriarbeiderforbund.

En sak jeg er meget uenig i, er at det offentliggjøres avstemningsresultater fra enkelte forbund før alle forbund som deltar i avstemningen er ferdig med denne. Etter mitt skjønn skulle ikke dette vært tillatt.

Om det anbefalte rammeforslag er å si at det er i samsvar med hva LO's representantskap har vedtatt. I forbindelse med tilpasningsforhandlingene må jeg være enig med både Aspengren og andre som her har karakterisert dette som et bra oppgjør, kanskje et av de beste etter krigen. For Kjemisk' vedkommende og det overenskomstområdet vi på Hydro er med på, kan det sies at vi er meget godt fornøyd med tilpasningsforhandlingene. Men vi har ikke stemt ennå, så hvor mange ja og hvor mange nei vi vil få fra arbeidsplassene, kan jeg ikke ha

noen formening om. Nå er vi helst kjent for å si nei ut fra et eller annet prinsipp, men det håper jeg kan bli rettet på etter hvert.

Når Grafisk nå går inn for å svare nei til forslaget, er det klart at dette kan skape komplikasjoner både for Representantskapet og LO som helhet. Det er beklagelig at ikke også Grafisk fant fram til et oppgjør de kunne kjenne seg tilfreds med. Vi vet at forbundet har sine problemer og vi kjenner alle maset på arbeidsplassene om omskolering, omplassering og rasjonalisering og alt som der følger med, men måten Grafisk sier nei på, har skapt mye diskusjon utover på arbeidsplassene. Og i avisene i dag kan vi lese at Grafisk ikke vil godta et flertalls ja. I går snakket vi mye om Demokrati i hverdagen. Hvis Grafisk og dets tillitsmenn — og ikke avisene — står ansvarlig for vedtak om ikke å bøye seg for flertallsvedtak, da synes jeg det er å gå over streken.

Jeg vil anmode om at Grafisk nøye vurderer den situasjon forbundet nå har kommet opp i. Jeg forsto da også Aspengren slik at forbundet i tilfelle kan regne med hjelp fra LO.

La meg slutte med å anbefale Totlands første forslag.

N. R. Mugaas, Statstjenestemannskartellet: Jeg har bedt om ordet for å gi en redegjørelse om situasjonen i den offentlige sektor etter dette tariffoppgjøret.

Utgangspunktet for våre forhandlinger var jo som LO-formannen ga uttrykk for, det forhold at vi denne gangen skulle ha et total-samordnet tariffoppgjør. I Representantskapets vedtak ble det imidlertid presisert at når det gjaldt Statstjenestemannskartellet og forbundene innenfor den kommunale sektor, så skulle Sekretariatet samordne disse forbundene og legge opp kravene ut fra de spesielle lønssystemer som gjelder innenfor stat og kommune.

På bakgrunn av dette la Kartellet opp til — sammen med Kommuneforbundet — et krav på om lag 14 prosent, ut fra LO's opprinnelige krav på ca. 10 prosent. Vi mente å kunne konstatere et etterslep i lønnsutviklingen på om lag 4 prosent.

Resultatet i den offentlige sektor ble et totaloppgjør som ligger noe i overkant av 12 ½ prosent. Nøyaktig beregnet er det 12,65 prosent i to-års perioden. Det vi kan konstatere etter oppgjøret, er i realiteten at meklingsmannen har anerkjent de beregninger som Kartellet la fram under dette oppgjøret når det gjelder størrelsesordenen. Vi har jo hevdet at lønnsglidningen innenfor et fast-lønssystem er atskillig svakere enn gjennomsnittet i industrien, og jeg vil tro at meklingsmannen gjennom sitt forslag for så vidt har godtatt hva vi ved dette oppgjøret har hevdet, at vi har om lag 1 prosent lønnsglidning pr. år innenfor den offentlige sektor.

Også innenfor kartell-sektoren har vi ved dette oppgjøret lagt det vesentlige på pengeoppgjøret. Jeg skal villig innrømme at Kartellet ikke nådde fram fullt ut når det gjaldt selve innretningen på oppgjøret. Vi hadde tatt sikte på en noe sterkere utjevning. Men da dette ikke var mulig å få til, måtte vi i slutfasen konsentrere oss om et lavt lønnsoppgjør eller et lavtlønnstillegg. Vi har som kjent lavtlønte innen stats- og kommunesektoren på samme måte som man har det i industrien. Og vi brukte faktisk ca. 0,5 prosent av statens lønnsbudsjett — om lag 25 millioner kroner — til å flate ut lønnsnivået på bunnen i regulativet slik at alle har fått et minimumstillegg på 2300 kroner pr. år.

Tilfredsstillende, sett fra vår side, var det også at vi fikk en fortjenesteutviklingsgaranti som gir seg utslag i tariffen i form av et innebygd tillegg neste år. I og med at vi for så vidt var enige om hvor stor gjennomsnittsstigningen er, kunne vi allerede nå bestemme størrelsen på fortjenesteutviklingsstillegget. Og vi vil gi honnør til LO's ledelse og til forhandlingsutvalget i det private oppgjør, for at de kjempet igjennom denne saken, som etter min oppfatning har vel så stor betydning for fastlønnsfagene som for minstelønnsfagene.

I slutfasen under oppgjøret kom vi i en uholdbar situasjon. Forholdet er at Statstjenestemannskartellet medlemmer, sammen med Norsk Kommuneforbunds- og Norsk Eelektriker- og Kraftstasjons medlemmer utgjør ca. 140 000 av LO's medlemmer ansatt i offentlig virksomhet. I 3 uker under meklingsfasen hadde vi dessverre det inntrykk at meklingsmannen viet vårt oppgjør ganske liten oppmerksomhet. Jeg skjønner utmerket godt at meklingsmannen var opptatt av å slutføre oppgjøret i den private sektor, men innenfor den offentlige sektors forhandlingsdelegasjoner var det en del irritasjon over at meklingsmannen ble sterkt opptatt av Grafisk Forbund. Jeg vil gjerne gjøre Representantskapet oppmerksom på at halvannet hundre tusen av LO's medlemmer følte seg noe tilsidesatt i denne situasjonen.

Vi opererer innen statssektoren med fire hovedsammenslutninger som alle er legitime. De fyller vilkårene etter Tjenestetvistlovens bestemmelser og har rett til å opptre ved forhandlingene på lik linje, uansett hvor store de er. Vi opplever gang på gang at Kartellet må konsentrere seg om størrelsesorden og forsøke å skaffe mest mulig ut av tariffoppgjøret, mens de øvrige organisasjonene kan konsentrere seg om særkrav. Og det er et uholdbart forhold innad i Kartellet også. Vi har to medlemsorganisasjoner i Kartellet som er større enn den nest største hovedsammenslutningen ellers. Og disse får ikke komme fram til forhandlingsbordet med sine særkrav som f. eks. Statstjenestemannsforbundet eller YH. I og med at vi har denne situasjonen — og særlig ved dette års tariffoppgjør hvor vi hadde ulike krav, virket dette lamende på hele forhandlingssituasjonen. Staten som arbeidsgiver var

ikke i stand til å forhandle med organisasjonene på en tilfredsstillende måte, vi fikk ikke gjennomdrøftet de tekniske tingene som også vi skulle ha hatt endret mye på, og vi kom ikke i reelle forhandlinger før helt i sluttfasen av meklingen fordi vi måtte konsentrere oss om størrelsesorden og legge alt det andre til side.

Jeg vil si det så sterkt at dette er uholdbart i lengden, og jeg tror vi må ta under alvorlig overveielse å få endret hele Tjenestetvistloven slik at vi får ført forhandlinger etter denne loven som man gjør i det private arbeidsliv. Jeg er klar over at det er en rekke problemer forbundet med dette, men det er ingen ønskelig situasjon for Kartellet å holde forbundene tilbake på spesialområder for å nå fram til et totaloppgjør når andre organisasjoner får fremstille særinteresser fullt ut.

Vi er i den situasjon at et av våre forbund ikke ville anbefale forslaget. Jeg har imidlertid ikke fått forståelsen av at dette forbundet nekter å rette seg etter flertallsbeslutningen i Kartellet. Det er et samlet oppgjør og det er et flertall av Kartellets medlemmer som bestemmer resultatet. Jeg føler meg overbevist om at det forbundet som har latt være å anbefale forslaget, vil vise den vanlige solidaritet når resultatet foreligger.

Ingolf Holthe, Sør-Trøndelag fylke: Mange eiendommeligheter har vært å høre her i toptillitsmennenes innlegg, for eksempel at de som har hatt for skikk å stemme nei, denne gangen ikke har stemt, og at man ikke har hatt tid til å vurdere situasjonen for Grafisk Forbund. Dette siste er en så vidt alvorlig sak at man burde ta seg tid til å vurdere. Jeg er enig med de som sier at det som har skjedd med de grafiske fag under denne tariffrevisjonen, er i strid med intensjonene i de vedtak som ble fattet under siste LO-kongress, nemlig dette at ingen kopling skulle finne sted mot noe forbunds vilje. Det er for øvrig min oppfatning at det som her har skjedd, ikke bare angår Grafisk Forbund, men i høy grad forbund som har faggrupper. Jeg ber Representantskapet være oppmerksom på at et rent pengeoppgjør og et oppgjør med krav om tekniske forandringer, et krav om forandring i bestående arbeidsvilkår, er to vidt forskjellige ting. En forandring i bestående arbeidsvilkår er etter min mening av en så vidtrekkende betydning at man ikke uten videre kan slå det i hardtkorn med et pengeoppgjør. Dertil innebærer dette alt for store konsekvenser for de grupper det gjelder. At LO her har forsømt seg og ikke tatt tilstrekkelig hensyn til disse problemer i de samordnede revisjoner vi har hatt etter siste krig, straffer seg nå. Det er vel få som har snakket så mye som oss om den tekniske utvikling og forskning, men lite er skjedd.

Med den tekniske utvikling følger en utstrakt industrialisering. Tidligere håndverksfag som krevde 4—5 års læretid, er overtatt av maskiner.

De som tidligere har tatt sin læretid og fått sitt fagbrev, blir omgjort til industriarbeidere.

La meg få understreke at jeg ikke er imot teknisk utvikling. Tvert imot. Som medlem av arbeiderbevegelsen og hva den står for, ser jeg denne utviklingen som framskritt som skal komme oss til gode. Det jeg er imot er, at når en slik utvikling skjer, blir det fagets utøvere som møter den problematikken som her oppstår, uten at de får forhandlingsrett og gjennom denne kan komme fram til resultater. Det som nå skjer er at fagarbeidere ikke innbys til å ta standpunkt til arbeidsvilkårenes utvikling i andre grupper. Skulle det ikke være naturlig og demokratisk at det ble vedkommende forbunds sak å avgjøre slike ting?

Med den stemmeavgivning vi nå har, er vi i ferd med å rive ned noe av det mest grunnleggende vi har i norsk fagbevegelse, dette med å være solidarisk med hverandre. Det er riktig som det er sagt fra Grafisk Forbund, at typografoverenskomsten gir arbeidsgiveren gode kort på hånden til innføring av nye lavtlønnsgrupper på bekostning av de fagarbeidere som i dag er beskjeftiget i faget.

Når den tekniske utvikling er kommet så langt at det som tidligere krevde 4—5 års læretid, kan utføres maskinmessig, forenkles, rasjonaliseres, forandres til industriarbeid, forandres til en prosess hvor detaljer kan utføres også som hjemmearbeid, da ligger det i sakens natur at arbeidsgiveren vil få utført dette arbeidet til en billigere pris. Arbeidsgiveren kan nok i første omgang være villig til innrømmelser av at fagarbeiderne skal få beholde sin lønn og sine arbeidsvilkår, men de vil alltid forbeholde seg retten til endringer for nyansatte. Det som da videre vil skje er at etter hvert som man har naturlig avgang, vil man få en ny gruppe lønnstakere på lavere lønn. Det er en slik utvikling jeg er i mot.

Vi kan ta for oss vår andel av den merverdi som slik har framstått. Alt nytt, rasjonalisering, forenklinger, nye maskiner er blitt til også ut fra erfaringer som de ansatte har gjort. Arbeidstakeren som ikke minst har bidratt til utviklingen, burde være berettiget til andel av fordelene — sett ut fra et samfunnsmessig synspunkt. Skulle det ikke være rettferdig at de som har medvirket til framskrittene, kommer i forhandlingsposisjon med sine arbeidsgivere, og at de hadde LO's støtte til å verne om sine rettigheter, og ikke putte alt i én sekk og mene at dette er forsvarlig i solidaritetens navn?

Faglige krav bør vies atskillig mer oppmerksomhet enn som så. Omvurdering og nyorientering krever en større aktpågivenhet. Nye arbeidsområder er oppstått, nye spesialiteter har sett dagens lys, det er gjort imponerende fremskritt som nødvendiggjør en radikal omvurdering av gamle kjensgjerninger. Dette har bidratt til en annen definisjon av de krav som fremlegges og som det skal tas standpunkt til.

Vi må ut av den ensporede linje vi nå kjører på. Vi har en rekke grupper innenfor vår organisasjon som har møtt, og som vil møte de samme problemer som Grafisk Forbund står overfor. De fleste forbund vil vel før eller senere møte samme problematikk. En riktig løsning av disse saker er av overordentlig stor betydning for våre medlemmer. Og jeg ber om at alle våre topptillitsmenn vier arbeidsvilkårene atskillig større oppmerksomhet enn det som har kommet til uttrykk her.

Bjørn Nasset, Telefolkenes Fellesforbund: I går heftet LO-formannen meg for uttrykket «lettvint behandling». Utsi uttrykte det mer diplomatisk: «Arbeidsulykke på grunn av en hektisk tariffsituasjon.» Jeg har merket meg at det må være noe sånt som har ført til at selv om ikke mitt forslag i går rakk fram til dirigenten, så rakk det i hvert fall fram til sekretæren og ble ført til protokolls.

Vi gikk ut i tariffrevisjonen denne gangen med en forståelse mellom den offentlige sektor og resten av LO som vi sannsynligvis ikke har hatt før. Det var et godt samarbeid i utgangsposisjonen, og jeg hadde inntrykk av at når vi gikk så godt i takt, så skyldtes det ikke minst at Kartellet kjørte ut med en innretning på lønnsoppgjøret som vakte stor tilslutning og begeistring i resten av LO. Allerede etter at forrige tariffoppgjør var over, begynte Kartellet å snakke om at vi måtte ha en annen innretning denne gang. Kartelledelsen og forbundstillitsmenn begrunnet dette med to ting, stort sett. Man sa at det «lå i luften» at medlemmene ville ha en annen innretning. De ville ikke ha prosentvis oppgjør. Saklig begrunnelse er lite eller ikke gitt, sannsynligvis fordi man vet for lite om det man diskuterer. Når det likevel gikk som det gjorde og vi fikk et prosentvis oppgjør, og selv om jeg var imot innretningen som Kartellet la opp til, så beklager jeg i og for seg det. Når først beslutningen var tatt, og Kartellet satset så mye som det gjorde på å få denne innretningen, er det klart at det er et prestisjenederlag for Kartellet og Kommuneforbundet at det gikk som det gjorde. Jeg håper likevel at dette prestisjetapet på lengre sikt ikke skal være noe uovervinnelig. Jeg vil også gi honnør til Kartellets ledelse og til de tillitsmenn som sterkest hadde hamret for flater oppgjør, at de lot sin personlige prestisje ligge hjemme og fant å kunne anbefale det forslaget vi fikk, og som jeg synes er et rimelig og bra resultat.

Men så skal vi stemme. Jeg håper inderlig, og her tror jeg at jeg har de øvrige i Kartellet med meg, at avstemningsresultatet vil vise at medlemmene virkelig er villig til å ta et prosentvis oppgjør denne gangen. Hovedargumentet for Kartellets innretning vil dermed være falt.

Vi får et prosentvis oppgjør med ytterligere tillegg av varig verdi til dem som ligger nederst i regulativet. Og jeg tror det er dette medlemmene ønsker. Jeg tror ikke medlemmene er så opptatt av hva andre

får. Det er det de selv får som betyr noe. Man er ikke så opptatt av at andre skal få mindre som man ofte vil ha det til. Jeg vet det ikke, men jeg *tror* Kartellets opplegg var galt.

Det er også slik at Kartellets siste utspill under meklingsfasen — om det hadde blitt godtatt med den innretningen — representerte røft en tusen-lapp mindre pr. år i tillegg for dem som er høyest på regulativet, enn det meklingsforslaget gjør. Dette er ikke noe godt grunnlag for oss som har slike medlemmer, å verve nye på. De midlere og høyere lønte i staten og i kommunene er også LO's medlemmer i stor utstrekning. Det er vel nesten slik at jo høyere man kommer i offentlig tjeneste, jo høyere er organisasjonsprosenten, ikke nødvendigvis i LO, men de er organiserte. Og også i LO står en stor del av disse.

I trafikk-etatene er det så godt som utelukkende LO-organiserte på toppen av etatens ledelse så vel sentralt som lokalt utover landet.

Vi har forsøkt å redusere lønnstapet og få en utjevning av lønningene i staten. Jeg tror det er det gale området LO satser på når man skal begynne med dette. Bør ikke LO heller prøve å få til lønnsutjevning der hvor det ser ut til at lønnstapene er størst i privat virksomhet. Vi har dårlig statistikk, men den statistikken vi har tyder på at det er superlønninger man har i toppen i privat næringsliv i forhold til hva man har i staten. Vil det ikke være mulig for LO neste gang å gå ut med krav om at samordningen også skal gjelde de lønnstakere innen LO-NAF-området som ikke står på tariffavtale — som ikke har noe kollektivt grunnlag for sine lønninger? Ville ikke LO kunne satse sin styrke på i alle fall å få full offentlighet om hvilke lønninger det her opereres med? Dersom vi fikk full offentlighet om lønningene i middel-skiktet og oppover i det private næringsliv, så fikk vi i hvert fall en sammenliknbar statistikk som det var mulig å diskutere ut fra. Nå er det stort sett antakelser og sannsynlighetstall man opererer med.

Nå er det slik at Kartellets utjamningsopplegg hvis bakenforliggende idéer jeg aksepterer og er enig i, kunne vært mer sympatisk hvis det var slik at de på lengre sikt førte til at man tok fra de som hadde best økonomisk grunnlag og ga til dem som hadde mindre. Tariffmekanismen i staten er ikke slik at dette vil bli den langsiktige virkningen. Vi har en krumtapp i statens lønnsregulativ som heter fagarbeidere. Den dreier det seg i det lange løp om, uansett om man vil eller ikke. Og hvis man flater ut oppgjøret ved å gi fagarbeideren vesentlig høyere lønn, så ville det føre til at man dro fra toppen og nedover også til under fagarbeidere. Men hva ville det føre til på lengre sikt? Jo, at fagarbeideren blir presset ned på det nivå man finner det er noenlunde riktig at han skal være, nemlig på det nivå hvor fagarbeideren i privat virksomhet ligger. Hele regulativet ville derved bli dratt ned. Samlet fikk ikke de statsansatte noe mer å rutte med. De eneste som ville

tjene på det var de som befinner seg under fagarbeideren, og de har også nå fått et tillegg som de tjener akkurat like mye på. Jeg tror nemlig ikke at noen regjering, uansett politisk farge, vil kunne tillate seg å gi fagarbeideren i staten høyere lønn enn hva det private næringsliv gjør. Og om en regjering som arbeidsgiver kunne gjøre det, ville da LO akseptere at fagarbeideren i staten lå høyere enn i det private næringsliv? Jeg spør denne forsamlingen.

Kartellformannen har sagt at denne saken bør diskuteres fram til neste tariffoppgjør med sikte på å få vite noe mer om hva man gjør og hvordan man skal gjøre det. Jeg er enig i det. Kartellet har også oppnevnt sin egen lønnskomité som vel også skal studere dette. Jeg tror imidlertid at de prinsipper det her er snakk om, bør gjøres til gjenstand for en videre diskusjon i fagbevegelsen. Jeg anbefaler ikke LO å nedsette noen lønnskomité, men jeg tror det kunne være godt grunnlag for å ta opp de prinsipper som Skau kalte «overenskomst-prinsippene» til en bred analyse, og innenfor dette ligger også det prinsippet jeg så vidt har berørt.

Etter forslag fra dirigenten, ble strek satt og taletiden begrenset til 5 minutter.

Harry Pedersen, Norsk Grafisk Forbund: Jeg skal forsøke å forklare detaljer i situasjonen for Grafisk Forbund som hittil i debatten ikke er helt klart belyst. Først vil jeg be Representantskapets medlemmer merke seg at når det gjelder den økonomiske siden ved dette oppgjøret, så har det ikke vært tvil verken i forbundsstyret eller i landsstyret om at oppgjøret er godt. At enkelte, kanskje politiske grupperinger, har hevdet at kravene var lette å innfri fordi de var små, får være en sak for seg. Jeg mener at kravene var realistiske og de er blitt fulgt opp meget godt.

Om uttalelsen fra Norsk Grafisk Forbund kanskje virker noe pågående, så har den en bakgrunn. Vi sier klart i fra at Norsk Grafisk Forbund verken på det tekniske eller betjeningsmessige område, har fått akseptable løsninger. Vi holder oss klart unna det økonomiske. Og når vi mener at Riksmeklingsmannen har gitt arbeidsgiverne muligheter til å undergrave våre tariffbestemmelser, og vært med på å utvide en tariffmessig lønnsforskjell mellom kartonasjeindustrien og håndverksfagene, stikk i strid med den lønnsutjevningsslinje som skulle være den viktigste del av dette tariffoppgjør, så har vi også dekning for det.

Når vi så også skriver at «landsstyret beklager dypt at LO har gitt forslaget sin anbefaling» til tross for at grunnleggende forutsetninger for samordnede oppgjør og avstemning ikke er til stede, og til tross for at Riksmeklingsmannens forslag kan medføre uholdbare forhold for

Norsk Grafisk Forbund, så tror jeg at det som er sagt fra Arne Li's side, og ikke minst fra Højdahls side, har gitt forståelse av at våre tariffbestemmelser er undergravd.

I forbindelse med avstemningsmåten er det naturlig for oss å gå tilbake til § 15 i LO's vedtekter. Vedtektene ble endret på Kongressen i 1969 slik at det er gitt klare bestemmelser om dette med kopling. Der står bl. a. i siste avsnitt under punkt 5: «Felles avstemning over tarifforslag kan ikke finne sted mot det enkelte forbunds vilje.» Og da vil jeg spørre: Var vedtaket på representantskapsmøtet i november i fjor riktig med LO-vedtektene som bakgrunn? Dette spørsmålet er meget å høre blant våre medlemmer i denne saken.

Når det gjelder forhandlingene og meklingen for Norsk Grafisk Forbund, vil jeg i likhet med Arne Li understreke den gode og positive hjelp vi fikk av Thorleif Andresen og Odd Højdahl. Vi er glad for at de hjalp oss så langt de kunne.

Når Højdahl sier i sitt innlegg at det er meget vanskelig — og jeg vil føye til farlig — å trekke fram enkelte faser under en tariffforhandling, så er det helt riktig. Man kan bli beskyldt for å bruke uriktige vendinger og sitater. Men jeg må da få lov til å komme med følgende som er meget viktig for oss: Da forhandlingene stoppet helt opp for oss, var vi villig til å være med på en løsning for å komme videre. Innen Norsk Grafisk Forbund er det fire seksjoner, nemlig bokbinderne, litografene, kjemigrafene og typografene. De har hver sine overenskomster og selvfølgelig sine forskjellige tariffkrav. Det var for typografseksjonen forhandlingene var stoppet opp. Det vi antydte fra typografseksjonens side var at vi på bakgrunn av den akutte arbeidskraftsituasjon i Oslo-området, var villig til å se på spørsmålet om å gi muligheter for økt arbeidskrafttilgang gjennom deltid, men i brevs form og ikke i overenskomsten. Norsk Grafisk Forbund skulle være avgjørende.

Dette ble gjort for «å komme på gli». Men dette brevet er blitt sterkt misbrukt. Det trodde ikke jeg at det skulle bli. Vi var meget forsiktige den gang vi hadde det fremme, og jeg ser nå at vi kanskje ikke skulle ha levert dette brevet i det hele tatt.

Se for øvrig litt på vårt tarifforslag, og jeg tror det må innrømmes at vår tariff på feltet deltid er undergravd i en grad som vi ikke skulle tro var mulig.

Aspengren har lovet at de forbund som måtte ha krav på hjelp, skulle hjelpes. Han nevnte makt i forbindelse med Kommuneforbundets vansker. Jeg vil da spørre: Hvorfor fikk ikke vi den nødvendige hjelp av LO da vi trengte den som mest — da trengte også vi bruk av makt.

Jeg vil også spørre: Hvorfor skulle fastsettelsen av datoen 9. mai være så endelig? Jeg er klar over at man må fastsette en dato, men

sikkert er det at natten mellom 6. og 7. mai hadde vi vårt høydepunkt under meklingen. Presset var utilbørlig. Hadde vi hatt bedre tid på oss, er jeg overbevist om at vi hadde kommet fram til bedre resultater.

La meg til slutt bare si: De strømninger som finnes innen Norsk Grafisk Forbund for utmelding av LO, kan bare møtes med ett spørsmål: Hva skal vi gjøre utenfor LO? Vi har et dårlig eksempel fra Danmark. Der har de ikke oppnådd noen ting utenfor LO og er på full fart inn igjen. Det samme må hevdes overfor Norsk Grafisk Forbunds medlemmer som ønsker å gå ut av LO. Vi kan ikke stå utenfor og skrike inn. Innenfor LO skal vi diskutere både de faglige og de organisasjonsmessige spørsmål så langt det går an. Men det må også LO hjelpe oss til.

Klaus Kjelsrud, Sekretariatet: Representanter for Grafisk synes her å ha gitt uttrykk for at de problemer forbundet nå står overfor er noe nytt og som etter hvert vil ramme også andre forbund. Det er en villfarelse. Neppe noe fagforbund har unngått å bli rammet av den tekniske utvikling som har forårsaket sterke brytninger i medlemsmassene. I Skog- og Landarbeiderforbundet har vi hatt denne prosessen gående helt siden begynnelsen av 1950-årene og fram til i dag. Også hos oss har en masse medlemmer ment at forbundet skulle ha innstilt seg på å kjempe imot den tekniske utvikling. Vi har ansett det som helt urealistisk, så mye mer som vi også har sett det som galt også ut fra våre medlemmers interesser. Hvis vi ser oss om i verden, vil vi også finne at landene med den høyeste tekniske utvikling har den høyeste levestandard. Der hvor man ikke er kommet noen vei på det tekniske område, er levestandarden lavest. Dette er kanskje enkelt framstilt, men jeg tror det er slik. Og når jeg har stemt for å anbefale forslaget til tross for det som nå er anført fra Grafisk, så er det fordi jeg mener at Grafisk' standpunkt her er urealistisk. Højdahl sa det slik at man hadde som valgmulighet å ta en storkonflikt for å løse dette problemet for Grafisk og fant at dette spørsmålet måtte besvares med nei. Jeg er enig med Højdahl og LO's ledelse i dette. De andre forbund som allerede har gjennomgått denne prosessen — og det tilmed ganske hardhendt, i hvilken stilling ville disse komme overfor sine medlemmer om de skulle ut i en konflikt på dette grunnlag?

Jeg forstår godt Grafisk Forbund, og jeg forstår de følelser som der gjør seg gjeldende. Jeg forstår også at disse følelsene kan være sterkere i ett fagforbund eller i et annet hvor dette med fag ikke spiller så stor rolle, men jeg tror ikke at disse problemene, heller ikke innenfor Grafisk, løses ved det standpunkt som Grafisk nå har tatt. Jeg tror det er riktigere å akseptere utviklingen og forsøke å få det best mulige ut av det for medlemmene. Her er det snakk om at medlemmenes lønninger bringes nedover ved at teknikken kommer inn. Det er et problem.

Man løser det ikke ved å sette seg imot den tekniske utvikling, men derimot ved å akseptere denne utviklingen og så gå inn for å løse lønnsvilkårene på skikkelig grunnlag når de nye forhold har etablert seg. Under en slik synsvinkel tror jeg også LO kan være med. Men kampen det snakkes om i denne forbindelse, er den samme som dengang arbeiderne slo i stykker de nye maskinene — det er den samme kampen i ny utgave. Den har hittil ikke lyktes, og den kommer heller ikke til å lykkes for Grafisk, uansett om hele Landsorganisasjonen slutter opp om den eller ikke.

Reidar Moen, Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund: Det kan føles vanskelig for et forbund å bli gjenganger på et standpunkt til oppgjørsformer slik som Handel og Kontor har måttet gjøre gjennom år ved sine gjentatte krav om forbundsvis oppgjør. Vi har opplevd at denne forsamlingen ved tidligere anledninger har anbefalt forbundsvis oppgjør, men når timen har slått, falt tilbake på en eller annen merkverdighet som er blitt kalt «samordnet forbundsvis» eller noe liknende, og samtidig, stort sett, har vært reelle fellesoppgjør selv om tidene for tiltredelse har vært forskjellige for de enkelte forbund. Motivet kunne ha vært at de foretrekker fellesoppgjør, eller at navnet ikke spiller noen rolle fordi de på en eller annen måte er sikret et slags forbundsvis oppgjør.

Årets tariffoppgjør kom til å bli et fellesoppgjør i stor stil. De forbundsvis tilleggsoppgjørene ble for mange et fellesoppgjør på tross av den offisielle uttalelsen av LO-formannen om at enkelte forbund hadde oppnådd resultater som om de var forbundsvis. Vi har hatt en redegjørelse her av Skau for resultatene for Jern og Metall, og jeg kan nevne som eksempel fra min egen arbeidsplass, Standard Telefon- og Kabel-fabrik, at de har hatt et lokalt oppgjør hvor resultatet ble at man fikk for eksempel for fagarbeidere, 2 kroner timen i tillegg, maskinførere kr. 1,90, og dermed kommer jo det hele i et noe annet lys. Men slikt kan selvfølgelig skje når man har et tillitsmannsapparat helt ned til grunnplanet, som er så blendende dyktig som Jern og Metalls.

Det måtte selvfølgelig bli dårlige forbundsvis resultater med det utgangspunktet man hadde i år. NAF hadde hovedoppgjøret i havn, deres vilje til å diskutere forbundenes ønsker, ville selvsagt bli preget av denne vissheten. De viktigste krav Handel og Kontor hadde ved årets revisjon ble avvist, mens noen mindre viktige punkter kunne ordnes. Dette er ingen tillitsvekkende situasjon for et forbund som har en vesentlig interesse knyttet til avtaleverket fordi dette er utgangspunktet for en av våre aller viktigste virksomheter, dessverre, nemlig agitasjonsvirksomheten. Det skulle jo ikke gjøre saken bedre at Handel og Kontor under fellesoppgjøret fikk oppleve et av sine største sjokk

hittil, nemlig at LO's forhandlere utelukket forbundet fra utviklings- og opplysningsfondet. For meg vil dette forbli et mysterium, at en organisasjon av vår karakter, hvor solidaritetstanken har vært en påstått bærende idé, skulle bli holdt utenfor uten at en eneste røst hevet seg imot.

Det utslagsgivende har i denne forbindelse ikke vært noe spesielt initiativ fra NAF's side. Det er våre egne representanter som her ganske enkelt ved gjentatte anledninger har stemt imot å oppta vårt forbund som parthaver. Forbundsstyret har vedtatt og oversendt en protest hvor det uttrykker sin indignasjon overfor LO's ledelse. Sterkere protestskrivelse har ikke jeg vært med på noen gang, ikke engang overfor en motpart.

Jeg tror at hvis de tilstedeværende er i stand til å forestille seg at deres forbund var det eneste som uten videre — uten engang et forhåndsvarsel — var blitt satt utenfor en så vesentlig avtale, ville de kanskje forstått vår forbitrelse.

At LO's formann har tilbudt at vi skal få samme ordning dekket av LO, gjør saken heller verre. Når ble det forutsatt, Aspengren, at du skulle være forsorgsforstander for dine egne organisasjonskolleger? Jeg må si det slik at vi er skamfulle på denne organisasjonens vegne over en slik holdning, og vi håper at forsamlingen viser tegn til solidaritet ved i hvert fall å støtte det forslaget som Totland har lagt fram her i forbindelse med dette spørsmålet. Det går ikke an å overse at dette ikke bare er en urett, det er ren politisk bommert. Og man har latt NAF's forhandlere overvære dette fra orkesterplass. Man har avdekket en brist mellom en funksjonærorganisasjon og den øvrige fagbevegelse.

Sverre Enger, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund: Når det gjelder oppgjøret for Grafisk, så må jeg si for mitt vedkommende at jeg har med sterk interesse hørt både formannen og nestformannen i LO og også representantene fra Grafisk. Her må det, som før sagt, ha foregått en eller annen arbeidsulykke. Min oppfatning er følgende: Når Riksmeklingsmannen skal sette fram et forslag som har med tilpasningen å gjøre, må dette forslaget anbefales av begge parter forhandlere. Hvis det settes fram et forslag med formuleringer som ikke anbefales av begge parter, må det være noe galt. Hvis dette har hendt for Grafisk, så kan det i framtiden hende for hvilket som helst forbund. Det er logisk klart at det forslaget som er rammen, er et av de beste forslag som noen gang er blitt anbefalt av Sekretariatet ved en tariff-revisjon. Men jeg synes det halter litt når det sies at det *skal* være et tillegg på 80 øre. Ser man videre i forslaget, står det etter punkt E: Det skal være adgang til under de forbundsvise forhandlinger å treffe avtale om å benytte en del av det generelle tillegg til andre forandringer

i tariffavtalens lønns- og arbeidsvilkår. Jeg synes at neste gang dere lager et forslag, så la det bli slik at det ikke er noe generelt tillegg, men at det er en pott som skal brukes til tilpasningsforhandlinger forbundsvis. Det var veldig vanskelig for oss i Kjemisk å rokke ved disse 80 ørene.

Vi fikk god hjelp av LO. Den er jeg fornøyd med. Jeg er uenig i Grafisk' framgangsmåte med å sette fram trusler. På den annen side er jeg redd for at vi skal akseptere et meklingsforslag som er satt fram av Preben Munthe. Og hvis forhandlerne i Grafisk tok avstand fra formuleringen, skulle man falt tilbake på det generelle rammeforslaget med det som står der, for det i seg selv er et godt forslag. Så skulle den gamle tariffavtalen vært prolongert med de endringene som her står.

Når det gjelder våre forhold i Kjemisk, så har vi der nok å gjøre, og det har sin grunn i følgende: Vi har en hel del lavtlønte medlemmer. Det er lett å drive agitasjon i Kjemisk for de har rimelig krav på å få store tillegg. Det er korrekt som Aspengren her har sagt, at det var politiske spekulanter og fiske i rørt vann som skapte situasjonene på Odda og ved Norgas. Men man er ikke sikker på om flere slike kan unngås.

Så vil jeg slutte med å si at forslaget var godt, men jeg liker ikke dette med Grafisk.

Kåre Hansen, Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund: Det er noen forhold jeg ikke får tid til å berøre: At vi ved denne revisjonen overhodet ikke oppnådde noe i forbindelse med demokratiseringsproblemene, tillitsmennes innflytelse på lønns- og arbeidsvilkårene. Alt dette avvistes av NAF med den begrunnelse at det var hellige prinsipper. Jeg skal ikke si noe om at Jern og Metall arrangerte sin avstemning 14. mai og avisene publiserte et klart flertall for ja, mens andre forbund hadde forslaget ute til avstemning.

Jeg må bare kort si at den økonomiske ramme baserte seg på en gjennomsnittsfortjeneste for voksne menn i industrien på kr. 12,02. Og dette skulle da overføres på alle andre tariffområder. At vi ikke var i stand til gjennom lønnsstatistikk å finne ut hva gjennomsnittslønnen var, er også en sak i samme bilde. Når verken NAF eller vi er i stand til å dokumentere hva oppgjørets ramme egentlig innebærer for vårt område, er det en meget utilfredsstillende situasjon for begge parter. Hvis man ønsker en samordning så sterk som i år, må det i hvert fall være en klar forutsetning at man gjennom de sentrale forhandlinger presiserer hva som er rammen for de enkelte forbund og hvordan man skal finne fram til de enkelte forbunds spesielle problemer. Man kan ikke generelt si at dette er «den runde sirkel» vi har — det finnes overhodet ikke mulighet for avvik. Gjør man det som i år, svikter i hvert fall en ganske klar forutsetning for et samordnet oppgjør.

Det stiller overordentlig store krav til organisasjonsmessig lojalitet og til kollektiv solidaritet å godta den formen vi har hatt i år. Sterke brytninger oppstår mellom den solidaritet man synes man må vise til fellesskapet og den solidaritet man er forpliktet til å vise overfor de medlemsgrupper en representerer og de spesielle problemer disse medlemmene har. Det er nå engang slik at i første rekke skal de enkelte forbund forsøke å løse de spesielle problemer som medlemmene innenfor området har. Særlig sterke brytninger vil man oppleve når enkelte forbund som ikke nettopp representerer de lavtlønte, har medlemmer som er i stand til bare ved et lite host å ta ut atskillig mer i lønn enn hva man ellers er i stand til å gjøre gjennom selve tariffoppgjøret. Jeg bebreider ingen for det — hvorfor skal man ikke ta ut hva man kan få — gjør man det ikke, betyr ikke det noen forbedring for de arbeidstakere som er i lavtlønte bedrifter. Økonomien i disse bedriftene blir ikke sterkere, men overskuddet i de rike bedrifter blir større. Om ikke vi er i stand til å ta det ut i form av høyere lønn, så finnes det andre grupper enn lønnstakerne som er villig til å ta dette overskuddet ut i andre former.

Man har brukt Grafisk som et eksempel på illojalitet. Anarki har vært nevnt. Hvorfor skal man bebreide Grafisk? De har forsøkt så godt de har kunnet å ivareta sine medlemmers interesser. Jeg har et ganske annet syn på deltidsspørsmålet enn hva Grafisk har, men jeg kan ikke kaste meg opp og si at jeg forstår Grafisk' problemer bedre enn de gjør sjøl. De må få anledning til å vurdere sine problemer, og mener de at det gjøres noe som er galt, er det klart at forbundet må få behandle problemene på sin måte. Jeg kan ikke skjønne at man mener vi i det lange løp kan bevare en enhetlig fagbevegelse hvis man ikke skal ta hensyn til de gruppeproblemer som finnes innenfor de forskjellige yrker. Det er, tross alt, drivkraften i organisasjonsarbeidet dette at man har særinteresser som man venter det spesielle forbund man er medlem av, skal ivareta.

Johan M. Bøe, Norsk Grafisk Forbund: Jeg må tilbakevise påstander fra møtet i Sekretariatet og i Tor Aspengrens artikkel i Arbeiderbladet 19., mai der han bl. a. skriver at det etter Højdahls og Andresens redegørelser kom klart fram at man var kommet til enighet på de vesentligste punkter, men at bruddet kom på grunn av at ikke minstelønnssatsene i overenskomsten for kartonasjeindustrien ble løftet ut over de pengemidler man hadde til rådighet.

Det som i realiteten skjedde var, som Højdahl sier, at partene sto svært langt fra hverandre når det gjaldt de pengemidler som var til disposisjon, sa Bøe og fortsatte: Vi opererte i det kravet som vi hadde lagt fram med et overskudd på om lag 1200—1300 kroner, mens ar-

beidsgiverne hadde kommet til det resultat at de i så fall ville mangle over 40 000 kroner. Riksmeklingsmannen sa på et tidspunkt under forhandlingene, at partene her måtte komme fram til enighet om hvilke tall som var riktige, og det ble nedsatt et fire-mannsutvalg. Utvalget fikk representanter fra arbeidsgiverne i Kartonasjen og Grafisk Forbund. Det drøftet seg fram til det riktige tall, de hadde disse klare to timer før bruddet kom. Klart var det også at det var dekning for tallene. Men det riktige er, som gitt uttrykk for av Li, at arbeidsgiverne presiserer forskjell på industri og håndverk lønnsmessig. Grafisk har aldri kunnet dele denne oppfatningen. Det kan avtalene helt fra 1908 og fram til 1961, fortelle om. Det mannen yter, det skal han betales for. Det skal ikke skilles mellom håndverker og industriarbeider i så måte.

Også videre i disse forhandlingene hadde man klare utgangspunkter å handle etter, for det første de som var trukket opp i Representantskapets møte 17. og 18. november 1969, hvor det klart ble gitt uttrykk for at det var de lavest lønte man skulle ta hånd om. Man visste også at man hadde kr. 36,55 til fordeling. Fordelingen skjedde etter beste evne, og resultatet var at da vi kom fram til forhandlingsbordet, fant Riksmeklingsmannen det opportunt å legge fram et forslag som ikke var i overensstemmelse med det som var forutsetningene for dette tariffoppgjøret. Dertil faller det naturlig for Grafisk å si nei fordi de best lønte i kartonasjeindustrien får kr. 51,50 mens de lavest lønte får 34 kroner. Det er full anledning for oss til å si nei, og vi gjør det med full berettigelse.

Thorleif Andresen, Sekretariatet, siterte fra dagens aviser, hvor det fra Grafisk hold i Stavanger ble gitt uttrykk for at løftene LO ga forbundet ved oppgjøret, var tomme ord. Andresen minnet om at på representantskapsmøtet stilte Reidar Langaas følgende problem: I Grafisk vil det bli en kraftig reaksjon hvis vi ikke får mulighet til å fremme våre krav. Den tekniske utvikling har stilt oss overfor helt nye problemer. Langaas føyer til: Så har jeg et spørsmål til LO-ledelsen: Hvis flertallets forslag blir vedtatt, betyr det da at Grafisk kan komme i forhandlingsposisjon vis å vis sin motpart, og kan vi bruke pressmidler for å løse våre problemer? Andresen minnet videre om at Aspengren svarte følgende: Jeg vil gjerne presisere at forbundet vil få anledning til å fremme egne saker. Jeg fikk et konkret spørsmål om dette fra Grafisk og det kan jeg svare ja på.

Dette har skjedd, Grafisk har fremmet sine krav.

Videre minnet Andresen om Harry Pedersens spørsmål: Kan vi få bruke pressmidler? Kan vi tas ut av fellesoppgjøret i den situasjon vi befinner oss i?

Det er klart, sa Andresen videre, at Aspengren ikke kunne si at Grafisk skulle få føre en konflikt hvis forbundet ikke fikk løst sine saker.

Det er helt naturlig at de intensjonene som ligger i svaret, er oppfylt fullt ut og bekreftet av representantene her for Grafisk Forbund når det gjelder de to forhandlerne fra LO som var med. Sekretariatet har tatt samordningen i forslaget og lagt til grunn for sin anbefaling av forslaget.

Det forekommer meg at det i debatten og i avisartiklene innføres lavtlønnsproblem i den grafiske sektor. I någjeldende overenskomst for teletype-arbeiderne heter det: Ukelønn kr. 438,50, håndsettere som går over til å betjene disse maskiner, skal etter 6 måneder ha dette som minstelønn.

Under forhandlingene ga vi klart uttrykk for at hvis bedriften førte en maskinsetter over, så måtte han beholde «utgående» lønn. Det ligger i forslaget og er i orden. For de øvrige er ukelønna ført opp til kr. 510,00, altså den samme minstelønssats som håndverkerne har i den grafiske sektor.

Så sier man: Men dette er å undergrave avtalen. Beløpene gjelder kvinner. Er så kvinnene mye dårligere til å forlange tillegg til sin minstelønnsavtale i forhold til menn? Det tror jeg ikke. De har samme minstelønnsavtale, og den er løftet opp. Kan man da si at man innfører et lavtlønnsproblem? Etter min mening, nei.

Deltidsarbeidet er et vanskelig problem å hankses med og som man ikke har klart å løse fullt ut. Under forhandlingene ble det sagt at det er et Oslo-problem, og det ble vist til navngitte bedrifter som hadde disse teletypeoperatørene, og hvor kvinnelig arbeidskraft hadde en lavere arbeidstid. Dette hadde man allerede i grafisk sektor.

Hovedproblemet i kartonasjen var at de skulle «komme og ta bølgepappen» som Arne Li sa. Altså ta den for seg selv, og det sa vi nei til. Det ble karakterisert som selve hovedproblemet. Selve beregningen i denne forbindelse er ikke riktig framstilt her, men det får jeg — av hensyn til taletiden — komme tilbake til i et senere innlegg.

Finn Nilsen, Sekretariatet, ønsket å beskjeftige seg med lavtlønnsgruppene generelt i forbindelse med tariffoppgjøret. Representantskapet forutsatte i år pengeoppgjør og oppretting av stillingen for de lavtlønte. Vi har fått et godt pengeoppgjør og tilfredsstillende oppgjør for de løvtlønte, understreket Nilsen. Han fortsatte:

Utgangspunktet for LO var et felles beregningsgrunnlag for kvinner og menn ved utregningen av lavtlønnstillegget. Vi klarte ikke å gjennomføre dette fullt ut, men den ordningen vi kom fram til, var et skritt i riktig retning. Ved fremtidige oppgjør må det kjøres hardt på å få

prinsippet om felles beregningsgrunnlag for kvinner og menn gjennomført.

Årets oppgjør ga noenlunde bra tillegg for de lavtlønte og like tillegg for kvinner og menn innenfor de enkelte områder. Eksempler: Konfeksjon fikk i 1968 et lavtlønnstillegg på 2,7 øre, i år 25 øre. Tekstil og trikotasje fikk i 1968 et lavtlønnstillegg på 6,7 øre, i år 30 øre.

Enkelte har nå bekymring for hvordan det vil gå med industrien som er lavtlønnsbedrifter. Bekymringen er å høre både hos arbeidsgiver- og arbeidstakerparten. La meg i den forbindelse si at vi tar konsekvensen av et slikt tariffoppgjør. Vi er klar over at dette kan føre med seg at enkelte ulønnsomme bedrifter må nedlegge eller innskrenke. Men vi mener det er bedre for disse arbeidere som må slutte av denne grunn, at nedleggelsene kommer i en tid da det er anledning til å få annet arbeid. Dette kan bli vanskeligere senere.

Det kan ikke være riktig tariffpolitikk fra LO's side å moderere på sine krav overfor disse bedriftene for å holde liv i bedrifter som ikke kan by på skikkelige lønns- og arbeidsvilkår.

Jeg er ikke uenig i at det nedsettes et utvalg til å se på oppgjørsformene, slik Totland har foreslått. Men jeg har håpet på etter årets oppgjør, at samordnede oppgjør blir sett på som den riktige oppgjørsform. Oppgjøret i 1968 tåler ikke sammenlikning med årets oppgjør.

Olaf Sandahl, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund: Jordbruksoppgjøret er en viktig side ved hele avtalekomplekset. Få har berørt det her. Aspengren nevnte at vi har fått de garantiene Sekretariatet ba om. Det er et meget alvorlig forhold dette at vi fører helt åpne forhandlinger og gir fortløpende informasjon om forløpet, mens jordbruksoppgjøret skjer i største hemmelighet. Man har fått de nevnte garantiene og skulle vel også derfor kunne anbefale tarifforslaget. Likevel kan det registreres at jordbrukets bruttoprodukt sank fra 1968 til 1969 med 8,5 prosent. Dette er i seg selv en betenkelig historie. Det bør være en oppgave for LO å presse for å få langt større offentlighet også omkring jordbruksoppgjøret. Vi har nå ingen garantier for at de 400 millioner kroner til demping av prisstigningen, vil vise seg tilstrekkelige. Jeg er engstelig for at bøndernes sterke organisasjoner er i stand til å ta ut mer gjennom prisøkning enn hva som er ønskelig fra vår side, slik at det pengeoppgjør som de fleste synes er godt, blir oppspist av en for høy prisstigning.

Ellers tror jeg de fleste på arbeidsplassene nå har merket seg at LO-ledelsen er mer offensiv overfor motparten i tariffoppgjøret. Jeg tror det er lagt merke til at det har vært vilje til å kjøre etter en linje som skulle gi tellende resultater. Denne linjen ser det også ut til har vært merkbar hos meklingsmannen, idet den sykelønnsordningen som lig-

ger til grunn, var helt annerledes til å begynne med. Totalt sett bør man nå være fornøyd. Men et skår i gleden er den situasjon som Grafisk Forbund er kommet opp i, ikke fordi dette faget vil være alene om å møte disse problemene, men fordi faget er solidarisk og sterkt nok til eventuelt å kunne framtvinge avgjørelser som LO-ledelsen kan finne uholdbare i dagens situasjon. Vi kan risikere sprekk i vår bevegelse hvis det her ikke blir lagt en totalvurdering til grunn.

Fritz W. Hannestad, Sekretariatet: Den oppgjørsformen vi fikk, stemte jeg for både i Sekretariatet og i Representantskapet. Jeg har tidligere vært tilhenger av at tariffoppgjørene skulle løses ved forbundsvis oppgjør, men med de intensjoner og forutsetninger som lå bak opplegget til denne tariffrevisjonen, stemte jeg for det. Nå har man visse erfaringer, man ser konturene av avstemningen, og jeg vil si at i denne situasjon var fellesoppgjøret riktig. Men det behøver ikke være riktig en annen gang. Alt må bedømmes ut fra en bestemt økonomisk og tariffmessig situasjon. Det er de som hevder at denne oppgjørsformen skal vi alltid ha, men en annen gang behøver den ikke passe. Jeg var med i forhandlingsutvalget, og la meg si: Dette oppgjøret ble godt. Intensjonen om pengeoppgjør kan man si har holdt, stort sett, og man fikk løst store prinsipielle spørsmål i forbindelse med skiftarbeid, lavtlønn osv. Men hovedmotivet for en slik oppgjørsform er *helheten*, det ligger i selve formuleringen: Et samordnet inntekts- og lønnsoppgjør.

Jeg vil stemme for Totlands forslag om nedsettelse av utvalg. Det ville i alle fall være nødvendig for Sekretariatet å studere årets oppgjør nærmere med sikte på senere revisjoner.

Til dette med utviklings- og opplysningsfond vil jeg si at mellom Handel og Kontor og NFATF var det en sondering. De organisasjonsmessige motiver i den forbindelsen var ikke like for disse to forbund. Jeg var med i det forhandlingsutvalget som hadde dette oppe med motparten, og da ble vi kjent med at Arbeidsgiverforeningen ville gi de gule organisasjonene den samme ordning. Vi fikk for eksempel beskjed om at vil Landaforbundet ha denne ordningen, så får de den. Forskjellen mellom Handel og Kontor og vårt forbund er at vi har tre gule organisasjoner «på gulvet» som motarbeider oss. Jeg kunne ikke på vegne av mitt forbund komme i den situasjon at når dette oppgjøret var over, så skulle også disse tre organisasjonene få samme avtale. Nå kom vi med i avtalen for våre medlemmer. De uorganiserte og de gule har jeg ingen bekymring for. Men jeg gjentar at det går en sondering i synspunktene mellom Handel og Kontor og vårt forbund i så måte, fordi jeg tror at Handel og Kontor ikke har gule organisasjoner «på gulvet» å slåss med på samme måte.

Til forholdet med Grafisk må jeg innskrenke meg til å si at det miljø som nå er skapt for en tradisjonsrik organisasjon, berettiger spørsmålet: Går det an å finne fram til konferanser mellom LO-ledelsen og ledelsen i Grafisk Forbund med sikte på å søke et annet organisasjonsmessig miljø og et annet språkbruk? Jeg er klar over at språkbruken og vedtakene er forankret i selve tariffoppgjøret, men jeg tror det ville være et skritt på veien om man tok et initiativ for å få et annet miljø og et annet språkbruk. En ting er sikker: Grafisk går ikke ut av LO.

Håkon Brunborg, Norsk Jernbaneforbund, syntes møtet hadde beskjeftiget seg lite med formannens beretning, og han hadde med interesse notert seg hva Aspengren sa om Demokrati i hverdagen, miljøvern, naturvern, faglig-politisk engasjement osv. og syntes dette var så viktige saker at Representantskapet burde hefte seg med det. Brunborg sa videre:

Demokrati i hverdagen og demokrati på arbeidsplassen bør det komme større fart i utviklingen av, ikke minst dette å bygge ut miljøet på arbeidsplassene. Trivsel på arbeidsplassen er ved siden av god lønn et av de viktigste spørsmål. Det må satses enda mer på opplysningsarbeidet og bedre kommunikasjon mellom forbundene om den raske utviklingen i samfunnet. Likedan at det blir støttet opp om de sosiale tiltakene, særlig AKAN's virksomhet. Jeg har hatt anledning til å følge arbeidet til de tillitsmenn som går i spissen for samarbeidet med AKAN og vært med på kurs der man kunne diskutere spørsmålene med både arbeidsgiver og arbeidstaker. Jeg har lest med interesse det som kom fram på LO-konferansen i år, men oppgaven synes å ha vakt for liten interesse i forbundene, som også har vært for lite opptatt av å sende sine representanter på kurs der man hadde disse problemene oppe. Jeg vil oppfordre LO til å gi større bevilgninger til AKAN. Narkotikafaren ligger latent så å si overalt.

Jeg minner også om det nordiske samarbeidet og at det er skritt i riktig retning. Det er behov for mer informasjon om dette arbeidet. Likedan kjenner Representantskapets medlemmer behov for bedre informasjon om hva som behandles i Sekretariatet om de store nordiske spørsmål. Det er et brennende ønske hos oss at det faglig-politiske arbeidet skal bringe oss regjeringsmakten igjen etter neste stortingsvalg.

Otto Tølland, Sekretariatet: Mitt forslag om oppgjørsformen omfatter ikke bare at det nedsettes et utvalg, men at man også i organisasjonen kan se nærmere på dette spørsmålet. Personlig er jeg av den oppfatning at et utvalg bør se på oppgjørsformen. Man får der en mer allsidig representasjon enn om Sekretariatet eller organisasjonen ser på det. Jeg

tror det er en fordel med utvalg. Sekretariatet bør avgjøre hvem som skal være med i det.

Jeg har ikke inntrykk av at denne debatten setter likhetstegn mellom samordnede oppgjør og framtidige oppgjør. Her er store variasjoner i oppfatningen. Man kan legge merke til at også i Sverige, ikke minst i svensk presse, føres det nå en debatt om oppgjørsformene, og også dette at arbeidsplassene må komme sterkere inn i bildet. Skau antydde at et slikt utvalg også bør ta for seg lønssystemene. Jeg er av den oppfatning at utvalget bør konsentrere seg om oppgjørsformene. Hvis overenskomstforhold og lønssystemer skal tas opp innenfor LO-forbundene, ville det være naturlig at dette blir overlatt et spesielt utvalg.

Forslaget om utviklings- og opplysningsfondet håper jeg blir vedtatt enstemmig. Det vil hjelpe oss i de forhandlinger vi skal ta fatt med overfor NAF.

Håkon A. Ødegaard, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund: Etter formannens redegjørelse for virksomheten i 1970 har det innsneket seg den oppfatning hos enkelte talere at overenskomsten for Norsk Kjemisk er slik bygd opp at det ikke er mulighet for bevegelse for fagforeningene i tariffperioden. Denne oppfatning er ikke riktig. Overenskomstene for vårt forbund er bygd opp på samme måte som alle andre overenskomster, og det er mulig å opprette stedlige avtaler, akkordordninger, bonusordninger og andre lønnsordninger innenfor våre avtaler — omsider på samme måte som i andre forbund. Vårt forbund forsøker å tilskynde at slike avtaler blir opprettet i forbindelse med produktivitet og rasjonalisering ut fra den oppfatning at på bakgrunn av de siste års fellesoppgjør er fagforeningene blitt noe passifisert. Men ved opprettelse av slike avtaler som her nevnt, er det blitt større aktivitet på arbeidsplassene. Det er en riktig utvikling hvis fellesoppgjørene skal fortsette, at fagforeningene kommer sterkere inn i bildet.

Det som var årsak til vanskelighetene ved Zinkkompaniet i Odda, var at man hadde inngått stedlige særavtaler uten at forbundet var part i disse, og så hadde man videre bestemt at de stedlige akkordavtalene skulle være i avtaleperioden. Dere vil være kjent med at i § 12, pkt. 3 i Hovedavtalen er det en bestemmelse når det gjelder avtaler med varighet i hele avtaleperioden at begge parter må være enig hvis de skal falle bort eller endres. Om partene ikke blir enige vil avtalen gjelde videre også neste tariffperiode. Denne bestemmelsen gjelder for alle overenskomster — også utenom Kjemisk.

Etter henstilling fra vårt forbund er dette forhold, med særavtaler som har samme varighetsbestemmelse som tariffavtalen tatt opp av LO i forbindelse med årets tariffoppgjør.

I tilknytning til Riksmeglingsmannens forslag har NAF og LO blitt enige om flg. protokoll vedr. særavtaler som har samme varighet som den organisasjonsmessig opprettede tariffavtale:

Jeg siterer:

1. «Når en skriftlig særavtale har samme varighet som den organisasjonsmessig opprettede tariffavtale, og det i løpet av tariffperioden finner sted endringer i de forhold som har ligget til grunn for særavtalen, kan hver av partene kreve opptatt stedlige forhandlinger om revisjon av særavtalen. Hvis det ikke oppnås enighet, skal det være adgang til å bringe saken inn for organisasjonene etter reglene i Hovedavtalens § 2, pkt. 2—4. Denne protokoll endrer ikke den rett partene i henhold til gjeldende tariffbestemmelse måtte ha til å kreve forhandlinger og eventuell voldgiftsbehandling ved revisjon av særavtalen».

2. «Partene, (LO og NAF) er enige om å nedsette et utvalg som i løpet av tariffperioden skal utrede og eventuelt framlegge forslag om regler vedrørende de bedriftsvise særavtalers forhold til de organisasjonsmessige opprettede tariffavtaler.»

Dette tror jeg kan bringe en løsning på det forholdet at slike særavtaler for framtida kan bli revidert i tariffperioden.

Arne Li, Norsk Grafisk Forbund: Et avsnitt i Højdahls innledning var ikke helt klart, nemlig at det som er kommet inn i tariffavtalen i forbindelse med deltidsbestemmelsene, var det som vi var «villig til å sluke» på et bestemt tidspunkt. Og det er riktig. Men jeg tror ikke Højdahl fikk helt klart fram at dette var i forbindelse med en pakkeløsning som det kalles nå. Vi hadde da bestemte forutsetninger for å kunne gå med på den formuleringen. Jeg vil gjerne gjøre dette klart, slik at det ikke oppfattes slik at vi var villige til å ta dette, og at vi nå — når vi har fått det — sier at det var helt galt. Det var altså visse forutsetninger for dette.

Ellers vil jeg takke for mange gode råd. Men når det her er sagt at vi kjemper imot den tekniske utvikling, så er det feilaktig. Vi kjemper for å få kontroll med utviklingen og for å sikre arbeidsplassene. Grafisk Forbund har brukt mange penger på å skolere medlemmene til å kunne møte utviklingen på en fornuftig og riktig måte. Vi vet av erfaring hvilke siktemål arbeidsgiverne har i forbindelse med utviklingen. De hadde blant annet den drømmen at offset-aviser kunne framstilles uten at man hadde noe med typografer og litografer å gjøre. Det ble sagt rett ut.

La meg så bare føye til at dette med deltid er et stort prinsippsspørsmål for Norsk Grafisk Forbund, og vi kommer til å sette det på saklista for kommende landsmøte i forbundet.

Ingeborg Jacobsen, Bekledningsarbeiderforbundet: Først vil jeg si om tariffoppgjøret at vi var noe skuffet over at vi ikke fikk et felles beregningsgrunnlag, men jeg er villig til å innrømme at systemet som denne gang ble brukt, er atskillig bedre enn hva som er benyttet ved tidligere forhandlinger, og vi ser det som et skritt på veien mot felles beregningsgrunnlag.

Det later til at Totland har bekymringer når det gjelder Bekledning og en del av de bedrifters beståen etter utbetaling av lavtlønns-tillegget. Vi har tydelig gitt uttrykk for at vi er villig til å ta de konsekvenser som måtte komme, og vi er ikke villig til å «subsidiere» ulønnsomme bedrifter.

Thorleif Andresen, Sekretariatet: På møtet tirsdag 28. april, dagen før Grafisk begynte forhandlinger, diskuterte vi tariffopplegget, og jeg har notert følgende: Forbundet krever minstelønnsatsene hevet til 530 kroner. De er i dag 435 kroner.

Det ble hevdet den gangen at minstelønnsatsene ikke kunne ligge på mer enn 500 kroner for håndverkerne hvis ikke avstandene skulle bli større mellom håndverkene og kartonasjearbeiderne innenfor grafisk sektor. Jeg tror at både forbundets formann og nestformann kan bekrefte at vi kunne fått 530 kroner, men da var avstanden mellom håndverkerne og kartonasjearbeiderne innenfor Grafisk blitt enda større. Derfor måtte tallet bli 500 kroner.

De hadde også et forslag om opprykk fra gruppe 2 til gruppe 3. På mitt direkte spørsmål allerede den gangen — altså før forhandlingene — ble det svart at det fantes dekning, og jeg tror at Bøe må innrømme, tross alt, at det var dekningsmåten som gjorde avstanden mellom kartonasjen og håndverkerne.

Dette er realiteten i saken, og derfor synes jeg at man ikke som Holthe, skal si at vi innfører lavtlønnsgruppe. Man har jo oppnådd et oppgjør i likhet med andre og bedre enn mange.

Her er spurt: Kan man ikke fra nå og fram til svar-avgivelsen forsøke å ordne hva som er igjen uløst innenfor den grafiske sektor? Jeg tror det er uriktig av Representantskapet å gå fra hverandre med den forutsetningen at dette kan man løse i sluttfasen. Uløste spørsmål ved svaravgivelsen kan LO ta opp, men jeg tror at slik som denne saken ligger an, er det vanskelig å få noe til. La meg så gjenta den appellen jeg rettet til representantskapsmøtet i Grafisk: Finn en riktig plattform i fellesskapet slik vi bør og skal gjøre.

Tor Aspengren, Sekretariatet: La meg først korrigere en del uttalelser: Et par talere her har henvist til vedtektenes § 15 i forbindelse med Representantskapets vedtak av 17. og 18. november. For det første

vil jeg si at det var en så stor selvfølge for Representantskapet den 17. og 18. november at det var ikke engang en røst som hevdet at man i forbindelse med å henvise til § 15, skulle ha anledning til å gardere seg mot felles avstemning. Så selvfølgelig tok Representantskapet denne saken at det skulle være en samordning, først en samordning av våre egne oppgjør og så en samordning utad.

Så vil jeg gjerne legge fram for Representantskapets medlemmer: En ting er våre vedtekter i en forhandlingsposisjon, en annen ting er Arbeidstvistloven i en meklingsposisjon.

Et par uttrykk bør korrigeres: Jeg har ikke brukt uttrykket makt i forbindelse med Kommuneforbundets oppgjør. Jeg brukte uttrykket «andre kanaler». Og når vi snakker om «andre kanaler», så er det vel ingen som er ukjent med at vi i tidligere tider har snakket med folk vi kjenner innen kommunesektoren. Jeg har aldri brukt uttrykket at man skulle gå til maktbruk i forbindelse med kommunenes oppgjør.

Til Reidar Moens innlegg må jeg si at det lå på et slikt plan at jeg skal forbigå det i taushet.

Kåre Hansen tok fatt i uttrykket «anarkister». Jeg pekte ikke på noen spesiell gruppe, men på en utvikling som kunne finne sted og som kunne føre til anarki. Men skal man bruke ord og vendinger for å treffe hoggestabben, så kan jeg gjerne stå for hogg, men la oss ikke bevisst lage slike uttrykksmåter.

Jeg har også lyst til å si til Ingeborg Jacobsen at når hun repliserte til Totland, så var det vel ikke akkurat på den refererte måte det ble sagt. Også 1. mai sa vi i TV at lavtlønnsproblemet ikke kan løses alene ved en tariffrevisjon. Vi sa det klart og tydelig at myndighetene måtte komme inn i bildet her. Rett skal være rett.

Til slutt vil jeg bare si at jeg er glad for den diskusjonen vi har hatt her, og jeg er enig i at vi skal sette oss ned i ro og mak og diskutere oss fram til en eller annen ny form for tariffrevisjoner. Jeg vil gjenta hva jeg har sagt tidligere og som andre LO-formenn har sagt før meg: Om vi får vekk eksempelvis kopplingsbestemmelsene i Arbeidstvistloven, så må ingen tro at vi dermed har løst dette spørsmålet. Vi kan beslutte forbundsvise oppgjør i vårt representantskap, og arbeidsgiverne kan på samme måte som vi, si at de vil se det hele under ett. Vi kjenner alle til hvilke muligheter dette gir. Man kan stille betingelser på begge kanter. Jeg er helt ut enig i at vi skal sette ned et slikt utvalg som foreslått av Totland. Men ingen må gjøre seg noen forhåpninger om at et slikt utvalg kan finne fram til en trylleformel som for fremtiden løser alle problemer for fagbevegelsen når det gjelder tariffoppgjørene.

Jeg er også glad for den ventilering vi har fått av Representantskapets oppfatning av den vanskelige situasjon vi står overfor.

Jeg vil slutte med hva jeg ga uttrykk for i innledningen, at Representantskapet bør uttale seg og jeg vil fremme følgende forslag, som jeg håper blir enstemmig vedtatt av Representantskapet: Representantskapet i Landsorganisasjonen, samlet til møte i Stavanger 19. og 20. mai 1970, tar forhandlingsresultatet til etterretning og vil på det sterkeste anbefale Grafisk Forbund å følge lovlig fattede vedtak og trekke trusler om aksjoner tilbake.

Dirigenten gjorde det klart at møtet hadde 3 forslag å ta stilling til. Han refererte de to forslagene som Otto Totland tidligere hadde satt fram. De ble begge vedtatt enstemmig.

Til Aspengrens forslag forlangte Klaus Hofstad, Bygningsindustriarbeiderforbundet, ordet til forretningsordenen: Jeg har i og for seg ikke noe imot det forslag som formannen nettopp la fram, men vanlig praksis er at man fremmer forslag før strek blir satt. Dirigenten har da også under dette møtet til dels holdt strengt på slike former. Jeg anbefaler at også disse former blir brukt nå.

Dirigenten minnet om at LO's formann i sitt innledningsforedrag varslet at det ville bli satt fram et forslag i den retning han nå hadde gjort. Dette forslaget skrev LO's formann umiddelbart etter foredraget og la det ved siden av dirigenten. Det som *ikke* ble gjort var at forslaget ble referert. Jeg synes under denne omstendighet at forsamlingen bør avgjøre om det skal voteres over forslaget eller ikke, sa dirigenten.

Håkon A. Ødegaard, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, forlangte ordet til forslaget: Vi er nå kommet i den situasjon at Representantskapet er nødt til å uttale seg, og man kan ikke i en slik situasjon være så formell at det ikke voteres over forslaget fordi det ikke er referert før strek er satt. Jeg vil anbefale så sterkt jeg kan at forslaget blir satt under votering i Representantskapet.

Willard Kristiansen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, forlangte ordet til forslaget: Forslaget om at vi ikke skulle vedta noe forslag og den applaus som fulgte, fikk meg til å be om ordet fordi Grafisk' vedtak er rettet til denne forsamlingen. Og Grafisk Forbund må bli meget forbauset hvis det ikke får LO-representantskapets svar i form av et vedtak.

Arne Li, Norsk Grafisk Forbund, forlangte ordet til forslaget: Jeg skal ikke forsøke å hindre Representantskapet i å fatte et vedtak i denne forbindelse, men jeg synes formuleringen er noe uheldig. Jeg synes det må være riktig å si i vedtaket at Representantskapet er orientert om vanskene i Grafisk Forbund.

Dirigenten: Representantskapet bør selv bestemme om forslaget skal behandles eller ikke. Han satte dette under votering og med stort flertall vedtok Representantskapet å behandle forslaget.

Dirigenten refererte deretter forslaget i sin fullstendige ordlyd.

Alf Ottesen, Norsk Kommuneforbund, forlangte ordet til forslaget: Jeg er enig med Arne Li når han sier at forslagets form er noe uheldig. Hvis den siste setningen i forslaget kan strykes, vil jeg stemme for det.

Kåre Hansen, Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund, forlangte ordet til forslaget: Jeg kunne tenke meg, slik situasjonen er, at man ga uttrykk for at Representantskapet er orientert om de vansker som er oppstått i forbindelse med Grafisk' oppgjør.

Dirigenten refererte det reviderte forslag:

Representantskapet i LO, samlet til møte i Stavanger 19. og 20. mai 1970, tar forhandlingsresultatet til etterretning og vil på det sterkeste anbefale Grafisk Forbund å følge lovlig fattede vedtak.

Dette forslaget ble vedtatt mot 4 stemmer.

Sekretær Paul Engstad fikk så ordet til orientering om dagens befaringer og avreisen fra Stavanger. Hovedkasserer Einar Strand orienterte om oppgjør for reise- og diettutgifter.

Sekretær Thorleif Andresen leste protokollen for ettermiddagsmøtet. Ingen hadde merknader til protokollen som ble enstemmig godkjent.

Avslutning.

Dirigenten ga ordet til LO's formann, *Tor Aspengren*, som sa:

På vegne av administrasjonen vil jeg få rette en takk til forhandlingsutvalget og til Sekretariatet som har arbeidet med tariffrevisjonen 1970. Jeg vil gjerne få gi uttrykk for at det har vært et fint samspill mellom forhandlingsutvalgets representanter, Sekretariatet og Landsorganisasjonens administrasjon.

Jeg vil også få takke de som har vært funksjonærer og deltakere i dette representantskapsmøtet. Her har vi fått gjennomdiskutert den situasjon som vi akkurat nå står oppe i, og jeg tror at mange av de tingene vi har vært inne på, spesielt i dagens møte, kan komme til å bety noe for oss alle slik at det kan bringe avklaring og legge grunnlaget for en ny og bedre tariffsituasjon i 1972.

La meg også få ønske alle gjester og representanter en god hjemreise.

